

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon šte. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 190.
Računi pri poš. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon šte. 2455;
Celje, Strossmayerjeva ulica šte. 1,
telefon šte. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Premirje v Aziji

V soboto, ob zaključku prejšnjega tedna, je prišlo poročilo, da se je med Tokiom in Moskvo sklenilo mirovno stanje. Na fronti med Mandžurijo in Zunanjo Mongolijo naj odslej vlada premirje. Čete naj ostanejo na sedaj zavzetih pozicijah, a kasneje naj posebna komisija dokončno začrta meje med obema državama po spornem teritoriju. Ta sporazum je vzbudil ogromno pozornost po svetu in pomenil največjo senzacijo ob koncu tedna. Stavili so ga v isto vrsto s sporazumom, ki ga je bila ob koncu avgusta sklenila Nemčija s sovjetsko Rusijo v obliki nenapadnega pakta.

Rusko-japonsko premirje je bilo komaj podpisano, ko je svet vrgla še večje presenečenje druga vest: vpad sovjetskih oboroženih sil v Poljsko, s ciljem, da zavzamejo beloruske in maloruske teritorije. Ta novica je bila kot poplava, ki je takorekoč pokopala vse pod seboj, prevzela ves interes politične javnosti, ki so zanj vsi drugi dogodki stopili v ozadje. Brez dvoma je, da ni prav nobene nevarnosti, da bi se orjaška važnost tega dogodka precejevala, da si je zaenkrat še skrivnost, ki hrani v sebi še neverjetno veliko množino možnosti in novih senzacij. Vendar ostane tudi sporazum Moskve z Japonsko dejstvo, ki ima svojo veliko veljavnost, saj je tako rekoč lečlen v seriji očividno istosmernih dogodkov.

Povsod je še v svežem spominu, kako ogromno presenečenje je povzročil rusko-nemški nenapadni pakt še prav posebno na Japonskem. Saj je imel za posledico tudi zelo vidne zunanje reakcije, med njimi novo vlado in spremembe doma na vseh vodilnih mestih v vojaškem in političnem področju državnega vodstva. V Tokiu je zavlada strah glede bodočnosti, kajti smatrali so, da je dobila Sovjetska Unija s tem paktom proste roke v vzhodni Aziji, pa so zato pričakovali, da bo Moskva izrabila priliko ter pritisnila na Japonsko. Za tem pričakovanjem je bila domneva, da se je Rusija z nenapadnim paktom odvrnila od Evrope in jo prepustila razračunavanju drugih sil, sama pa da se bo držala v rezervi ter jo izkoristila kvečjemu na Daljnem vzhodu.

Zgodilo se je drugače. Rusija je sklenila z Japonsko sporazum, ki pomeni pomirjenje. Še posebej se naglašajo, zlasti za Japonske strani, da se sklenjeno premirje nanaša samo na en del sporov, samo na bojno področje ob mandžursko-mongolski meji, pa da je vrh tega samo premirje z obvezo, da se tu kasneje določi meja po posebni komisiji. Vsi ostali problemi ostanejo odprti, zakaj sporne zadeve med obema državama se s tem niso likvidirale. Je pa seveda jako verjetno, da bodo z obeh strani že v bližnji bodočnosti pristopili tudi k urejanju teh zadev, tako da bi se dosegla osnova za sklep nenapadnega pakta.

S sklenitvijo premirja se je položaj na Daljnem vzhodu nedvomno popravil, kar se tiče razmerja med Rusijo in Japonsko. Toda značilno je, da na Japonskem ni zavladalo toliko olajšanje, kakor bi bilo pričakovati. Kakor so v Tokiu z nezaupanjem vzeli na znanje vesti o nemško-sovjetskem nenapadnem paktu, tako se zdi, da tudi sedaj ne zaupajo popolnoma doseženemu premirju. Saj je prav sedaj leto dni, odkar je bilo tudi sklenjeno premirje med Japonci in Rusi, sredi avgusta leta 1938, po velikih borbah na Čangku-fengu; vidi se tedaj, da take stvari na Daljnem vzhodu ne držijo vedno dolgo. Moglo bi se zgoditi, da bo to pot stvar drugačna in da gre za preobrate orjaških dimenzij. Toda prav v tem pogledu so na Japonskem še skeptični.

Kljub temu prinaša premirje, v sedanjih situaciji Japonski olajšanje v vsakem primeru. Predvsem se zdi, da ji pušča proste roke za borbo zoper Kitajsko. Zelo mnogi namoredujejo, da bo japonska vlada izrabila priliko ter udarila sedaj z vso silo na vojsko maršala Čangkajšeka ter skušala streti njen odpor čim prej. In res že prihajajo poročila, da so se začeli novi boji na frontah v notranjosti Kitajske, kjer je vladal mir že več mesecev. Iz kitajskega nacionalnega tabora prihajajo glasovi, ki kažejo zaskrbljenost ob priliki rusko-japonskega sporazuma. Jasno se razvidi iz teh vesti, kako računajo v okolici Čangkajšeka s povečanjem japonskega vojaškega pritiska. Saj se je kitajski stališče poslabšalo že s tem, da se je vnela v Evropi vojna in mora dobavljati orožja in drugih potrebščin pojenjati. S tem, da so Japonci dobili proste roke od strani Rusije, pa se je kitajski položaj nedvomno še bolj poslabšal. Resnica je sicer, da se tiče premirje samo mandžurskomongolskega mejnega ozemlja, pa da bi mogli Rusi kljub temu še vedno posredno pomagati Kitajcem. Toda tako opravičilo ima jako slabe strani, saj ne more izbrisati dejstva, da bodo mogli Japonci sedaj odpočitati svoje čete iz Man-

Calinescu - žrtev atentata

Včeraj ob 14. so pristaši razpuščene „Železne garde“ ustrelili predsednika rumunske vlade — Atentatorji že aretirani — V Rumuniji popoln red in mir

Bukarešta, 21. septembra. br. Danes ob 14. so zahrbtno umorili predsednika rumunske vlade Armanda Calinescu v bližini njegovega stanovanja. Morilce, člane bivše »Železne garde«, so aretirali.

O atentatu je rumunska agencija objavila naslednje podrobnosti:

Ministrskega predsednika, ki se je vozil s svojim avtomobilom in ga je spremljal neki policijski komisar, so nenadno obkolili trije avtomobili. Prvi je zavozil pred Calinescov avto in se mu postavil počez na pot, tako da je moral obstati. Tedaj so iz obeh drugih avtomobilov, ki sta v naglici privozila na obe strani predsednikovega voza, pripadniki »Železne garde« prišli streljati na Calinescu. Prvi je bil ubit Calinescuov spremljevalec. Sofer je bil hudo ranjen. Ministrskega predsednika samega je zadelo 11 strelcev, med njimi trije v obraz.

Uro po dogodku so se vsi člani vlade zbrali v palači Cotroceni, kjer se je pod vodstvom kralja Karola takoj sestel kronski svet. Seja je trajala do 18. ure.

Za novega predsednika vlade je imenovan general Argirescu, bivši vojaški ataše v Tokiu. Na seji ministrskega sveta so bili sprejeti vsi potrebni sklepi za ohranitev reda in miru v državi.

Ministrski svet je obenem znova potrdil odločnost Rumunije, da ostane strogo nevtralna.

Pokojni Calinescu je bil v preteklem marcu imenovan za ministrskega predsednika, ker se je v borbi proti ilegalni Želenzi gardi izkazal za izredno odločnega moža. Borbo proti tej organizaciji, katere zveze s tujino so bile še ponovno dokazane, je nadaljeval odtlej še z večjo odločnostjo in je dosegel, da je bilo njeno delovanje vse do poslednjih dni popolnoma paralizirano. Prav včeraj pa je rumunska policija v krajih ob rumunsko-poljski meji odkrila novo zaroto, v katero je bilo zapleteno tudi večje število pripadnikov nemške manjšine. Namen zarote je bil, priključiti vso rumunsko obmejno pokrajino Nemčiji, čim bi se nemške čete pojavile na rumunski meji. To se pa ni zgodilo, ker so medtem že oddelki ruske vojske zavzeli vse poljske področje ob rumunski meji. Rumunska policija je bila obveščena o tej zaroti baš od beguncev, ki so včeraj pred Rusi pribežali preko meje.

Morilci aretirani

Bukarešta, 21. sept. br. Policija je do večera aretirala že vse atentatorje. Nekemu atentatorju je uspelo priti na radijsko postajo in razglasiti atentat. Nato je bil tudi on aretiran. Pro vsej državi so bili izdani strogi varnostni ukrepi. Telefonski promet med Rumunijo in tujino je bil za nekaj ur prekinjen.

Bukarešta, 21. sept. br. Kakor se doznava, sta dva izmed atentatorjev na begu izvršila samomor v trenutku, ko jima je bila policija že za petami.

Advokat Dimitrescu organizator atentata

Bukarešta, 21. sept. br. Nocojšnji listi poročajo: Dosedanja preiskava je

džurije ter jih znova zastaviti na kitajskih bojiščih zoper silo maršala Čangkajšeka. Ker se pričakuje, kakor se poroča tudi z uradnih japonskih mest, da bo sklenjeno premirje olajšalo sporazum tudi v ostalih spornih zadevah, ki jih med obema državama ni malo, je pričakovati, da se bo položaj Kitajcev obračal na slabše še naprej.

ugotovila, da je atentat na ministrskega predsednika Calinescu organiziral bucareški odvetnik dr. Dimitrescu, eden izmed voditeljev Železne garde. Aretiranih je bilo šest atentatorjev, dva pa sta na begu izvršila samomor.

Berlin, 21. sept. w. (DNB). Politični krogi v Beogradu izražajo mnenje, da so atentatorji, ki so ubili rumunskega ministrskega predsednika Calinescu, najeli Angleži, da bi na ta način odstranili tega zagovornika rumunske nevarnosti.

Armand Calinescu

Armand Calinescu se je že v svojih mladih letih posvetil politiki in vstopil v narodno kmečko (zaraniščno) stranko. Njegov ugled in vpliv je hitro rasel. Ko je bil Maniu izvoljen za predsednika stranke, je Calinescu vzel to na znanje z izrecnim pogojem, da stranka ne bo razvijala protidržavne propagande.

Ko je kralj Karol 28. decembra 1937 poveril voditelju krščanskih nacionalistov Gogi sestavo nove vlade, je Calinescu prevzel notranji portfelj, nakar ga je narodna kmečka stranka izključila. Po padcu Gogovega kabineta 10. februarja 1938. je Calinescu obdržal notranji resor tudi v kabinetu patriarha Mirona Cristee.

Calinescu je bil najhujši nasprotnik narodno-socialističnega gibanja v Rumuniji. Njegove pristaše, združene v organizaciji

pod imenom »Železna garda«, je brezobzirno preganjal. V poletju 1938 je stranko razpustil in zapri vse voditelje »Železne garde«. Ko je bil v začetu decembra 1938. vodja »Železne garde« Codreanu ustreljen, so pristaši »Železne garde« raztrosili po Bukarešti letake z napisom: »Trepetaj pred nami Calinescu!« Toda Calinescu se ni dal ustrahovati, temveč je še poostil ukrepe proti »Železni gardi«.

Calinescu, ki je užival neomejeno zaupanje kralja, je pri rekonstrukciji vlade dne 1. februarja 1939. ne samo obdržal vodstvo notranjega ministrstva, temveč je prevzel še vojno ministrstvo in postal podpredsednik ministrskega sveta.

Po smrti ministrskega predsednika patriarha Mirona dne 6. marca 1939 je postal Calinescu ministrski predsednik.

Rumunija se pogaja z Rusijo?

Rim, 22. septembra. b. Poročevalci italijanskih listov v Budimpešti poročajo, da pripravlja Rumunija po informacijah madžarskih krogov pogajanja z Rusijo. V zvezi s tem se spravlja predvsem odhod turškega poslanika v Bukarešto in Ankara, kjer je imel pred odhodom turškega zunanega ministra Saradzogla v Moskvo daljše razgovore z njim, ki so se nanašali med drugim tudi na ureditev rumunsko-ruskih odnosov. Baje je prinesel posla-

nik s seboj zelo podrobno izdelane rumunske predloge ruski vladi, ki naj bi jih turški zunanji minister odnesel s seboj v Moskvo.

V madžarskih političnih krogih zasledujejo ta diplomatski razvoj v svoji sosesčini z največjim zanimanjem, pri čemer poudarjajo miroljubne namene Madžarske napram Rumuniji, kar dokazuje med drugim že sama okolnost, da spada Madžarska med one redke države, ki niso izvedle mobilizacije in ki so vojaško najmanj pripravljene. Dokazujejo to tudi zagotovila, ki jih je dala madžarska vlada Angliji na izrecno zahtevo angleškega poslanika v Budimpešti.

Po informacijah italijanskih listov beležijo v madžarskih krogih z velikim zadovoljstvom vesti, po katerih je Italija podvela pobudo za novo balkansko mirovno fronto, odnosno se je odločila, da podpre vsa balkanska prizadevanja za novo medsebojno ureditev odnosov v tem predelu Evrope, ki naj bi zajamčila vsem balkanskim državam mirnejši razvoj v bližnji bodočnosti ne glede na pretrese v drugih delih Evrope.

Nov rumunski poslanik v Moskvi

Moskva, 21. sept. o. Za rumunskega poslanika v Moskvi je bil imenovan Davidescu, kar tolmačijo za željo Rumunije po vzpostavitvi tesnejših odnosov z Rusijo.

ROOSEVELTOVA POSLANICA KONGRESU

Predsednik Zedinjenih držav je predložil včeraj parlamentu spremembo sedanjega nevtralnostnega zakona — Geslo vseh Američanov: Ameriko je treba obvarovati sedanje vojne

Washington, 21. sept. s. Danes se je sestel ameriški kongres na izredno zasedanje. Ob 15. uri ameriškega časa (20. srednjeevropskega časa) je prezident Roosevelt v tridesetminutnem govoru predložil kongresu spremembo sedanjega ameriškega nevtralnostnega zakona. Roosevelt je opisal razvoj mednarodnega položaja tekom zadnjih let in nato poudaril:

Amerika je storila vse, da prepreči vojno. Ko pa se je vojna vendarle začela, moramo storiti vse, da ne bomo zapleteni vanjo. Prepričan sem, da se nam bo to tudi posrečilo. Prepoved izvoza orožja je spravila Ameriko že v napoleonskih vojnah v veliko nevarnost. Država sama je prišla v nevarnost gospodarskega propada, in je bila vrh tega še poglobljena v evropske konflikte. Obžalujem, da je bil leta 1934 sprejet nevtralnostni zakon in obžalujem, da sem ga podpisal. Sedaj zahtevajo realni interesi miru, nevtralnosti in varnosti Zedinjenih držav odpravo prepovedi izvoza orožja iz Zedinjenih držav.

Zakon, ki je sedaj v veljavi, je nekonsekventen, ker dovoljuje na eni strani izvoz živeža in surovin, na drugi pa prepo-

veduje izvoz orožja in gotovih izdelkov. Odprava nevtralnostnega zakona bi povečala industrijsko produkcijo v Ameriki in bi s tem služila tudi varnosti Amerike. Če pa so nasprotniki nevtralnostnega zakona dosledni, naj prepoved izvoz sploh vsakega blaga iz Amerike. Saj so vojnojočim državam ravnotako potrebni živež in surovine, kakor protiazijski topovi in bombe proti podmornicam. Sedanji nevtralnostni zakon preprečuje da smejo vojnojoče države živež voziti na svojih lastnih ladjah kar lahko povzroči konflikt. Predlaga, da kongres skupno z odpravo prepovedi izvoza orožja obenem določi, da ameriške ladje ne smejo v vojne cone razen na lastni riziko, da ameriški državljani ne smejo potovati v države, ki se nahajajo v vojni, ter da se prepovedi vojni krediti vojnojočim državam. Ta sprememba zakonov bo nudila Ameriki mnogo večjo varnost, kakor pa sedanje stanje. To je pot miru.

Roosevelt je nato omenil še varnostne ukrepe, ki jih je podvela Amerika ob začetku vojne. Vsi so bili v okviru že obstoječih zakonov. Zaenkrat ne bom prošil za nova pooblastila, ni pa izključeno, da bo to v prihodnjih mesecih potrebno. Vodi me

ena misel, ki mora biti v srcih vseh: obvarovati Ameriko sedanje vojne.

Prosim vse poslance in senatorje, da ostanejo vsi do začetka rednega zasedanja kongresa v Washingtonu. V vsakem primeru nevarnosti za Zedinjene države ali v primeru potrebe, da se izdajo novi zakoni, bom takoj zopet sklical kongres na izredno zasedanje. Pozivam kongres, da pokaže z dejanji, da so Američani narod enega duha.

Vseameriška konferenca v Panami

Panama, 21. septembra. AA. (Havas) V soboto bo uradna otvoritev vseameriške konference, ki se je bo udeležilo 18 delegacij. Na svečani seji v soboto bo samo izvolitev predsednika. Nato bodo izvoljeni odbori, katerih seje bodo tajne. Konferenca bo razpravljala tudi o ohranitvi ameriške nevtralnosti ter proučila gospodarske probleme, ki so nastali v zvezi z evropsko vojno. Seja, na kateri bo ameriški delegat Samuel Wallis definiral politiko Zedinjenih držav, bo javna.

Daladier je obrazložil, zakaj se bori Francija

Snoči je francoski ministrski predsednik po radiu govoril francoskemu narodu o ciljih vojne

Pariz, 21. sept. b. Nocoj ob 20.30 je govoril v francoskem radiu ministrski predsednik Daladier. V svojem govoru, namenjenem francoskemu narodu, je utemeljeval, zakaj je Francija intervenirala v sedanji vojni na strani Poljske. V podrobnostih je izvajal med drugim:

Dvajset dni smo v vojni. Vsa večer bi hotel stopiti pred vas in vam poročati o diplomatskem in vojaškem položaju ter tako upravičiti vaše zaupanje vame. Nisem sfantaziran voditelj svojega naroda, temveč imam le nalogo, da vodim svobodni narod in da ostanem v vsem svojem delu človek. Bil sem te dni na bojišču. Tu sem se prepiral o visoki vrednosti našega vrhovnega poveljstva. Videl sem pogum in vztrajnost našega vojaka. Naši vojaki vedo, zakaj se bore. Oni se bore, ker nam je bila vojna vsiljena. Trikrat smo morali samo letos mobilizirati in odtrgati naše državljane od svojega dnevnega dela in od svojih družin. Naši vojaki pa vedo, da se bore, ker nečijo, da bi bila Francija razrušena in podvržena terorizmu. Po zasledbi Avstrije in CSR. je sedaj prišla na vrsto Poljska. Vsi naporci Francije in njene zaveznice Anglije, posredovanje Italije in pobude iz Amerike so propadli samo zato, ker je bilo uničenje Poljske že v naprej določeno. Nad Poljsko se je zrušila te dni nevihta jekla in železa, toda poljski narod je v svoji borbi izkazal svoje junštvo. Po prvih neuspehih, ki gredo na račun tega, da ni bila še izvršena poljska mobilizacija in da se je poljska armada znašla nasproti veliki tehnični premoči sovražne vojske, se bore Poljaki dalje z vsem elanom in veliko hrabrostjo, celo proti tankom in oklopnim vozilom. Svoje

borbe niso ustavili niti tedaj, ko je Rusija po tajnem dogovoru z Berlinom vdrla na poljsko ozemlje. Še par dni pred svojo odločitvijo je Hitler nastopil s predlogi o plebiscitu in tako dalje, da si je imel že v rokah tajni dogovor z Rusijo o razdelitvi Poljske.

Sedaj, ko se nam zagotavlja, da bodo spoštovali naše meje, jim po vsej, kar je bilo, ne moremo več verjeti. Potrjuje nas v tej neveri tudi knjiga »Mein Kampf«, saj je v njej zapisano, da je treba izolirati Francijo. Znanje pa so nam še druge podrobnosti o nemški propagandi, ki je hotela razdrobiti ne le Anglijo in Francijo, temveč tudi izdajalce! Mi smo svobodni, zedinjeni narod, ki si je zapisal za svoje življenjsko geslo: Svoboda ali smrt! Nemška propaganda pravi, da hočejo samo Angleži vojno, toda Nemci dobro vedo, da je vojaško sodelovanje Anglije s Francijo v vsakem pogledu popolno, tako na morju, kakor na suhem in v zraku. Razen tega spajajo obe državi isti ideali svobode in človečnosti. Še bolj smešno od poskusov razdrobitve Anglije in Francije pa je hujskanje Francozov proti lastni domovini. Take metode pri nas ne morejo uspeti, ker vzbujajo samo odpor in še večjo odločnost našega naroda, ki mu nihče ne more iztrgati ljubezni do Francije. Ta ljubezen je delala čudeže vselej, kadar smo bili v nevarnosti.

Smo v vojni, ker nečemo biti sužnji! V boj pa smo šli z geslom: Do konca, do popolne zmage! Borili se bomo, dokler ne bomo v dokončni mir, v katerem ne bomo nade za poskuse hegemonij. Izkušnja bo huda. Potrebne bodo velike žrtve, toda Francija je v nevarnosti vselej pokazala odlične

sposobnosti tako v moralnem, kakor v materialnem pogledu. V nas je zaupanje in zavest, da bomo uničili vse poskuse hegemonije v Evropi, da bo zmaga naša. Francija je zgrabila za orožje iz razlogov pravice in človečnosti in bo zato zmagala!

Herriotov govor na banketu Ameriškega kluba

Pariz, 21. septembra. AA. (Havas) Predsednik poslanske zbornice Herriot je imel govor na banketu Ameriškega kluba. Med drugim je dejal: Ta trenutek velja naše misli Poljski, ki preživlja tako težke ure, ko se bori za svojo neodvisnost. Poljska je mučniška dežela. Njeni sinovi s čudovito hrabrostjo izpolnjujejo svojo dolžnost. Usoda Poljske in boj njenih sinov zbujajo občudovanje. Poljska je živila in bo spet živila. Francija in Velika Britanija sta šli v vojno, da branita duha pravice in morale.

Herriot se je nato obrnil k Američanom, ki so prišli na banket, in rekel: Pogledajte si zemljevid Evrope. Videli boste, da so nekateri njeni deli v plamenih. Državljan Zedinjenih držav so sicer zemljepisno daleč od vseh evropskih dogodkov, vendar spoštujejo resnico in pravico in zato ne morejo biti nebržni. Preživljamo usodne dni. Potrebno je, da gledamo stvari takšne, kakršne so. Reči moramo, da je človeštvo prišlo v fazo, ki pomeni preobrat v zgodovini. V nevarnosti so pravica, zakoni, pogodbe, vera, čast in moral, v nevarnosti so človeška življenja. Izprašujemo se celo, ali ni v nevarnosti civilizacija. Govorim kot svobodni človek svobodnim državljanom Zedinjenih držav, prepričan, da bodo tudi državljani te države, ki sem jo zmerom občudoval, skupaj z nami branili pravico in svobodo.

Boks-math v Detroitu

New York, 21. septembra. AA. (DNB) V borbi za svetovno prvenstvo v boksu težke kategorije v Detroitu je zmagal Joe Luis nad Bonom Pastorjem v 11 krogu s knock-outom. Tako je Luis obdržal svoj naslov svetovnega prvaka.

Varšavska posadka odbija napad za napadom

Nemci ujeli Gosedaj okoli 250.000 Poljakov — Boji v Varšavi, Modlinu in pri Gori Kalvariji se nadaljujejo Prodiranje Rusov proti demarkacijski črti

Berlin, 21. sept. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je izdalo danes o operacijah na vzhodnem bojišču naslednje vojno poročilo:

Se zmerom ni mogoče popolnoma presoditi rezultatov bitke ob viselskem boku. Včeraj popoldne se je število ujetnikov dvignilo na 170.000 in še zmerom narašča. Nemška vojska je pri teh bojih doslej zaplenila 320 topov in 40 bojnih vozov. Na poljski strani se je doslej udeleževalo te bitke 9 divizij, oddelki nadaljnjih 10 divizij in tri konjeniške brigade. V bojih na jugu pri Zamošču in Tomašovu so nemške čete ujele večje poljske oddelke. Med drugimi se je tam predal tudi poveljnik južne poljske armade. Ujetih je bilo 60.000 ljudi ter zaplenjenih 108 lahkih, in 22 težkih topov.

V bojih okrog Gdinje je število ujetnikov naraslo na 350 oficirjev in 12.000 mož, a plen na 40 topov.

Odpor sovražnika se nadaljuje še v Varšavi, v Modlinu in jugovzhodno od Varšave pri Gori Kalvariji ter na polotoku Hel. Prihodnje dni bo vrhovno poveljstvo izdalo pregledno poročilo o dosedanjem vojnem pohodu na Poljsko.

Poljsko vojno poročilo

Varšava, 21. sept. br. Poljsko uradno vojno poročilo pravi, da je poljska pehota snoči v vzhodnih predmestjih Varšave izvajala veliko zmago nad Nemci, ki so tam v zadnjih dveh dneh pripravili svojo ofenzivo z bobnenim ognjem iz najtežjih topov in so včeraj dejansko prešli v napad. Več zaporednih napadov nemške pehote, ki je bila pod zaščito tankov in oklopnih avtomobilov je bilo krvavo odbiti. Na zapadu Varšave je bil prav tako dosežen znan defenzivni uspeh.

Varšava, 21. septembra. AA. (Havas) Poveljstvo obrambe Varšave je ponoči po radiu sporočilo: Naši oddelki so zapadno od neposrednih predmestij Varšave ter na severnem sektorju po borbi na bazonet utrdili svoje položaje. Konjenica je sodelovala v borbi ter ujevala več nemških motoriziranih oddelkov. Pred predmestjem Ohote so naše čete odbile sovražnikov napad ter zaplenile 3 težke in 7 lahkih strojnih pušk. Morala naših čet je odlična. Nemška letala so danes trikrat bombardirala Varšavo ter porušila muzej, kr. dvorec, akademijo za telesno vzgojo ter številna druga poslopja v središču mesta. Ljudskih žrtev je na stotine.

Ob 22.30 je mestni komendant polkovnik Lipinski izjavil po radiu: Danes so naši oddelki napredovali. Položaj se je zboljšal. Naša konjenica in oddelki obrambe so izvršili napade. Pokazalo se je ponovno, da je naš vojak, kadar se bori z nemško pehoto, boljši kot nemški. Z naskokom smo vrgli sovražnika iz Prage ter mu prizdeli težke izgube. Imeli smo tri lažne napade. Tretji napad je bil med 17. in 18. uro ter je 40 letal napadlo središče mesta. Naša protiletalska obramba je sestrelila 7 sovražnih letal. V toku popoldneva se je v mestu slišalo grmenje težkih topov. Granate so padale v mesto ter ubile in ranile veliko število ljudi. Središče mesta gori.

Rusko vojno poročilo

Moskva, 21. septembra. AA. Rusko vojno poročilo z dne 20. septembra pravi: V toku 20. septembra je sojetska vojska potisnila ponovno nazaj poljske čete ter zavzela v zapadni Belu Rusiji Gdno, v zapadni Ukrajini pa Kovel in Lvov. Od 17. do 20. septembra so sojetske čete razorožile tri poljske divizije, dve konjeniški brigadi in veliko število malih poljskih oddelkov. Po podatkih, s katerimi doslej razpolagamo, ki pa še niso popolni, je bilo ujetih 60.000 poljskih vojakov in častnikov. V Vilnu, Baranovičih in Molodečnu smo zaplenili vse topove in municijo. Med plenom je 280 težkih topov in 120 letal.

Bukarešta, 21. sept. s. Po poročilih iz Poljske postopoma ruska vojska z ujetimi poljskimi vojniki zelo obzirno. Rusi poljske vojske samo razorožijo, potem pa pustijo na svobodi.

Kovno, 21. sept. s. V tujakšnih političnih krogih mislijo, da pogajanja med Nemčijo in Rusijo za določitev novih mej na Poljskem še niso končana.

Nemška delegacija prispe danes v Moskvo

Moskva, 21. sept. br. Agencija Tas poroča, da bo nemška vojaška delegacija, ki je s posebno mislijo odpotovala iz Berlina v Rusijo, jutri prispevala v Moskvo. Delegati bodo že jutri sprejeti na Kremlju, kjer se bodo sestali z Molotovom in Vorosilovom. Razpravljali bodo o tehničnih problemih v zvezi z določitvijo rusko-nemške meje.

Varšavo brani 10 divizij

New York, 21. sept. s. Po ameriških cenitvah brani Varšavo deset poljskih divizij.

Varšava, 21. sept. br. Varšava je bila danes znova močno obstreljevana od nemškega težkega topništva. Predsedniška palača je že vsa razdejana. Granate so danes udarile tudi v magistrat, na Belvedere in še v nekatera druga javna poslopja.

Rusi na poljsko-rumunski in madžarski meji

Bukarešta, 21. sept. br. Ruska vojska je davi zasedla vso bivšo poljsko-rumunsko mejo. Prav tako so ruske čete zasedle vso mejo napram Madžarski v bivši Podkarpatski Rusiji.

Dva poljska generala padla

Bukarešta, 21. septembra. AA. (Havas) Po vesteh iz poljskega vira sta padla dva generala, ki sta se v toku zadnjih dni borila na čelu svojih čet: general Skotniški, ki je poveljeval konjeniški brigadi ter krakovski general Mond.

Gdinja — Gotenhafen

Berlin, 21. sept. br. S posebnim dekretom je državni kancelar Hitler z današ-

njim dnem prekrstil dosedanje poljsko luko Gdinjo v Gotenhafen.

Hitlerjev sestanek z Goeringom v Gdynji

Berlin, 21. sept. br. (DNB). Kancelar Hitler si je danes ogledal bojišča v Gdansk in okolici, zlasti na Westerplatte. Po tem ogledu se je odpeljal s solsko ladjo »Schleswig-Holstein« v Gdinjo, kjer se je sestel z maršalom Goeringom, ki mu je poročal o tekočih zadevah.

Beloruski poslanec Pimonov umorjen

Riga, 21. sept. br. Iz Vilna poročajo, da je bil beloruski poslanec v poljskem parlamentu Pimonov v pretekli noči na svojem posestvu ubit. Pimonov je bil edini parlamentarni zastopnik Belorusov v Poljski. Umor je izrazil v beloruskih krogih veliko pozornost. Splošno sodijo, da je zločin dejanje novih političnih elementov, ki se pojavljajo v beloruskem javnem življenju.

Francoske in angleške nade glede Rusije

Rim, 22. septembra. b. Po tujakšnih informacijah iz Londona in Pariza je bila današnja presoja evropskega položaja v obeh zapadnih prestolnicah mnogo optimističnejša in mirnejša kakor takoj po ruski intervenciji na Poljskem. V tej all oni obliki izražajo danes skoro vsi angleški listi domneve, da dosedanje rusko postopanje v nemško-poljskem konfliktu še ne izključuje možnosti, da bi se utegnili v kasnejšem razvoju Rusija vendarle znajti v istem taboru z zapadnimi velestimla. To domnevo so danes izrazili tudi oficiozni »Times«. Podobna presoja položaja se opaža tudi v Franciji, tako v oficioznih kakor drugih francoskih listih. Zanimivo je, da so bili danes v francoskih listih vsi neugodni komentarji o Rusiji pobeženi, iz česar bi se dalo sklepati, da ne želi vlada v naprej predjudicirati svojega stališča napram Moskvi, temveč da hoče slej ko prej

Priprave za nove operacije na zapadu

Tako na francoski kakor tudi na nemški strani živahno gibanje v frontnem ozadju

Pariz, 21. sept. br. Francosko vojno poročilo št. 34, ki ga je vrhovno poveljstvo izdalo danes, pravi, da je lokalno prišlo do akcij prednjih čet. Na obeh straneh je topništvo nenehoma obstreljevalo nasprotne postojanke.

Po vesteh iz Basela je nemško težko topništvo hudo obstreljevalo posebno francoske postojanke na vzhodu in na zapadu Saarbrückna. Tam je več oddelkov nemške pehote pod zaščito tankov z nekaj zaporednimi napadi skušalo Francoze potisniti nazaj, da bi se tako zmanjšal njihov pritisk na posarski industrijski center. Vsi napadi so bili odbiti.

V pretekli noči je bilo opaziti premikanje francoske pehote in motoriziranih sil neposredno za francoskimi prednimi postojankami. Francozi se za fronto koncentrirajo in pripravljajo na nov sunek proti glavnim utrdbam Siegfriedove črte.

Pariz, 21. sept. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je objavilo nocoj naslednje 36. vojno poročilo: V splošnem je dan potekel mirno. Sovražno topništvo je bilo južno Saarbrückna močno v akciji. Naša izvidniška letala so kljub slabemu vremenu in kljub obstreljevanju sovražnega protiletalskega topništva izvršila svoje naloge.

London, 21. sept. AA. (Reuter) Listi komentirajo potek vojnih operacij na zapadu ter naglašajo, da ni treba pričakovati nobenih presenečenj. Javnost mora potrpežljivo počakati na razvoj dogodkov, ki jih angleške in francoske oblasti pripravljajo z največjo energijo in točnostjo. »Times« pravijo, da je glavno, da se angleške čete in orožje čimprej pošljejo tja, kamor je treba in kjer bodo stopile v akcijo, ko bo potrebno. Treba je dodati, da se na bojišču vrši organizacija v velikanskem obsegu. Francoske in angleške vojaške oblasti so svoj vojni načrt izdelale tako, da se bodo operacije izvajale postopoma in vedno močnejše, dokler ne dosežejo največje sile. »Daily Mail« piše, da se angleške in francoske vojske sile pripravljajo po načrtu v največjem redu ter da bodo demokratične države vodile ofenzivo tako, da sovražnik ne bo imel prilike za majhne uspehe. To je najboljši odgovor na vse kritike in nestrpnost v gotovih krogih v Angliji.

New York, 21. sept. s. Ameriški poročevalci javljajo iz Francije, da se po vseh znakih priprave za veliko ofenzivo na francosko-nemški fronti bližajo koncu. Včeraj o polnoči je bila francoska mobilizacija končana.

Nemško poročilo

Berlin, 21. sept. br. Na zapadu so bili sestreljeni trije sovražni pritrjeni baloni in 8 sovražnih izvidniških letal. V ostalem ni bilo nikakih pomembnejših dogodkov.

Deschanelov sin padel

London, 21. sept. AA. (Reuter) Po vesteh nemških radio postaj je padel ob Saari sin pokojnega predsednika francoske republike, Louis Deschanel. Pokopan je bil z vojaškimi častmi pri Neukirchenu.

Nove nemške strojnice proti tankom

Milan, 21. sept. s. Turinska »Stampa« poroča z zapadne fronte, da so začeli Nemci včeraj prvič uporabljati nove vrste strojnice proti tankom. Strojnice imajo kaliber 10.12 mm in so namenjene predvsem

pustiti odprta vrata za vse nadaljnje kombinacije, ki bi jih znabiti zahteval razvoj dogodkov.

Moscicki in poljska vlada internirana

Milan, 21. sept. s. »Corriera della Sera« poroča iz Cernovic, da so rumunske oblasti razorožile vse poljske oficirje in vojake, ki so prišli na rumunsko ozemlje, vendar pa jih ni internirala, marveč jim dovoljuje svobodno gibanje. Pač pa je predsedniku poljske republike Moscickemu in članom vlade določila bivališča, ki jih ne smejo svojevolično zapustiti, da jim prepreči vsako politično delovanje na rumunskem ozemlju. To je zahtevala Nemčija, ki je obvestila rumunsko vlado, da bi vsako drugačno postopanje smatrala za kršitev rumunske nevtralnosti.

Bodoča usoda Poljske

Basel, 21. sept. s. »Basler Nachrichten« poročajo iz Berlina, da so prurancane vse vesti glede bodoče usode Poljske. O tem so se šele začela pogajanja med Mosko in Berlinom. Spricho odpora, ki ga nudita poljska vojska in poljsko prebivalstvo v vsem okupiranem ozemlju, v berlinskih merodajnih krogih celo pozdravljajo, da je Rusija okupirala velik del Poljske, dasi s tem v Berlinu niso računali. Na ta način je Nemčiji olajšan njen vojaški položaj, ker bi bile sicer vezane na Poljsko še večje nemške armade, kakor so sedaj Računajo pa s tem, da bo morala Nemčija še dolgo imeti na Poljskem močno okupacijsko armado, ker ni izgledov, da bi se poljska armada, dasi je razkrojena in brez enotnega vodstva, tako hitro udala.

Kakšna naj bo bodoča poljska država, o tem si berlinski merodajni krogi še niso na jasnim in je to vse v glavnem odvisno od stališča, ki ga bo zavzela Rusija. Po informacijah iz madžarskih diplomatskih krogov obstaja načrt, da bi se v enem delu bodoče poljske države osnovala avtonomna židovska država, v katero bi se izselili vsi židje iz Nemčije, češko-moravskega protektorata in iz Slovaške. Ta židovska država bi bila popolnoma pod upravo Židov, ki bi se lahko tu svobodno udeleževali v industriji in kmetijstvu. Z berlinski strani do sedaj še ni nikakega oficijoznega potrdila teh informacij. V berlinskih krogih so dokaj presenečeni nad dejstvom, da je ruska armada zasedla vso bivšo poljsko-rumunsko in bivšo poljsko-madžarsko mejo. Nemčiji je na ta način omogočen direkten dostop do Rumunije in bo v tem pogledu odvisna od naklonjenosti Rusije.

Angleška „Modra knjiga“

Nova knjiga angleških dokumentov o usodnem razvoju dogodkov pred 1. septembrom

London, 21. sept. s. Angleška vlada je danes popoldne objavila »Modro knjigo« z dokumenti o dogodkih neposredno pred izbruhom vojne. Knjiga vsebuje diplomatске note, poročila poslanikov in citate nekaterih govorov, vse brez komentarjev. Uvodoma so objavljeni govori kancelarja Hitlerja o Poljski od leta 1935 dalje. Slede dokumenti o poslabšanju položaja v Gdansk, prizadevanju Anglije za posredovanje ter sporočila angleške vlade nemški vladi, da bo trdno vztrajala pri vojni obveznostih do Poljske. Z 16. avgusta pa je podtajnik v nemškem zunanjem ministrstvu baron Weizsäcker izjavil mnenje, da se bo Rusija udeležila delitve Poljske.

Angleška vlada je vplivala na poljsko vlado, da kar najobzirneje postopa z nemško manjšino in ne izzove nobenih sporov. Poljska vlada je to popolnoma odobrila. 22. avgusta je radi napete situacije izdala angleška vlada komunikacijo o sklicanju parlamenta za odobritev izrednih zakonov. Vsebinsko tega komunikacije je poslala vlada v posebnem pismu kancelarju Hitlerju, ki mu je sporočila, da je pripravljena posredovati med Nemčijo in Poljsko, da pa trdno vztraja pri svojih obveznostih do Poljske. Predlagala je premirje, dokler se vrše pogajanja. Poslanik Henderson je imel nekaj težav, preden se mu je posrečilo doseči avdienco pri kancelarju Hitlerju. Razgovor se je vršil 23. avgusta. Kancelar Hitler je bil zelo razburjen in ni pristal na noben kompromis. Dejal je, da je Anglija kriva da Poljska ne popusti napram Nemčiji. Dvajset let si je prizadeval da doseže prijateljstvo Anglije, pa so bili vsi predlogi odbiti. Poljska zatira nemško manjšino. Istega dne popoldne je Hitler povabil Hendersona na novon razgovor. Poslanik Henderson je ob tej priliki opozoril kancelarja Hitlerja na veliko odgovornost za začetek vojne. Hitler je odgovoril, da je vse to angleška krivda. Anglija hoče uničiti Nemčijo. Hitler je nadaljeval, da je star sedaj 50 let, a da gre raje sedaj v vojno, kakor s 55. ali 60. letom. Glede pakta z Rusijo je izjavil, da ga je sklenitvi tega pakta prisilila Anglija. Dolgi pismeni nemški odgovor na pismo angleške vlade pravi, da Nemčija ne more opustiti svojih zahtev napram Poljski. Nemčija ne bo konflikta z Anglijo, če pa bo napadena, se bo branila. Če bo Anglija podvzela vojaške mere, ki jih je napovedala, bo Nemčija takoj mobilizirala.

Poljski poslanik je imel nato razgovor z maršalom Göringom. Göring je obžaloval, da ni uspelo ohraniti dobre odnošaje med Nemčijo in Poljsko. Vprašanje Gdan-

ska je pri tem samo majhna ovira. Glavna ovira je poljska zveza z Anglijo.

23. avgusta je zunanji minister Beck nato obvestil angleškega poslanika, da Poljska ne namerava pustiti Nemčiji prostih rok na vzhodu. 25. avgusta je kancelar Hitler povabil poslanika Hendersona ponovno k sebi in mu sporočil, da je pripravljen staviti obširen predlog za ureditev angleško nemških odnošajev, če bo poljsko vprašanje rešeno. Ko bodo izpolnjene tudi nemške zahteve po kolonijah, je izjavil Hitler, je pripravljen garantirati tudi angleški imperij in pristati na omejitve oboroževanja. Dejal je dalje, da bi od vojne v sedanjem trenutku imela korist samo Japonska. Hitler je tudi dejal, da je on umetnik in ne politik in da je pripravljen umakniti se s političnega življenja po rešitvi poljskega vprašanja.

28. avgusta je bil izročen pismeni odgovor angleške vlade, ki je sporočil, da Anglija ne bo pristala na nobeno rešitev poljskega vprašanja v obliki, ki bi ogražala neodvisnost Evrope. Potrebna so direktna pogajanja in garancije velesil za rezultat pogajanj. Ko je poslanik Henderson ta odgovor izročil, je opozoril na alternativno med vojno in mirno rešitvijo tega vprašanja.

29. avgusta je sporočila nemška vlada, da je pripravljena pogajati se z poljsko vlado, če pride poljski odposlanec s posebnimi pooblastili v Berlin. Angleška vlada je o tem takoj obvestila poljsko vlado. Dne 30. avgusta popoldne je brzojavil angleški poslanik iz Varšave v London, da se bo Poljska raje borila, kakor da bi pristala na poniževalni način kapitulacije. Angleška vlada je to sporočila v Berlin z brzojavko zunanjega ministra Halifaxa poslaniku Hendersonu: Predlog angleške vlade je bil, da naj nemška vlada povabi poljskega poslanika v zunanje ministrstvo in mu sporoči nemške predloge ter na ta normalni način začne pogajanja.

Polnočni tega dne je Henderson izročil ta odgovor zunanjemu ministru Ribbentropu in predlagal premirje med pogajanj. Ribbentrop je ob tej priliki prečital nemške predloge, ni jih pa hotel izročiti tudi pismeno, češ da je za to že prepozno.

31. avgusta zjutraj je poljska vlada dala svojem poslaniku v Berlinu navodilo, da sporoči nemški vladi, da je pripravljena se pogajati o vseh predlogih, ki jih ji nemška vlada sporočila. Zunanji minister Ribbentrop je šele zvečer sprejel poljskega poslanika. Razgovor je bil brezupen. Takaj nato je sledila objava nemških zahtev po radiu in drugo jutro vkrakanje nemških čet v Poljsko.

Vojaški ukrepi Anglije

London, 21. sept. s. V spodnji zbornici se je danes vršila interelacijska debata. Ministrski predsednik Chamberlain je sporočil, da vlada zaneskraj ne namerava ustanoviti imperialnega vojnega sveta. Vlada je itak v ozkih stikih z vladami dominionov v vseh važnejših zadevah. Chamberlain je tudi sporočil, da bo vlada prihodnje sredo predložila parlamentu vojni proračun. Po interelacijski debati prihodnji terek bo podal novo izjavo o splošnem položaju. Trgovski minister Stanley je napovedal zakon proti vojnemu dobičkarstvu. Minister za oboroževanje je povedal, da izdeluje strelivo v Angliji že 700 podjetij, od teh 68 novih. Vlada je v to svrhu stavila na razpolago 70 milijonov funtov.

V zgornji zbornici je zunanji minister lord Halifax izjavil: Ena največjih tragedij zadnjih tednov je, da smo morali gledati, kako je bil strd odpor Poljske, ne da bi ji mogli nuditi pomoč. Ne smemo pa nikdar izgubiti izpred oči, da je glavni naš cilj zmaga v vojni. Ne smemo ničesar storiti, kar ne bi pomagalo doseči tega cilja ali ga celo oviralo.

Vodja opozicije lord Snell se je z največjim zadovoljstvom izrazil o enotnosti angleškega imperija.

K potopitvi „Athenie“

Berlin, 21. sept. br. (DNB). Današnji nemški listi objavljajo faksimile okrožnice, ki jo je poslala direkcija Cunard Lloyd, lastnika potopljenegega potniškega parnika »Athenia« kapitanom starih svojih parnikov, med njimi tudi kapitana »Athenie«. V tej okrožnici, ki je bila izdana 29. avgusta, naroča, naj omenjeni parniki do nadaljnjega ne sprejemajo več nobenih potnikov, že sprejete pa naj zopet odklonijo, ker zaradi mednarodne napetosti ne bo mogoče se držati voznega reda. Iz te okrožnice sklepajo nemški listi, da je to dokaz, da je bila potopitev »Athenie« inscenirana od Angležev in dolže samega mornarskega ministra Churchillja, da je skoval ta načrt, da bi se takoj ob otvoritvi sovražnosti nahujalska ameriška javnost proti Nemčiji. Zato — tako pravijo nemški listi — tudi ni bilo na krovu nobenega nemškega potnika, ker bi nemški potniki gotovo razkrili ta zločinski načrt. Nemški listi pripočajo ameriški javnosti in ameriškim državljanom, da skrbno prouče ta zgodovinski argument.

London, 21. sept. br. (Reuter). V londonskih merodajnih krogih izjavljajo, da ničesar ne more zmanjšati odgovornosti Nemčije za potopitev »Athenie«. Okrožnica, na katero se sklicuje nemški tisk in ki naj bi dokazala, da je bila potopitev »Athenie« v naprej pripravljena, je le dokument, že vnaprej računal z napadi nemških podmornic in so zaradi tega ukrenile vse, ki kaže, da so angleške paroplovne družbe da preprečijo nedolžne žrtve. Objava te okrožnice v nemškem tisku na predvečer sestanka ameriškega kongresa vse preočito kaže namen tega manevra in je zato odveč, da bi se trditve nemškega tiska še posebej demantirale.

Kje je „Bremen“

London, 21. septembra. AA. (Reuter). V zvezi z glasovi, ki se stalno vzdržujejo, da so Angleži zaplenili največjo nemško ladjo »Bremen«, ki se je morala v spremstvu angleških pomorskih edinic podati v neko angleško luko, vladni krogi počejo dati nobenih pojasnil, vendar pa vesti tudi niso znikali.

Japonski korak v Londonu in Parizu

Tokio, 21. sept. s. Zastopnik zunanjega ministrstva je izjavil, da smatra Japonska zbiranje ameriške mornarice v Tihem oceanu za neprijateljsko gesto napram Japoniki.

Washington, 21. sept. AA. (DNB). Japonski veleposlanik v Washingtonu Hoči Nuči je izjavil predstavnikom ameriškega tiska, da je Japonska v prijateljskem duhu obvestila Anglijo in Francijo, da morata umakniti svoje oborožene sile iz Kitajske. Japonska upa, da bodo diplomatska pogajanja, ki se vodijo z Anglijo in Francijo, dovedla do sporazuma.

Kodanj, 21. sept. AA. (Reuter). Berlinski dopisniki poročajo, da visoki funkcionarji japonskega, sojetskega in italijanskega poslanstva stalno obiskujejo nemško zunanje in vojni ministrstvo. Mislijo, da je treba računati z možnostjo pakta med Rusijo, Nemčijo, Italijo in Japonsko. To bi bil pendant paktu, ki se po sodbi teh dopisnikov pripravljajo med Zedinjenimi in zapadnimi demokracijami. Dopisnik lista »National Tidende« trdi, da so Rusi že pristali na gradnjo avtomobilske ceste med Berlinom in Moskvo.

Saradzoglova misija v Moskvi

London, 21. sept. c. Splošno menijo, da se bo turški zunanji minister Saradzoglu pogajal v Moskvi o zaključitvi vrnostnega in nenapadnega pakta na Črnem morju, h kateremu bi bili pritrjeni tudi Rumunija in Bolgarija. Saradzoglu bo skušal ob tej priliki zvedeti tudi za prave cilje Sovjetske unije, da bi se mogla Turčija odločiti, kako daleč jim lahko sledi, ne da bi prekršila svoje obveznosti napram Angliji in Franciji.

Ankara, 21. sept. s. Pred svojim odhodom v Moskvo je podal zunanji minister Saradzoglu v predsedstvu ljudske stranke poročilo o mednarodnem položaju. Naglasil je, da potekajo pogajanja s Francijo in Anglijo glede sklenitve definitivnega pakta o medsebojni pomoči in o gospodarskem sodelovanju zelo ugodno. Klirinška pogodba z Nemčijo, ki je potekla 21. avgusta, ni bila obnovljena in je zaradi tega prekinjen ves blagovni promet med Nemčijo in Turčijo. Predsedstvo stranke je soglasno odobrilo zunanjo politiko vlade. Zunanji minister Saradzoglu je zvečer odpotoval v spremstvu ruskega poslanika preko Odeze v Moskvo.

Organiziranje banovine Hrvatske

Zagreb, 21. sept. o. Ob pol 13. je ban dr. Subašić, ki se je davi vrnil iz Beograda, sprejel novinarje. Med drugim jim je rekel, da pripravljajo ministristva vse potrebno za prenos svojih pristojnosti na bansko oblast Hrvatske banovine. Ko bodo te priprave končane, bo prenos na banovino takoj izvršen. V nekaterih ministristvih so priprave že končane. Ravno tako je ban že izdelal učebne o hrvatskem upravnem sodišču, o finančni kontroli in o uradniški banovine Hrvatske. V najkrajšem času bo izdal tudi odlok o imenovanju starešin posameznih oddelkov banske oblasti.

Vremenska napoved

Zemunska: Ponekod jutranja megla. Toplota se ne bo znatno spremenila.

Zavetišča proti napadom iz zraka

Vseuč. prof. Kasal predlaga takojšnjo ustanovitev posebnega gradbenega odbora

Ljubljana, 21. septembra
Vprašanje zaklonov proti napadom iz zraka je v sedanjih situacijah postalo izredno pereče, za široko javnost, ki doslej o tej zadevi še ni bila dovolj poučena, pa tudi zelo zanimivo. Zato je urednik našega lista obiskal uglednega strokovnjaka v železobetonu, univ. prof. dr. inž. Miroslava Kasala, in ga naprosil, naj nam pove nekaj svojih misli. Med drugim je univ. prof. dr. inž. Kasal pripovedoval:

— Da je stvar resnično nujna, se najbolj nazorno vidi že iz tega, da so se začele baviti z njo oblasti in strokovni krogi. Mnenja sem, da je treba, če hočemo doseči sploh nekaj pametnega, delati hitro, delati strokovno in smotno. Zato je treba za reševanje teh problemov zainteresirati vse strokovnjake, ki so voljni sodelovati. Posebno pa je treba pri tem pritegniti k delu vse one strokovnjake, o katerih je znano, da so te probleme študirali ter jih znanstveno ali tudi praktično proučili. Problem zaklonov proti napadom iz zraka ni tako enostavna stvar, kakor bi si to kak laik predstavljal. Kakor za reševanje vsakega tehničnega problema, je tudi za problem zaklonov potreben vester strokovni študij. Po mojem mnenju obstoji nevarnost, da bi mogli zgraditi zaklone, ki bi bili praktično brez pomena ali pa celo past za ljudi, ki bi se vanje zatekali v stiski, če bi te zaklone projektirali strokovnjaki, ki se morda niso dovolj poglabili v študij, ker za to niso imeli časa ali možnosti. Za gradbo pravih zaklonov je treba poleg gradbenega inženjerja in arhitekta tudi sodelovanja strokovnjaka iz elektrotehnike, kemije in pa vojaških strokovnjakov, ki morajo zgraditi nekatere vrste zaklonov stati ob strani z navetom, za kakšne kalibre avionskih bomb ali artiljerijskih granat pride kakšen zakon v poštev.

— Ni vseeno, ali gradim zaklon, ki naj bi služil prebivalcem vile ali stanovanjske hiše, ali zaklon, v katerega bi se lahko zatekel cel večji urad, ali pa celo javen zaklon za večjo množico prebivalstva. Prav tako ni vseeno, ali naj bo zaklon situiran nekje pod Rožnikom ali pa v središču mesta, recimo, v Zvezdi. Naposled je pričakovana možnost bombardiranja odvisna od lokalne razporedbe protivojskih obrambnih baterij. Za smotno, pravilno projektiranje zaklonov mora biti torej na razpolago večje število strokovnjakov raznih strok. O stvari sem premišljeval in prišel sem do zaključka, da stavi pred strokovno javnostjo naslednji predlog:

— Takoj, brez birokratičnega odlašanja naj se ustanovi poseben gradbeni odbor iz sredstev mestne občine, banke uprave, Rdečega križa in vojske, ki naj bi bil na razpolago vsakemu hišnemu posestniku ali stanovančcu, ki ima namen, zgraditi zaklone. Ta gradbeni odbor bi v vsakem posameznem primeru proučil situacijo ter dal strokovne nasvete in načrte interesu brezplačno ali morda proti povrnitvi učinkovitih stroškov. V ta odbor bi moralo mesto in banska uprava določiti večje število sposobnih mlajših moških, ki bi predložene načrte z vso naglico izvrševali. V primeru potrebe naj bi se pritegnile nove moči iz kadra zaposlenih, a morda tudi nezaposlenih inženjerjev, arhitektov, gradbenih tehnikov, elektrotehnikov, kemikov itd. Za vodstvo tega urada naj bi se določilo primerno število starijših in izkušenih strokovnjakov, ki bi gotovo radi volje brezplačno sodelovali kot eksperti in svetovalci. Na vsak način bi bilo treba kot svetovalca pri-

tegniti tudi kakšnega častnika, ki je specialist v artiljerijski obrambi mest in ki bi ga vojaška oblast poverila s tem. Kakor za vsako zgradbo, je treba tudi za zaklone komisijnega ogleda in gradbenega dovoljenja. Uradno poslovanje ob gradnji zaklonov bi bilo treba pospešiti tako, da bi gradbena dovoljenja izstavljal ta tehnični oddelek sam brez nepotrebnih for-

malnosti, prošnji in komisij. Tudi administrativno oddelek bi bilo treba urediti tako, kakor zahteva sedanjí čas.

— Uverjen sem, gospod urednik, da je to samo nagla skica zamisli, ki ji bo treba še korekture, zlasti v vprašanju, kako naj se ta oddelek organizira, vendar mislim, da je ustanovitev oddelka mogoča v nekaj dneh.

Vrste bomb in njihov učinek Iz predavanja inž. Stanka Dimnika ljubljanskim strokovnjakom

Ljubljana, 21. septembra
V predavalnici mineraloškega instituta na univerzi je bilo pod okriljem mestnega poglavarstva v sredo zvečer predavanje o gradnji zaklonov proti zračnim napadom, ki je privabilo veliko število strokovnjakov pa tudi širokega občinstva, da je bila dvorana nabito polna. Poslušalce je pozdravil zastopnik mestnega poglavarstva inž. Mačkovšek, predaval pa je prof. inž. Stanko Dimnik, ki je v izčrpnih izjavah poljudno osvetlil probleme pasivne obrambe proti napadom iz zraka.

Kadar hočemo graditi zaklone moramo poznati predvsem vrsto orožja, proti kateremu se hočemo braniti, in njegove učinke. Do nedavna smo v pasivni obrambi računali predvsem na napade s plinskimi bombami. Izkušnje najnovejšega časa pa so nas poučile, da se je treba pripraviti predvsem na ostale vrste bomb. Pri letalskih napadih uporablja napadalec predvsem štiri vrste bomb, pred katerimi je v največji nevarnosti zlasti civilno prebivalstvo. Rušilne, brzantne ali eksplozivne bombe so napolnjene z eksplozivno snovjo ter obdane z debelim jeklenim plaščem, ki povečuje njihovo probojnost. Rušilne bombe so različne teže po 10, 100, 300 kg, a Američani jih izdelujejo celo v teži do 1800 kg. Rušilne bombe delimo v takšne, ki se razpočijo takoj pri udarcu na objekt, ali pa temperane, ki se razpočijo šele potem, ko so prodrele že več nadstropij s ploščja. Učinek teh zadnjih je mnogo silnejši. Bombe ne padajo na zemljo pravokotno, temveč v večjem ali manjšem loku, ki je

odvisen od višine in brzine letala, vetra itd. Razstreljivo, s katerim so rušilne bombe napolnjene, je silno drago, zato armada z njimi štedljivo gospodari, če noče denarja razmetavati v nič. Angleški opazovalci so izračunali, da so morali Japonci žrtvovati 100.000 din, da so z bombardiranjem iz zraka prizadejali Kitajcem za 50 din gmoletne škode.

Izkušnje v novejših vojnah so pokazale, da se plinske bombe ne obnesejo, pač pa so zelo učinkovite zažigalne bombe. Te so zelo lahke — že od 20 kg dalje — in jih letalo lahko natovori veliko število. Polneje so s snovjo, ki pri eksploziji razvije več tisoč stopenj vročine. Če padejo iz večje višine, predrejo streho in eksplodirajo na podstrešju. Med izgoritvijo mečejo ogreke na vse strani, da lahko povzročijo velike požare. Gasiti jih ne smemo z vodo, temveč s suhim peskom ali raznimi kemičnimi sredstvi. Proti zažigalnim bombam se zavajujemo na ta način da odstranimo s podstrešja vso navlako ter lesenje prepletkano s snovmi, ki zmanjšujejo vnetljivost, ali pa ga ovijemo s pločevino. Mnogo se je pisalo tudi o bakterijskih bombah, ki pa jih doslej še v nobeni vojni niso uporabljali. Na koncu je predavalatelj podrobno obrazložil pogoje, ki jih mora izpolniti pravilno grajen zaklon, in je s pomočjo skiptikona pokazal nekaj nazornih primerov. Na koncu je inž. Mačkovšek sporočil, da bo inženjerska zbornica priredila posebno tečaj, na katerih bodo strokovnjaki skušali ugotoviti smernice za gradnjo zaklonov v Ljubljani.

Velik požar v Duplici Družba „Jugofile“ oškodovana za 300.000 din

Kamnik, 21. septembra
Na Duplici je danes dopoldne okoli pol 11. ure nastal velik požar. Ogenj se je pojavil v hiši, katere lastnica je družba »Jugofile« iz Mengša. Sodijo, da je pri stroju, ki je trgal in čistil bombaž, padla iskra v bombaž in je takoj začelo goreti. Stavba je bila napolnena v plamenih. Preden so dohiteli gasilci, je bila že vsa streha v ognju, čemur se ni čuditi, ker je bilo v po-

slopu precej gorljive snovi. Družba je iz svojega skladišča v Mengšu, ki je bilo vlažno, nedavno prepeljala znaten del klobučevine na Duplico, kjer je imela v prvem nadstropju suha skladišča. Družba ima prav občutno škodo, cenijo jo nad 300.000 din, vendar bo krita z zavarovalnico. Predvsem velja zahvala gasilski četi v Duplici, ki je s požrtvovalnim nastopom požar omejila in končno zadušila.

V eni noči trije vlomi v Stražišču Policija v Kranju je že prišla oba vlomilca

Kranj, 21. septembra
Davi so iz Stražišča obvestili kranjsko policijo, da je bil ponoči izvršen drzen vlom v stražniško občinsko pisarno. Na srečo so bili vlomilci pravočasno prepoznani in je blagajna ostala nedotaknjena.

Hiša, v kateri je občinska pisarna, stoji 50 m od glavne ceste za smartinsko cerkvijo. Davi okrog pol 1. ure je organizist Plevel, ki stanuje v hiši, slišal korake. Pogledal je skozi okno, toda v temi ni mogel nikogar razpoznati. Čudno pa se mu je videlo, zakaj ne gori svetilka, ki je pritrjena na vogalu hiše. Previdno se je splazil iz stanovanja in je pod oknom občinske pisarne zasledil dva neznanca, ki sta se ravno hotela splaziti skozi okno. Na njegov klic sta mu odgovorila s strelom iz samokresa, nato sta izginila v temi. Plevel si jih ni upal zasledovati, ker sta bila oborožena, pač pa si je dobro zapomnil njuno zunanost.

Vlomilca sta bila najprej razbila javno obcestno svetilko na vogalu hiše, da bi v temi lažje izvršila vlom. Nato sta z la to odtrgala omrežje pri oknu ter razbila zunanjo šipo, nakar sta okno odprla. Daje pa nista prišla, ker sta bila prepodena,

pač pa sta si nato privoščila dva manjša vloma v drugem koncu vasi.

Ponoči je bilo namreč vlomljeno še v shrambo upokojenega železničarja Franca Bajžla. Vlomilca sta prišla v shrambo skozi okno in sta od tod skušala s pomorenim ključem odpreti vrata v trgovino, ki je takoj poleg. To se jima pa ni posrežilo, ker je ključ običaj v vratih. Iz shrambe sta odnesla 15 kg masti, 8 kg masla, 3 pare čevljev, nekaj spodnjega perila in steklenico vina v skupni vrednosti za 1000 din. Drugi vlom pa se jima je posrečil v stanovanju tovarniškega delavca Kovčiča, kateremu sta odnesla več parov moških in ženskih čevljev, novo aktovko in nahrbtnik v skupni vrednosti 800 din.

Policija vidi, da sta tudi ta dva vloma izvršila vlomilca, ki sta bila pregnana iz občinske pisarne. Danes dopoldne se je policija posredila oba vlomilca prejeti in sicer na podlagi organizistovega opisa. Prvi izmed njih je že dobro znan kot nevaren, kriminalni tip: to je brezposelni strojni kurjač Fran Čerin, doma iz Borovnice, drugi pa je neki brezposelni delavec Anton Merzel, z Iga.

Dnevi vojne v Lwovu

Doživljaji in zapiski medicince Ivana Matka

Četrtek, 7. septembra.
Ko sem bil danes v mestu, se mi je ravno glede pokreta proti diversantom in saboterjem pripetil zanimiv dogodek. S prijateljem Poljakom sva se peljala v tramvaju in on je ponudil vojakom, ki so stali poleg nas, cigarete. Vojaki so se zahvalili in jih spravili v žep. Ko pa sva hotela izstopiti, so nas pridržali s pojasnilom, da nas »popeljuje nekoliko do komisariata«, ker so cigarete morda zastrupljene. Na komisariatu smo nato doživeli prav natančno preiskavo in križno zaslišanje, in končno je moral moj prijatelj pokaditi cigarete, ki jih je bil daroval vojakom. Sedevata so vojaki in komisar potem prosili, naj mu oprostimo, če vojna je in je skrajna previdnost poča umestna.

Nemška letala so preletavala mesto čisto ravno v času, ko so se v bolnišnici vršile operacije. Bilo je prav neprijetno, ko so letala letela prav nad nami, topovi in streljivo so jih besno obstreljevali, mi pa smo morali ostati na mestu v tretjem nadstropju skoraj čisto pod streho, ker se delo ni smelo prekiniti.

Odkar je vojna, je za nekatere predmete nastala silovita konjunktura, na katero producenti sploh niso računali. Tako so n. pr. baterije v Lwovu povsem razprodane in danes sem si šele po dolgem iskanju lahko kupil novo Plafal sem zanj morda stiralnikno ceno. Če bi trgovca naznanil, bi ga gotovo poslali v »Berezov«. V zadnjem času se je razvila ostra borba proti naviljakem cen. Kaznujejo z drastičnimi sredstvi »ad exemplum«. Spekulanti zaprli, na vrata njegove zaprte trgovine pa naleplijo velik plakat, z besedilom: ta

in ta je šel v Berezov, ker je naviljak cene. (Bereza pomeni jugoslovansko Sremsko Mitrovico). Teh napisov srečujemo čedalje več. Policija dobro deluje.

Po mestu povsod prodajajo zemljevid Poljske, Nemčije in Francije. Ljudje se trgajo zanje in jih zadnje dni že primanjkuje. Sedaj ima vsaka družina svoj generalštab in na karti zasledujejo operacije. Tudi v bolnišnici imamo velik zemljevid in fronte označujemo z bučniki. Toda bučnice se iz dneva v dan fatalno pomikajo v poljsko ozemlje, bučnice na francoskih frontah pa stoji. Pogovarjati se o operacijah na fronti nam je postalo že mučno. Rajši tiho čakamo in upamo. Ljudje ne morejo razumeti tega, kar se dogaja. Sprašujejo se, kdo je kriv. Godrnjajo, zakaj vlada ni dovolila prehoda ruskih čet. Pravijo: Rajši boljševike, samo Nemcev ne! Ljudje nadlegujejo mobilizacijske urade. Kmetje, delavci, študentje, gimnazijci in uradniki se javljajo kot prostovoljci. Toda mobilizacija se je pričenja prezgodaj, in zdaj, ko Nemci se sistematično uničujejo prometne zveze in središča, je zaostala.

Zvečer poslušamo radio. Nemci zmagovaljivo. Poljaki se branijo. Anglija bombardira z letaki, medtem ko Poljska krvavi na vseh krajih in nima dovolj letalstva. Francija vrši »previdne in premišljene operacije«, medtem ko se poljska armada lomi pod pritiskom nemških oklopnih divizij. Sovjeti kritizirajo. Sedaj se uredniške Churchillove trditve, da je pomoč Anglije in Francije Poljski brez Sovjetske Rusije brez učinka.

Petek, 8. septembra
Poljska čaka dežja. Zenske v cerkvah molijo zanj. Dnevi pa so jasni, sončni, drug lepši od drugega in Nemcem v veliko korist. Z jutrnjim komunikacijem generalnega štaba se je položaj na fronti povsem spremenil. Poljska vojska, ki se je do sedaj umikala brez velikih bitk in prispele do toliko obravnave linije San-Visla-Bug, je dobila povelje: »Niti koraka nazaj več — držati pozicije za vsako ceno!« Prebivalstvo predelov, koder teče fronta, je bilo pozvano, da pomaga armadi graditi utrdbe in pomagati dovažati gradivo. Tudi Varšava se mrzlično utrjuje. Tramvaji v predmestjih so prevrnjeni povprek čez ulice, hiše razstreljujejo, da zasujejo ulice, vse prebivalstvo mora kopati rove in pomagati pri obrambi. Z vsemi sredstvi je treba Nemcem preprečiti zavzetje Varšave. Varšava mora postati »naša Madrid«, — tako pravijo ljudje, tudi tisti ki so prej bili za Franca in Hitlerja, in teh ni malo...

Poljaki se sprašujejo, zakaj niso bile utrdbe narejene že mesece prej, zakaj jih grade šele zdaj v ognju topov in bomb. Pripravljam se za odhod in nakupujem v mestu. Lwow je preplavljen z begunci. Vseposod stopajo avtomobili z evakuiranci, ki ne dobe stanovanj in ne vedo ne kod ne kam. Videl sem tudi od letalskih strojníc obstreljevanje avtomobile, preluknjene in okrvavljene. Begunci pripovedujejo strahote. Nemško letalstvo dominira nad poljskim nebom, straži nad železnici in cestami. Bombardira in s strojnimi obostreljuje. Zadele so bile tudi črede konj po poljih in njihovi pastirji.

Poljski listi pišejo o stilih uspehih angleškega letalstva. 600 angleških bombnikov bombardira nemška industrijska središča in Berlin. Siegfriedova linija se lomi. Zmagovita francoska vojska je se prebila na sedmih mestih in zasedla velike predele Nemčije. Toda inozemske radijske

Številne prijave v bolničarski tečaj Vedno večje zanimanje za Rdeči križ

Ljubljana, 21. septembra

Brez velikih besed in brez vsakršnega sijaja se dan za dnem zbira armada dobrovolcev, ki hočejo biti pripravljeni »za vsak primer«. Iz vseh slojev, poklicev in krajev pristopajo ljudje v vrste Rdečega križa.

V pisarni Rdečega križa na Gospodarski cesti 2-II. potrpežljivo čakajo uradnice, dijakinje, zasebnice, kuharice, delavke, konservatoristke, da pridejo na vrsto in zapišejo svoje ime na polo za bolničarski tečaj. Počasi se pomika ta vrsta, malo be. sed je izgovorjenih, mnoge prosijo, naj se njihovim prošnjam na vsak način ugodijo, in prilagajo priporočila... Do večerja je bilo prijavih ljudi za bolničarski tečaj 130 kandidat in še zmerom prihajajo nove. Prihajajo iz oddaljenih krajev, pripravljene, peš ali s kolesi obiskovat tečaje. Prihajajo odlične ljubljanske dame in zapisujejo svoja imena na prijavnem pole. Prijavilo se je tudi nekaj študentov in invalidov. Tečaj se bo vršil v začetku oktobra.

Vsa pojasnila daje pisarna RK (telefon 40-31).

Nabiralni dan Rdečega križa, ki je bil preteklo nedeljo, se je sijajno obnesel. Ze dolgo vrsto let niso Ljubljancani s takšno vnmemo darovali za RK. Letos skoraj ni bilo človeka, ki ne bi dal vsaj dinarja, in še drugi in tretji dan so ljudje nosili bele cvetove z rdečim križem. Zaključek tedna RK bo v soboto, spet z vojaškim koncertom v Zvezdi. Najlepše pa bi pokazali Ljubljancani svojo naklonenost Rdečemu križu s tem, da se vpišejo med njegove redne ali vsaj pomožne člane. Nekaj jih je v tem tednu že pomnožilo vrste Rdečega križa, vendar ne bi smelo biti zavednega domoljuba in človekoljuba, ki bi v današnjih težkih časih stal izven organizacije Rdečega križa. V trafikah in v pisarni RK tudi še zmerom lahko dobite karto za tombolo RK. Čisti dobiček tombole je namenjen za fond doma Rdečega križa, ki je za uspešno delovanje organizacije neobhodno potreben.

Fran Breskvar †

Ljubljana, 21. septembra

Menda ni Ljubljancana, zlasti ne med starejšimi, ki bi ne poznal vitkega, visokega Franca Breskvarja, najstarejšega bivšega knjigovozniškega mojstra. Pokojnik je izvrševal to obrt približno šestdeset let v Ljubljani, kjer se je tudi rodil pred 75 leti. Knjigovozniške obrti se je bil izučil v nekdanji Švrljgovi knjigovoznici, ki je imela svoje prostore na vogalu Pred skofijo in Vodnikovega trga. Tamkaj je bil nekaj let poslovođa. Zaradi hude konkurence se je nato osamosvojil in drugje odprl novo delavnico. Na glasu je bil kot dober in vester knjigovez, zato je imel širok krog odjemalcev med uradnim in meščanstvom. Pred leti pa je njegova knjigovoznica prešla v druge roke.

Pokojnik France Breskvar se je pred desetletji mnogo pečal z obrtniškim vprašanjem in nastopal na številnih shodih kot vnet govornik. Udeleževal se je živahno tudi političnega in javnega življenja v Ljubljani in tudi po deželi ter bil kot vzoren Jugosloven neustrašen agitator za narodno in napredno misel v Ljubljani. V mlajših letih je bil navdušen pevec in soustanovitelj pevskega društva »Slavca«. V zadnjem času se je umaknil iz javnega življenja in smo ga še pred kratkim videli v ljubljanski Zvezdi med našimi upokojenci. Pogreb blagega pokojnika bo v petek ob 14. uri iz mrtvašnice splošne bolnišnice. Naj mu bo ohranjen lep spomin, žalujočim izrekamo iskreno sožalje!

Spominu dobrega profesorja Lapajneteta

Nepričakovano nas je pretresla žalostna novica: umrl je naš nekdanji dobri profesor Lapajne.

Sončne jeseni, ko listje polagoma odmirava, ko se narava trudna odpravlja počivati, — ne bo več užival jeseni naš vedro nasmejani profesor z drobnimi palico... Vsi smo ga ljubili, vsi, vsi: od prvega tanga v prednji klopi, pa tja doli do zadnjih klopi, kjer je delal »šunder« cvet prvih petletnikov, ki jih je naš ljubezni profesor tisočkrat z besedo vrzel skozi vrata... Njegovo umetniško dušo smo čutili; njegovo dobro srce nam je bilo v vzpodbudo za delo v risalnici. Za pobude, občutke, nasvete, prijazne spomine ostanemo hvaležni.

Živo se spominjamo dogodka na učiteljski šoli ki smo si ga globoko vtisnili v spomin. Z južnih krajev naše pestre domovine nam je profesor Lapajne prinesel toliko spominov: akvarelov, slik, pa tudi žive besede. Bosna, Dalmacija, Srbija in tudi daljnji Egipt so njegovim delom vtisnili svoj pečat. In tisti dogodek? Židane volje je profesor Lapajne vstopil nekoč v risalnico.

Dolfini onkraj groba

Odšel prijatelj si v neznane svate skrivnostne žene, ki je v svet poslana, da z gibom svojim kakor kljun gavrana zaseka rane med sestré in brate.

Kaj niso več zelene naše trate? Lj njihov cvet je vzela zgodnja slana? Kje bratec dom je, kje je sanj poljana, ki bo na vek združila vse penate?

Molčim mi, dragec, ker si svoje tajne v sreč zaklenil, ko je od lepote neskončnosti popllo zarje bajne.

Ko v hramu božjem, ki deli dobroto, obliže gledaš matere že rajne, ne bo težak Ti sen miru tihoja.

Joža J. Prtnz

gi, ki so priklenjeni na postelj, pa so predani na milost in nemilost. Ko je napad minil, so že pridrveli avtomobili z ranjenci. Nemci so uspešno bombardirali. Tovorni kolodvor je poškodovan, več tovarn je razbitih in seveda tudi zasebne hiše.

Poslovil sem se od zdravnika v bolnici. Želim mi srečno pot, jaz pa jim želim, da bi ostali živi. Poslavljamo se brez smeha, obrzi vseh so resni zaskrbljeni.

Tekam po mestu. Opravke imam še na jugoslovanskem in rumunskem konzulatu in poslovliti se moram se od znancev, ki so bili z mano tako prijazni. V mestu so ljudje silno vznemirjeni. Pripovedujejo o strahotnem uničenju v predelih, ki so bili bombardirani. Razen tega prihajajo s fronte še vedno vznemirljiva poročila. Nemci napredujejo.

V poljski narodni banki me je ob pol 12. uri znova doletel alarm in takoj nato so že bila nad mestom nemška letala. Sedimo v zaklonišču Narodne banke, ki je odlično. Strop je močno podprt z bruni, vrata se zapirajo hermetično, tako da smo varni tudi pred plini in električne sesalke po ceveh dovajajo filtriran zrak.

V zaklonišču sem moral čakati dobre tri ure. Med tem sta bili zopet dve bombardiranja. Zaznali smo jih le po bošenju, ki je prodiralo skozi stih le po drhtenju zemlje. Ljudje sedé tiho, so resni in zaskrbljeni. Preje so se v zakloniščih zbijale šale in so ljudje debatirali o bojih na fronti. Toda danes je že tretje bombardiranje in fronta se bliža Lwovu.

Po prestani nevarnosti mrgoli mesto kakor mravljišče. Ljudje hite vsak spet po svojih opravkih, da bi jih ne zalotil nov napad. Vojaki avtomobili Rdečega križa drve z veliko naglico po ulicah. Iz porušnih hiš odvažajo ranjence. Velika tovarna spiritusovega monopola, več drugih tovarnic ter del tovarnega kolodvora — vse je v plamenih. Ogromni stebri dima se dvigajo proti nebu. Tudi glavni kolodvor

Domače vesti

* Ban dravske banovine dr. Marko Natičan dr. v petek 22. t. m. ne bo sprejemal stank, kjer bo uradno odsoten.

* Inž. Vladimir Zakelj t. v. Beogradu je včeraj zjutraj nenadno preminil predsednik centralne uprave UINZB g. inž. Vladimir Zakelj, načelnik oddelka za gradnjo železnice pri ministru prometa, Ljubljani. Članom ni bil neznani, posebno ne članom gradbene službe. Nekaj časa je načeloval gradbenemu oddelku pri naši železniški direkciji, kjer si je zaradi sposobnosti, objektivnosti in tudi zaradi socialnega čustvovanja kmalu pridobil simpatije gradbenega osebja. Ko je dospel v Ljubljano na službovanje, je bil docela nepoznan, ko je odhajal, pa spoštovan in priljubljen. Zadnji dve leti je načeloval veliki stanovski organizaciji narodnih železničarjev in brodarjev. Bil je vzoren Slovan. Pokopali ga bodo danes. Naj mu bo ohranjen časten spomin!

* V visoki starosti 88 let je umrl v Mirni na Dolenjskem g. Martin Kolenc, posestnik in gostilničar. Ugledega pokojnika bodo danes ob desetih spremenili k večnemu počitku pri Sv. Heleni. — V Mariboru je umrl v starosti 80 let g. Franc Majer, upokojeni železničar in posestnik. Blaga morda bodo pokopali jutri ob 16. na Pobrežju. — Pokojnika blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Zajesen

pariška in angleška moda!

Velika izbira barv in vzorcev:

MANUFAKTURA

KS SOUVAN

MESTNI TRG 24

* Novi Sad dobi železniško ravnateljstvo, tako je zagotovil prometni minister Beslic prejšnji ponedeljek na svojem obisku v Novem Sadu. Novosadski župan in podžupan sta zdaj obiskala prometnega ministra v Beogradu, da se pogovorita z njim o tem, kako bo železniško ravnateljstvo nameščeno. Za prvo silo bodo prevzeli palačo mestnega poglavarstva, kjer je zdaj banska uprava. V začetku oktobra se banska uprava preseli v svojo novo palačo in bo rotovž prost. Ker pa ne bo zadostoval za železniško ravnateljstvo, bodo na razpolago še številni prostori Hipotekarne banke, v katerih je zdaj gospodarski oddelk dunavske banovine. To je v ostalem le začasna rešitev, kajti novosadski občina je pripravljena zgraditi novo palačo za železniško ravnateljstvo in bo tudi prispevala k zgradbi uradnih stanovanj pri hiši. Minister je zagotovil, da se bo o tem odločilo že v kratkih dneh. V Novem Sadu bo tudi razširjeno pristanišče na Dunavu, za kar bo najprej treba 3 in pol milijona kredita. V dveh letih bodo tudi ta dela gotova.

* Vseučilišče v Zagrebu se hoče modernizirati in izpopolniti. Rektor je pismeno zaprosil prometno ministrstva za pomoč, da bi lahko razpolagal s posojilom, sklenjenim pri Državni hipotekarni banki, da se bo končno vendar lahko pričelo delo za zidavo novih potrebnih fakultetnih zgradb, za dovršitev že započetih stavb in za popravilo starih poslopij. Zdjaj na jesen naj bi se izvršile vsaj priprave za vsa ta dela, ki se bodo potem takoj pomlad nadaljevala.

* Vsi, ki mnogo vedo in stalno sede in trpe zaradi tega prav pogosto na trdi stoli, naj pijejo vsak dan čisto naravno »Franz-Josefov« grenke vode, ki se mora poprej segreti. Davno preizkušena in priznana »Franz-Josefova« voda se odlikuje po svojem sigurnem učinku in prijetni porabi.

Reg. no. min. soc. del. in n. zdr. S-br. 15.485 25 V 35

je bil bombardiran in skladišča na tovarnem delu kolodvora goré.

Spet nas prepovede v kleti novi alarmi. Novo bombardiranje — četrto v tem dnevu, še strašnejše od ostalih. Napad me je zalotil dobrih 500 m od tovarnega kolodvora. V kleti stene silovito drhtijo in tu je polno ljudi, zelo so preplašeni. Ženske jočejo in stiskajo k sebi dečo, moški nemo strme predse. Eksplozije bomb se razlegajo kakor grmenje.

Bombardiranje je nehalo, nemška letala so se oddaljila. Oddahnil sem se. — Za danes je najbrž konec. Hitim ogledati požar na kraju bombardiranja. Tovarne gore z ogromnim plamenom — ena sama velika spiritusova bakla. Vode za gašenje ni, ker je vodovod poškodovan.

Zvečer se peljem s tramvajem na kolodvor. Mesto je zatemnjeno, toda požar razsvetljuje nebo in rdečkasti soj se odbija na hišo. Nekaj 100 korakov od kolodvora je proga razbita. Tramvaj ne more dalje. Nadaljujem peš do kolodvora, vendar mi policist pojasni, da je kolodvor močno poškodovan in da bodo vlaki odhajali iz predmestja, kjer bodo stali na odprti progi. Peljem se v predmestje. Spotoma stopi v tramvaj kmet in nam pripoveduje. Sedem dni je hodil peš od Karpatov, da se je prišel prijaviti v Lwow za prostovoljca. In moč je šestdesetletnik!

Izven mesta na progi je čakal vlak. Ujel sem ga prav zadnjo minuto. Do njega sem se v temi skoraj da ptiptal mimo množice vagonov na stranskih tirih, na katere so vojaški mrlično nakladali vojni material. Tu in tam so se v temi odražali obrisi topov in trenjskih voz. Konji so pohrzavali v vagonih.

Ko se je vlak premaknil z mesta, me je objel nepopisen občutek — še nekaj ur in bom na mirni nevtralni zemlji. Vlak drda enakomerno v noč. Vozimo se že dobre pol ure. V daljavi pa še vedno sije rdeča zarja, — odsev požarov v Lwovu. Konec

* Huda obsodba zdravnika. Iz Petrovgrada poročajo, da se je moral v terek do polne zagovarat pred sodiščem okrajni zdravnik dr. Petar Marmatov iz Alibunarja. Bil je obtožen, da je pacientom brez preiskave izstavil zdravniška izpovedila. Leta 1935. je v Jaša-Tomiću izdal nekemu kmetovalcu in njegovim štirim otrokom spricevalo za izselitev v Ameriko in je za to zahteval od siromašne družine 800 din honorarja. Nadalje je navajala obtožnica, da je dr. Marmatov od 13 oseb zahteval po 60 din honorarja za spricevalo, potrebna za pridobitev gostilničarske licence, ki so sicer brezplačna. Zdravnik je tajil vsako krivdo, vendar je bil obsojen na 2000 din kazni.

* Strahovita toča v Hrvatskem Zagorju je povzročila kmetovalcem milijonsko škodo. Neurje se je razbesnelo v terek popoldne, zlasti nad okoličico Ivanca. Najprej je močno deževalo, kmalu pa so začela padati debela zrna toče in to v pasu od Krapine proti Golubovcu in Očurji. Toča je popolnoma uničila vinograde, močno sta popludeti tudi turščica in ajda, okleščena so tudi sadna drevesa. Toča je padala tako na gosto, da so jo še naslednje jutro lahko grabili kar z lopatami. Škoda je tem večja, ker je prizadel najsiromašnejši predel Hrvatskega Zagorja. Tudi s Hrvatskega Podravja poročajo o velikem neurju. V Križevcu in okolici je silovita toča uničevala vinograde. Najbolj je prizadeta vas Miholjevac, kjer ni ostalo niti listje na trsu.

* Tudi v Srbiji so besnele nevihte in je toča zlasti prizadela Valjevo in okoliške vasi. Toča je uničila okoli 400 vagonov svežih siliv. Silivniki, ki so prej bili prepolni, ni sadeža, so zdaj polomljeni in oskubljeni. Prebivalstvo ne pomeni, da bi bila toča na jesen razsajala tako neumljeno. Tudi v okolici Kraljeva je padala toča, kakršne ne pomnijo zadnjih petdeset let. V eni sami uri so bili uničeni vinogradi in sadovnjaki, poškodovane pa so tudi številne hiše.

* Zaradi navijanja cen je policijska uprava v Šibeniku nastopila najostreje in je izročila 28 trgovcev sodišču, ker so neupravičeno podražili moko, sladkor in mast in ker za blago, ki ga prodajajo v trgovini, nimajo izobesenege cenika. — Iz Sarajeva pa poročajo: Zadnji čas so se nekateri brezvestni spekulanti podali na deželo, da bi s »prijeteljstvi« informacijami ostrašili kmetovalce, da bi padla cena živil. Nevedni kmetje so se zvedela dali takoj preplašiti in so prodajali ovce po 30 din, čeprav so vredne po 120 din. Oblastva so bila obveščena o teh nesramnih spekulacijah na račun nevednega prebivalstva in so začela pozorno zasledovati spekulante, ki bodo ostro kaznovani.

* S hčerko se je vrgla v vodo, nedavno v Dravogradu in potem v Zagrebu, so pretklo nedeljo tudi prebivalci Kule v Vojvodini bili priče pretresljive žalosti. Žena Ivana Farkaša se je podala s 6letno hčerko na most, ki vodi čez kanal. Naenkrat je vrgla hčerko v vodo in je takoj še sama skočila za njo. Obe sta se začeli naglo potapljati. K sreči pa je delavec Miha Šulc takoj skočil v čoln in je rešil mater in hčer. Premraženo in prestrašeno dekletce je na kopnem v grozi zbežalo od matere, katero so odvedli na policijo, kjer je izpovedala, da je hotela sebi in otroku končati življenje, ker ne more dalje prenašati večnih prepričev z možem.

* Huda nesreča dveh Zagrebčank. Gospa Marija Ortanova, lastnica modnega salona na Ilici v Zagrebu, je s svojo prijateljico Franciško Seidlovo obiskala svoj domači kraj Kotlje pri Slovenjem Gradcu. Vozili sta se z avtomobilom znamke »Hamonag«, ki ga je šofirala gospa Ortanova. Vračali sta se iz Kotljeg preko Dravograda in Slovenjega Gradca, namenjeni dalje proti Celju in Zagrebu. Pri Hudi luknji, kjer je cesta sveže nasuta z gramozom, je gospa Ortanova izgubila oblast nad krmilom. Avto je padel s ceste v potok Pako in se prevrnil, da so kolesa gledala iz vode. K sreči sta se tisti trenutke pripeljala mimo na motornem kolesu delovodja Levčanin in krovčar Kragelj iz Slovenjega Gradca. Ustavila sta motor in skočila v potok. Z velikim prizadevanjem sta rešila iz avtomobila obe gospe, ki sta bili že nezavestni in bi se bili kmalu zadušili. Pripeljal je tudi mimo neki osebni avtomobil, ki je odpeljal obe gospe v slovenjegraško bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima gospa Ortanova precej nevarno rano na glavi, medtem ko je gospa Seidlova ostala nepoškodovana.

* Ne igrate se z orožjem! V občini Česteregu v Vojvodini se je v terek zvečer po lahkomišelnosti primerila huda nesreča, ka tere žrtev je 16letna Marica Beyerjeva. Zvečer se je podal 19letni Anton Josef k sosedu poslušati radio. Tam je bila tudi Marica. Anton je ugledal puško, visečo na steni in so ga menda razburila vojna poročila pripravila do tega, da je snel puško s stene in jo pomeril v Marico, rekóč: »Če češ, te pa ustreli!« Preden je dekle odgovorilo in preden je mogel kdo stopiti vmes, je že zagrmel strel in so šibre razmesarile dekletu obraz. Sirote so prepeleli v bolnišnico, kjer ji upajo rešiti življenje, fant pa se je javil sodišču.

* Drzen beg nevarnega zločinca. Vlomilec Štefan Šimunić iz Koprivničkoga Ivanca je presedel 20 mesecev v Lepoglavi zaradi raznih vlovov. Čim je pripešal »a prost«, je že obiskal župnišče v domačem kraju in je ukradel župniku Brdaricu dragoceno lovsko puško. Orožniki so ga kmalu prišli in ga odgnali na sodišče v Koprivnici. Zastilja je bil sodnik Ivan Nemec. Ker je bila krivda očitna, ga je dal sodnik odgnati v preiskovalni zapor. Šimuniću pa se je brž stozilo po komaj doseženi svobodi. Zato je v trenutku, ko je sodnik policaj paznika, planil k odprtemu oknu, se pogljal s prvega nadstropja na cesto in izginil. Bilo je kar neverjetno, kako se mu je posrečilo beg. Vseposvoda ga zdaj iščejo orožniki.

* Smrtna nesreča po vasovanju. Mladi Radoslav Gjurgjić se je s prijateljem Mirkom Vukmirovićem podal iz domače vasi Golobova pri Slavonkem Brodu vasovat v sosedno vas. Pozno ponoči sta se vrnila domov. Hišna vrata so bila zaklenjena, zato sta se fanta vpenjala čez plot na dvorišče. Pri tej priliki je Vukmiroviću padel samokres iz žepa. Gjurgjić je segel za samokresom in ga pobral. Tisti trenutke pa se je samokres sprožil in je strel zadel Gjurgjića v trebuh. Takoj so nesrečnega fanta prepeljali v bolnišnico, kjer pa je kmalu izdihnil.

NAJNAPELJEJŠE SENZACIJE V NAJAKTUALNEJŠEM SPIONAŽNEM FILMU IZ ČASOV SVETOVNE VOJNE!

Delovanje franc. vohunškega urada »deuxieme bureau«-a. Njegova voditeljica je najlepša Francoska Edwige Feuille. Neizprosná borba s protivnikom, šefom nemške protišpijonaže. Vsa sredstva katerih se poslužuje hladnokrvna žena špijona, da doseže cilj in pogubi nasprotnika!

ZAKAJ SEM POSTALA VOHUNKA?

Predvaja RDEČI KRIŽ ob 16., 19. in 21. uri v KINU UNIONU, tel. 22-21 — Errich v. Stroheim in Jean Galland!

* Velik plaz je zasul delavca. 20-letni delavec Mirko Rida kopal gramoz v Kumsalih pri Banjaluki. Jama je bila že globoko izpodkopana in naenkrat se je velik plaz gramozu sesul na Mirka. Fantov oče, ki je prišel sinu pomagat pri delu, je videl, da gledajo iz gramozu samo še noge. Poklical je bližnje ljudi na pomoč, ali ko so izlekli fanta izpod strašnega plazu je bil že mrtev. Nanj se je bilo sesulo več ko 100 kubikov zemlje in gramozu.

Iz Ljubljane

u— Občni zbor Umetnostnozgodovinskega društva bo v terek, 26. t. m. ob 17. v knjižnici Narodnega muzeja v Ljubljani (vhod z Bleiweisove ceste) s stedečim dnevnim redom: nagovor predsednika, čitanje zapisnika XV. obnega zborna, poročila predsednika, tajnika, blaginjnika, knjižničarja in revizorjev ter volitve novega odbora in slučajnosti. Člani in prijatelji društva vljudo vabljeni.

u— Namesto venca na grob pokojnega generala Adolfa Kilarja je poklonila rodina g. dr. Vinka Vrhunca, ravnatelja Trboveljske premogokopne družbe, znesek 300 din Rdečemu križu v Ljubljani. Naj bi našla v tednu Rdečega križa obilo posnmalcev!

u— Odlični nemški umetnik, profesor Ludovik Jungnickel, ki slovi po svetu za enega najboljših živečih nemških slikarjev, se muči te dni v Ljubljani. Že dolga leta zahaja v južne pokrajine Jugoslavije, ki mu s svojim pestrim življenjem nudi vedno nove snovi za umetniško ustvarjanje. Kljub izrednim razmeram so mu nemške oblasti tudi letos dovolile, da obišče jesni za več časa našo Dalmacijo. Lansko jesen je priredil razstavo svojih del v Zagrebu, misel na razstavi v Beogradu in Ljubljani pa je moral odgoditi zaradi nastale mednarodne napetosti. Veliki umetnik bo iz Ljubljane danes ali jutri odputoval v Split.

u— Rotarski klub je imel na svojem rednem tedenskem sestanku v sredo zvečer v dvorani hotela Bellevue za gosta letošnjega guvernerja (predsednika) vseh jugoslovenskih rotarcev g. inž. Radovana Alaupovića iz Zagreba. Pozdravil ga je klubov predsednik g. ravnatelj Ljubić ter mu v spomin izročil dragoceno vezano zvezko »Spomenikov slovenske umetnosti«. Inž. Alaupović, ki je prejšnja dneva obiskal tudi kluba v Mariboru in Kranju in v svojem zahvalnem nagovoru na kratko poudaril pomen in cilje po vsem svetu razpredenega rotarskega pokreta, katerega načelo medsebojnega razumevanja in spoštovanja je sedaj še bolj aktualno kakor kdaj prej.

u— Sveta maša zadušnica za pokojnik g. Bogumilom Kajzeljem bo v ponedeljek 25. t. m. ob pol 8. v farni cerkvi v Trnovem.

u— JNAD »Jugoslavijac«. Drevi ob 20. seja centralnega odbora. Tajnik I.

u— »Oskrunjena krič« v kinu »Slogi«. Od danes naprej predvaja kino Sloga zanimiv in poučen film, ki bo enako kakor v Beogradu in Zagrebu vzbudil ogromno zanimanje v najširših krogih. Film »Oskrunjena krič« pa tudi dejansko zasluži pozornost občinstva, ker bo ogled tega filma imel nedvomno koristne posledice za vsakega gledalca. Film obravnava namreč eno izmed zelo važnih vprašanj v človeškem življenju — temo seksualnega življenja. Brez vsakega prikrivanja lahko mirno trdimo, da človek v tem poglavju mnogo greši in da so posledice teh grehov strašnejše in večje od posledic vojnih strahot. Te posledice so tem večje, ker je povprečni človek o spolnih boleznih in njihovih posledicah napačno poučen, ker se v primeru bolezni ne zateče k zdravniku, temveč svoje obolenje iz razlogov lažne in napačne sramežljivosti zakriva ter išče pomoči pri raznih padarjih in šušmarjih. — Film »Oskrunjena krič« je glasen memento človeštvu, da je lažno sramežljivost v teh vprašanjih treba nujno zavreči kot škodljivo in nesposobno in da je treba hoditi nova pota! Vsakdo naj bo poučen o posledicah težkih spolnih bolezni in ve naj, na kak način se jih bo najbolj obvaroval. Film obravnava vprašanje pametne vzdržnosti za čas zaroke, vprašanje zdravniškega pregleda ženina in neveste pred poroko, film nas vodi v bolnico za spolne bolezni ter nam pred očuje bolnike, ki so oboleni na sifilidni ter nam pokaže razne stopnje in faze te težke bolezni. Film »Oskrunjena krič« je izredno poučen in ga toplo priporočamo v ogled najširšim krogom občinstva, kajti človek 20. stoletja mora biti o vseh teh vprašanjih poučen. Zato naj si film ogleda vsak mladenič, vsaka mladenka, vsi resni odrasli ljudje. Mladini izpod 16 let ogled filma ni dovoljen. Kot že rečeno se predvaja film v kinu Slogi in je priporočljivo, da si ljudje vstopnice nabavijo v predprodaji, ker je povpraševanje po vstopnicah bilo že včeraj zelo veliko. Film bo na sporedu le dva do tri dni in naj zategadelj ne bo nikakega odlašanja pri obisku. —

u— Otroci pod avtomobilom. Na kirurški oddelk so včeraj popoldne pripeljali kakšnih pet let starega fantka, o katerem pa niso mogli dognati drugega ko da se piše Edvard Pilko. Na Celovski cesti ga je podrl neki avtomobilist in mu prizadel hude poškodbe.

Iz Maribora

a— Zamenjava starih delavskih odnosov posejskih knjižic. Vse one, ki imajo stare delavske ali poselske knjižice (delavci, trgovski in obrtni nastavljenici, kuharice, služkinje, hlapci itd.) opozorja predstojništvo mestne policije v Mariboru, da si pravočasno zamenjajo stare knjižice za nove poslovne knjižice, da ne bo koncu leta nepotrebnega navala. Od 1. jan. 1940 dalje ne bo namreč nobeden delavec in nameščene, ki ne bo imel nove poslovne knjižice, več pravilno zaposlen. V primeru neupoštevanja zadevnih predpisov kazni od 50 do 500 din. S slično kaznijo bo kaznovan delodajalec, ki bo po 1. jan. 1940 zaposlil delavca ali nameščene brez nove poslovne knjižice.

a— II. grozdni teden v Mariboru. Od 30. t. m. priredi Zveza gospodinj v Mariboru drugi grozdni teden, ki bo le v primeru lepega vremena. Ob lanskem deževnem vremenu se je namreč veliko grozdiča pokvarilo. Tudi bo Zveza gospodinj odstrani-

PREMIERA prelepe orientalske drame po romanu Anri Bordoa Carobna orientalska muzika.

Ob 16., 19. in 21. uri.

Film je bil v Parizu dva meseca nepretrgoma na sporedu.

Hči bogatega šejka obsojena na smrt — vsled bega.

CHARLES VANEL in DENISE BOSC, katera je s svojo lepoto osvojila ves Pariz.

JAMILA

KINO MATICA, tel. 21-24

POZOR!

Najdelikatnejša tema! — Prvi ameriški zvočni film, ki obravnava seksualno snov!

OSKRUNJENA KRI

Hujše in ogromnejše od vojnih žrtev — so posledice spolnih bolezni

Dovolj je torej lažne sramežljivosti

Vsak naj bo poučen o opasnostih nedopustne ljubezni!

Vsak zakonski in zaročni par, vsak mladenič, vsako dekle naj si ogleda poučni in zanimivi film »Oskrunjena krič«. — Predvaja RDEČI KRIŽ ob 16., 19. in 20. uri

Preskrbite si vstopnice v predprodaji!

Film priporočamo zgolj resnim, odraslim ljudem! Mladini izpod 16 let — ogled filma ni dovoljen!

v KINU SLOGI

Tel. 27-30

la druge lanske nedostatke. Tako je prišlo lani v Maribor precej haloškega grozja, ki pa ni bilo namizno. Takšnih in podobnih pomanjkljivosti letos ne bo.

a— Bombaž ni prispel. Napovedano je bilo, da prispeje večje množine bombaža iz Združenih držav ameriških, ki naj bi bile namenjene za mariborske tekstilne tvornice. Ko pa je pripel parnik v tržaško luko, se je izkazalo, da zaradi možnih nepravil v zvezi z vojnimi dogodki ni prevzel bombaža.

a— Ljudska kuhinja na kolodvoru za naše izseljence. V zvezi z napovedano vrnitvijo naših izseljencev, ki si sprico razpletje vojnih dogodkov želijo nazaj v domovino, se bo uredila na tukajšnjem glavnem kolodvoru posebna ljudska kuhinja, kjer bodo dobili naši vračajoči se izseljenci potrebno toplo okrepčilo.

a— V Kamnici! V nedeljo je prvi telovadni nastop kamniških Sokolov. Ob 14. uri povorka skozi Kamnico, ob 15. nastop. Podprimo vrle Sokole v Kamnici!

a— Šahovske novice. V četrtek 28. t. m. ob osmih zvečer bo v klubovih prostorih kvalifikacijski turnir šahovske sekcije UJNZB v Mariboru. Zadnji dan prijave je terek 26. t. m. Vabljeni so stari in novi člani!

a— Iz gledališke pisarne. Ker je podaljšani rok za obnovev abonmaja šele 21. t. m., se tudi prvotno določeni rok za nove abonente podaljša do sobote 30. t. m.

a— Navijalci cen. Pristojna oblastva so prejela ovadbo, da so razni trgovci in obrtniki po Dravski dolini špekulirali s cenami življenjskih potrebščin, ki so jih nakopili po svojih skladiščih. Posameznim življenjskim potrebščinam so občutno zvišali cene. Sedaj jih čaka obtožba v smislu določb zakona o pobijanju draginje.

a— V Pivoli je gorelo. V stanovanjski hiši posestnice Stefanije Rot v Pivoli je nastal ogenj, ki bi skoraj upepelil vso domačijo. Le takojšnjemu prihodu kočnik gasilcev se je zahaljati, da ni zgorela vsa domačija.

a— Čigav je fotografski aparat? Pri mariborski policiji je shranjen fotografski aparat »Voigtlander«, ki je vreden okoli 1000 din. Aparat je zaplenila policija nekemu moškemu, ker domnevajo, da je bil aparat ukraden.

a— Maščevanje. 21letni hlapec Franc Hernah je napadel 35letnega posestnika Danijela Brumna iz Sv. Martina pri Vurbergu. Brumen ima težke poškodbe po vsem telesu. Prepeljali so ga v mariborsko bolnišnico. Napadalec so orožniki prrijeli. Pri zaslišanju je Hernah povedal, da je storil to iz maščevanja, ker ga je Brumen zmerjal.

a— Strahovalci Slovenskih gor. V zvezi z aretacijo rokovanjca Jerneja Zimčiča in njegovih padajev, ki so strahovali slovenjgoriško prebivalstvo, zlasti v okolici Sv. Antona, je dosedanja preiskava dognala, da ima Zimčičeva tatinska in vlomilska družina na vesti nič manj kakor 94 vlovov in 2 požiga. Skupna škoda, ki so jo povzročili, je preko 100.000 din. Zimčič in njegovi so v mariborskih sodnih zaporih.

a— Vse krajevo. Na Cinkatu na Pohorju so odnesli posestniku Ivanu Kormanu perilo in druge predmete, vredne okoli 800 do 1000 din. Trgovskemu zastopniku Adolfu Urbanu na Kralja Petra trgu 1 so ukradli razno orodje, vredno okoli 600 din. Sedlaštemu mojstru Ivanu Bezjaku iz Cvetlične ulice 33 pa so odpeljali kopalo kad.

a— Smrten padec. 27letnega delavca Fr. Kanteta iz Kamnice je doletela usodna nesreča. Padel je tako nesrečno na tla, da si je pri padcu poškodoval lobanjo. Nesrečni Kante je podlegel poškodbam in umrl. Bil je marljiv delavec. Užival je priljubljenost pri vseh, ki so ga poznali. Žalujočim svojcem naše globoko sožalje!

a— Izporna trgovina. V noči na četrtek so vdri še neznani vlomilci v trgovino Valterja Rupriha v Bresternici in so odnesli najrazličnejše predmete. Trgovino so dobesedno izropali. Škoda znaša preko 10 tisoč dinarjev.

OTVORITEV!

OTVORITEV!

kleti „ZVEZDA“

Po zaključku poletne sezone na vrtu — bo v soboto, dne 23. septembra t. l.

ponovno odprta prijazna in udobno urejena klet „Zvezda“

Klavirski koncert

bo izvajal vsak večer svetovno znani klavirist gosp. JANNI KAPANNY.

Vsak teden bomo dobivali direktne pošiljke vseh vrst MORSKIH RIB, ki bodo pripravljene na najokusnejši način.

Z otvoritvijo kleti se bodo točila na novo dospela

izbrana dalmatinska in domača vina najboljših vrst.

Za solidno in točno postrežbo bo skrbel

Marijan šilović

Gospodarstvo

Kako se izvaja kontrola izvoza

V torkovi številki smo objavili obsežen članek o kontroli izvoza, da je izvoz navedenega blaga dovoljen samo z odobrenjem devizne direkcije Narodne banke. Kontrola velja, kakor znano, za izvoz v neklirinske, kakor tudi za izvoz v klirinske države in obsega 58,5% skupne vrednosti našega izvoza. Uvedba kontrole seveda ne pomeni, da bo izvoz blaga, označenega v seznamu, onemogočen. Namen kontrole je v tem, da se zagotovi živila in surovine za domače potrebe in da se prepreči izvoz takega blaga, ki ga moramo sami uvažati.

V zvezi z uvedbo izvozne kontrole je Narodna banka poslala denarnim zavodom okrožnico, ki pojasnjuje, kako je postopati, da se dobi devizno dovoljenje. Zaradi deviznega dovoljenja (potrdila za zavarovanje valute pri izvozu) se morajo izvozniki obračunati izključno preko pooblaščenih denarnih zavodov na devizno direkcijo Narodne banke (odbor za izvoz), in sicer ne glede na to, v kakšno državo se blago izvaža. Pooblaščen zavodi bodo dostavljali prošnje za izdajo deviznih dovoljenj Narodni banki, odseku za kontrolo izvoza, in sicer v posebnih pisnih za vsak predmet in za vsako tvrdko. Prošnje morajo vsebovati: a) vrsto blaga, za katero se zahteva izvozno dovoljenje z označbo tarifne številke carinske tarife in redne številke po cenovniku finančnega ministrstva za zavarovanje valut, b) količino in vrednost blaga, c) državo, v katero je namenjeno blago, d) ime domačega izvoznika in inozemskega kupca, d) način plačila (v

svobodnih devizah, preko kliringa, s plačilom v naprej), e) način prevoza. Pooblaščen zavod bo potrdil na osnovi podpisane obveze izvoznika, ki jo bo dostavil v prilogi, da je blago izključno domačega izvoznika; obenem mora denarni zavod pooblastiti Narodno banko, da ga obremeni na žirovni račun z zneskom 1/2% za manipulativne stroške.

V potrdilih za zavarovanje valute, ki jih izdajo pooblaščen denarni zavodi na osnovi dovoljenj Narodne banke, mora biti navedena številka odobrenja Narodne banke (z datumom), na podlagi katerega se izda potrdilo za zavarovanje valute.

Pooblaščen denarni zavodi bodo takoj po prejemu okrožnice poslali devizni direktorji seznam tvrdk, ki so jim v času od 4. septembra izdali potrdila za zavarovanje valute pri izvozu za blago iz carinskih tarifnih številk 1, 2, 3, 4, 8.

Okrožnica Narodne banke nadalje opozarja vse pooblaščen zavode, naj se ne obračajo za izvozno dovoljenja za blago navedeno v cirkularju D. D. št. 5 od 21. julija, ker velja za to blago izvozna prepoved za vse države (volna, staro železo, surov gumi, juta, kositer, kavčuk, kvebraho, velike surove kose, kokosovo olje, loj, bombaž, rafija, ribje olje in žvepleno olje). Posebno opozarja okrožnica pooblaščen denarne zavode, da ne smejo v nobenem primeru izdajati brez predhodnega dovoljenja Narodne banke potrdila za zavarovanje valute za izvoz predmetov, ki so doela ali deloma tujeja izvora odnošno za reeksport ne glede na državo, in ne glede na to, ali je to blago v seznamu blaga za izvozno kontrolo ali ne.

Naša trgovina z Nemčijo in Italijo

Poročali smo že, da se bo 28. t. m. pričelo v Beogradu zasedanje nemško-jugoslovenskega stalnega gospodarskega odbora. To zasedanje je bilo na nemško željo sklicano predčasno. Namen pogajanj je, da se uredijo vprašanja, ki so nastala zaradi vojne stanja v Evropi. Slična pogajanja so se že pričela odnošno so napovedana z Rumunijo, Bolgarijo in Madžarsko.

Naš izvoz v Nemčijo se je v zadnjih tednih skoro ustavil. Najprej so izvoz ovirale prometne ovire urediti pa je treba tudi vprašanje, kako se bo v bodoče vršil plačilni promet. Nemčija nam je v kliringu precej dolžna in bo nadaljni izvoz v Nemčijo predvsem odvisen od tega, kaj nam bo Nemčija lahko dobavila. Obseg nemških dobav bo torej merodajen za obseg našega izvoza. Po najnovijem izkazu Narodne banke nam je Nemčija v kliringu dolžna skoro 14 milijonov mark (preko 200 milijonov din), klirinski dolg češko-moravškega protektorata pa znaša 21,5 milijona Kč (32,5 milijona din).

Na drugi strani pa se naši izvozniki zelo zanimajo za izvoz v Italijo, in sicer predvsem zaradi tega, ker je naša država v kliringu dolžna Italiji in sicer 135 milijonov din. Zaradi tega klirinskega salda pridejo naši izvozniki takoj do denarja, čim ga položijo italijanski izvoznik na klirinski račun.

Berlinske informacije pravijo, da si bo Nemčija prizadevala čim bolj dvigniti izvoz v države Jugovzhodne Evrope ker bo tem državam sedaj že lažje dobavljala, odkar je ustavljen nemški izvoz v prekomorske države.

Po vesteh iz Beograda bi se moral 17. t. m. obnoviti izvoz svinj v Nemčijo in Češko-moravsko, in sicer na osnovi dogovora med Zavodom za pospeševanje zunanje trgovine in nemškimi ustanovami. Nakladanje svinj za izvoz v Nemčijo pa je bilo po tem odloženo, ker je bilo treba še rešiti nekatera vprašanja plačil. Sedaj poročajo iz Beograda, da je Zavod za pospeševanje zunanje trgovine uredil tudi to vprašanje. Po doseženem sporazumu bomo v bodoče izvažali v Nemčijo po 1000 živih svinj na teden in 200 glav goveje živine, (V prvem letošnjem polletju smo izvozili v Nemčijo 76.367 svinj ali povprečno 3000 na teden in 6679 glav goveje živine ali 250 na teden). Plačilo za izvozno živino bo vršil Zavod za pospeševanje zunanje trgovine, in sicer tako, da bodo izvozniki dobili denar v treh do šestih mesecih. Izvoz svinj v protektorat se bo vršil, kakor doslej.

Glede izvoza živine v Italijo je omeniti, da je bil ta izvoz v zadnjih tednih le kratak čas prekinjen. Na teden izvažamo se-

daj v Italijo okrog 40 vagonov (600 glav) goveje živine. Pričakovati pa je, da se bo naša trgovina z Italijo še znatno razširila, in sicer na osnovi sedanega sklenjenega trgovinskega sporazuma, ki predvideva povečane kontingente. Za povečanje našega izvoza v Italijo zaenkrat ni ovir od strani plačilnega prometa, ker smo, kakor rečeno, nasproti Italiji klirinski dolžniki in moramo izvažati, da odplačamo klirinski dolg. V bodoče pa bomo menda še bolj navezani na uvoz iz Italije, ki nam bo navzile izvoznim prepovedim marsikaj lahko dobavila. Zaradi ureditve najnujnejših vprašanj plačilnega prometa se muči v Rimu viceguverner naše Narodne banke dr. Belin. Po vesteh iz Beograda obstoja obojestranska želja, da se trgovina med našo državo in Italijo ne zmanjša, temveč še poveča.

Razširjenje italijansko-madžarske trgovine

Iz Budimpešte poročajo, da je bil te dni v Cortini d'Ampezzo sklenjen med Italijo in Madžarsko sporazum o ureditvi blagovnega prometa za leto 1939-40. V tem sporazumu je predvideno povečanje kontingentov, tako madžarskih, kakor tudi italijanskih. Madžarski kontingenti so povišani za okrog 20 odst. Pri nekaterih predmetih je povečanje kontingentov še znatnejše. Tako je madžarski uvozni kontingent za italijansko umetno svilo povišan od 90 na 200 vagonov, kontingent za uvoz limon od 570 na 700 vagonov, kontingent za uvoz pomaranč od 1450 na 2000 vagonov itd. Nadalje je Madžarska povišala uvozne kontingente za italijanske anilinske barve, izdelke iz kavčuka, mercerizirane bombažne tkanine, fotografske plošče in filme, krogične ležaje, celofan, trdi sir itd. Novi uvozni kontingenti pa so bili določeni za stroje za obdelovanje kovin, za računske stroje, za sestavne dele radijskih aparatov, za mehke sir in deteljno seme. Italijanski kontingenti za uvoz madžarskega blaga so zvišani za okrog 8 odst. To velja predvsem za pšenico, kjer je kontingent že sedaj znaten, nadalje za rž, grah, lečo, tokajsko vino, žagano orehovino, polfabrike iz jekla, Dieslove motorje in dinamo stroje. Določeni pa so še novi kontingenti za uvoz madžarskega blaga, ki se delno nanašajo na izvozne potrebe Karpatske Ukrajine (bukov rezan les, kalciniran magnezit, parafin, rudarski stroji itd.). Medsebojno povečanje kontingentov kaže splošno tendenco povečanja blagovnega prometa med obema državama.

12. t. m. Glede ostalega blaga, ki je pozneje prispelo iz neklirinskih držav pa naj se uvozniki obrnejo na uvozni odbor pri Narodni banki, ki bo odobrenja izdal po skrajšanem postopku.

== Opozorilo izvoznikom. Pred dnevi smo objavili opozorilo izvoznikom, naj sporočijo Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine nakladalne postaje zaradi dodelitve potrebnega števila vagonov. Sedaj objavlja Zavod za pospeševanje zunanje trgovine, da se to nanaša zaenkrat samo na ono blago, ki spada pod kontrolo zavoda, in se ne tiče izvoznikov, ki izvažajo drugo blago.

== Veliko posojilo beograjske občine za zaščito civilnega prebivalstva in za nakup rezervne živil. Novo imenovani beograjski mestni svet je na svoji prvi seji sklepal o predlogu, da beograjska občina najame pri domačih denarnih zavodih posojilo za pasivno zaščito civilnega prebivalstva in za nakup rezervne živil. Posojilo znaša 52,5 milijona din in se bo uporabilo na naslednji način: 12,5 milijona din za oskrbo Beograda z tehničnimi pripravami, sanitetnim materialom, ognjegašnim in sličnim materialom, 10 milijonov din za zaščito, oskrbo in evakuacijo otrok v primeru potrebe, 30 milijonov din pa za nakup rezervne živil. Obrestna mera za to posojilo znaša 8% in se posojilo najame za 15 let. Mestni svet je predlog soglasno sprejel.

== Velika razstava sadja v Zagrebu. Zveza hrvatskih vinogradnikov in sadjarjev v Zagrebu pripravlja veliko razstavo sadja, ki bo v Zagrebu od 7. do 15. oktobra t. l. Razstave se udeležijo sadjarji iz banovine Hrvatske, poleg tega pa tudi vsi tvorničarji in trgovci brez izjeme, ki se pečajo z izdelovanjem ali prodajo strojev, aparatov, orodja in drugih pripomočkov, ki se rabijo pri sadjarstvu. Prav tako se

smejo razstave udeležiti producenti in trgovci kemičnih preparatov in strupov za pobijanje sadnih škodljivcev itd. Svojo udeležbo morajo prijaviti najkasneje do 26. t. m. »Savezu hrvatskih vinogradara i voćara«, Zagreb, Račkova ulica 1. — Za obisk razstave je dovoljen 50% popust na železnice.

== Licitacije. Dne 23. t. m. bo pri upravi zavoda »Obilježev«, Kruševac - Obilježev licitacija za dobavo razne jeklene pločvine in za dobavo usnja; 28. t. m. za dobavo 5.000 kg stanjola in 5. oktobra za dobavo konstruktivnega in orodnega jekla. — Dne 25. t. m. se bo sklepala pri štabu za utrjevanje v Ljubljani pismena pogodba za dobavo olja za avtomobile. — Dne 27. t. m. se bo sklepala direktna pogodba za prodajo hlevskega gnoja na ljubljanskem polju (pogoji so na vpogled pri garnizijski upravi v Ljubljani, Metelkova ul. št. 2).

Borze

21. septembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinski čeki nespremenjeno 14,30. Grški boni so se trgovali v Zagrebu po 29,50, v Beogradu pa po 28,76. Bolgarski klirinski čeki so se nudili v Beogradu po 90. Tečaj svobodnih deviz se nadalje ravna po tečaju 55 din za dolar.

Na inozemskih borzah sta se devizi London in Pariz danes ponovno nekoliko okrepili. V Curihu se je deviza London popravila od 17,10 na 17,25, deviza Pariz pa od 9,65 do 9,75.

Na zagrebškem efektivnem tržišču so bili tudi danes kakor zadnje dni zabeleženi samo intervencijski tečaji. Državna hipotekarna banka kupuje dnevno za določen znesek državnih papirjev. Ker je ponudba nadalje znatna, so tečaji nekoliko popustili. Tako je bila vojna škoda zaključena po 396 (v Beogradu po 392-395). Nadalje so bili zaključili v 4% agrarnih obveznicah po 56 (v Beogradu po 56), v 4% severnih agrarnih obveznicah po 52 (50), v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 71 (70,50), v 6% sumskih obveznicah po 69 do 71 (70,50) in v 7% Bialovcem posojilu po 86 (85).

DEVIZE
Ljubljana. Oficijelni tečaji: London 171,90 do 175,10, Pariz 96,35-98,65, New York 4360,50-4420,50, Zeneva 995-1005, Amsterdam 2328,50-2366,50, Bruselj 746,50-758,50. Tečaji na svobodnem trgu: London 214,65-217,85, Pariz 120,37-122,67, New York 5480-5520, Curih 1241,45-1251,45, Amsterdam 2907,04-2945,04, Bruselj 831,95 do 843,95.

Curih. Pariz 9,75, London 17,25, New York 441,25, Bruselj 75,25, Milan 23, Amsterdam 235, Stockholm 105,25, Oslo 100, København 85,25.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda - (396), 4% agrarne - (56), 4% severne agrarne - (52), 6% beguške - (73), 6% dalm. agrarne - (71), 6% sumske - (60 do 71), 7% Blair - (86); delnice PAB 180 bl. Trboveljska 169 bl., Sečera Osiček 82 den.

Beograd. Vojna škoda 393-395 (392 do 395), 4% agrarne - (56), 4% severne agrarne 70,50-71 (70,50), 6% sumske 69,50-70,50 (70,50), 7% stabiliz. 93 den. (93), 7% invest. 93-94 (83,50-94), 7% Blair 84,75-85,50 (50), 8% Blair 89-89,50 (89), PAB - (188).

Blagovna tržišča

ŽITO

+ Chicago, 21. septembra. Začetni tečaji: pšenica: za sept. 84,75, za dec. 85,125, za maj 86,25; koruza: za sept. 55,625, za dec. 54,625, za maj 57,75.

+ Winnipeg, 21. septembra. Začetni tečaji: pšenica: za okt. 74,375, za maj 80,50. + Novosadska blagovna borza (2. t. m.). Tendence nespremenljive. Pšenica: baška, okol. Novi Sad in Sombor 157; gornjebaška 159; šlep Tisa I. 165; rž: baška 127 - 129. Oves: baški, sremski in slavonski 130 - 132,50. Jčmen: baški in sremski 64/65 kg 140 - 142,50. Koruza: baška 117 - 119; banatska 114 - 116; pariteta Indija 117 - 119. Moka: baška in banatska - 20g in 20g 230 - 240; 24g 210 - 220; 28g 190 - 200; 36g 170 do 180; 48g 145 - 155; 58g 117,50 do 122,50. Baški, sremski belji brez vreč novi 300 - 310. Otrubi: baški in jutastih vrečah 105 - 107; sremski 102 - 104;

Beleške

Sokolske tekme za prapor kraljice Marije

Kakor čitatelji že vedo, bodo v soboto v Ljubljani prve tekme Sokolice za dragoceni prapor, ki ga je kot prehodno darilo za najboljšo župno ali društveno vrsto članice poklonila Nj. Vel. kraljica Marija. Tekme bodo ob lepem vremenu na letnem telovadišču v Tivoliju, ob slabem vremenu pa v telovadnici v Narodnem domu.

Istovrstno bi morale biti v Ljubljani tudi izbirne sokolske tekme za olimpiado v Helsinkih, kakor nam zvečer poročajo, pa je po brzjavici iz Beograda Savez SKJ te tekme odgodil. Zaradi tega odpade tudi telovadna akademija tekmovalcev in tekmovalk, ki je bila napovedana za nedeljo popoldne. Izvedle se bodo torej samo tekme članice za kraljičin prapor.

★

Dr. Maček v Zagrebu

Po večdnevnom bivanju v Beogradu so se večerj vrnili v Zagreb podpredsednik vlade dr. Maček, ban dr. Šubašić in podban dr. Krbeć. Dopoldne so imeli v banjski palači konferenco, kateri sta prisostvovala tudi inž. Košutić in dr. Krnjević.

Prenos državnih kompetene na banovino Hrvatsko

»Hrvatski dnevnik« prinaša med političnimi beležkami na prvem mestu vest, da je že podpisana uredba o prenosu državnih kompetenc na bansko oblast v Zagrebu. V sredo dopoldne so imeli v Beogradu dolg razgovor dr. Maček, ban Šubašić in podban dr. Krbeć. Po konferenci se je odpravil ban dr. Šubašić v avdienco k Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu ter mu ob tej priliki predložil v podpis uredbu o prenosu kompetenc z osrednje vlade v Beogradu na banovinsko oblast v Zagrebu ter še nekatere druge uredbe, ki se nanašajo na organizacijo banovine Hrvatske.

O naših radijskih postajah

Beograjska »Narodna odbrana«, glasilo glavnega odbora znane istoimenske organizacije, razpravlja o jugoslovenski radiofoniji ter prihaja do zaključka, da je nujno potrebno razširiti nekatera važna vprašanja. Med drugim pravi:

»Predvsem je potrebno, da se že uvidi, da naše radijske postaje niso za vse in za vsakogar. One so državne in narodne ustanove, ki jih morejo upravljati samo ljudje širokih pogledov in pregleda preko vse naše države. Jugoslovenski radio ne more biti več zaklonišče, izza katerega se lahko izvaža neovirana oseba, prijateljska, klirarska, strankarska ali lokalno pokrajinska politika te, ali one skupine. Z novo dobo, ki nastopa v našem političnem življenju, bo moral nastopiti tudi trenutek likvidacije gospodarstva privilegirancev v jugoslovenski radiofoniji, katere glasovi se gojijo v naše najbolj zapuščenosti vase. Studije jugoslovenskih radiopostaj je treba na široko odpreti vsem pozitivnim in narodnim silam ter nemudoma likvidirati gospodarstvo protežiranih in privilegiranih skupin. V vodstva radijskih postaj morajo priti zastopniki vseh prostoslovnih, nacionalnih in stanovskih organizacij, ki jih bodo lahko upravljali v korist države in naroda ter v zadovoljstvo jugoslovenskih poslušalcev.«

Pobijanje malkontentstva med Hrvati

»Jutarnji list« objavlja uvodnik z naslovom »Počasi se obrača na bolje«. V njem napoveduje skorajšnjo izvedbo vseh določb sporazuma in izjavi:

»Časi, v katerih živimo, zahtevajo od vseh nas hitrih odločitev. Zaradi tega je povsem razumljivo, da se stremi za čim hitrejšo izvedbo sklenjenega sporazuma in tako onemogoči zlonamerna akcija vseh temnih elementov, ki poskušajo zanašati neslogo med Hrvate. Računati pa moramo seveda s tem, da tudi pri najboljši volji ni mogoče ustreči vsem željam. Morda se zdi nekaterim med nami, da se stvari razvijajo prepočasi, ali celo ne najboljše. Izgraditev banovine Hrvatske gotovo ne bo potekla

brez pogršk, ki jih bo treba pozneje popraviti. To pa ne sme nikogar razočarati. Vsako ustvarjanje je združeno s težavami in pogrškami, ki jih moramo popravljati. Ogrorni posel, ki ga opravljamo v izgraditvi banovine Hrvatske, prinaša strahovito komplicirane probleme. Zaradi tega je potrebno gledati z dobro voljo in z razumevanjem za težko, ki jo neizbežno. Nadvse škodljivo bi bilo, če bi pričeli priložnosti zaradi nekaterih pomanjkljivosti vse, kar smo dosegli, za slabo in škodljivo. Hrvatski narod lahko gleda s stoodstotnim zaupanjem v svoje politično vodstvo. In to je danes glavno.«

Vojna in gospodarstvo

V »Gospodarski slogi« je objavil znani hrvatski gospodarski strokovnjak dr. Rudolf Bičanić daljši članek »Vojna in kmetsko gospodarstvo«. V članku seznajna hrvatske seljake z mednarodnim položajem in njegovimi posledicami za naše gospodarstvo. Zlasti opozarja na nevtralnopolitično Jugoslavije in pravi:

»Mi smo vdani miru, ker tuje ne maramo, niti ne zahtevamo. Prav tako pa ne bomo nikdar odstopili nikomur ničesar, kar je našega. Pripravljeni smo za svojo domovino položiti tudi naša življenja. Čas, v katerem živimo je tak, da moramo biti vsi budno na straži. Krepro moramo stati na braniku proti vsakomur, ki nam bi grozil, ali nas skušal oškodovati. Vojno stanje bo gotovo vplivalo tudi na naše narodno gospodarstvo. Računati moramo že sedaj z zmanjšanjem našega izvoza in skrbeti za čim večjo gospodarsko avtarkijo.«

Za združitev gospodarskih zbornic v Zagrebu

Hrvatski listi poročajo, da se muči v Beogradu predsednik zagrebške Trgovske zbornice dr. Stjepan Krasnik. Obiskal je podpredsednika vlade dr. Mačka ter celo vrsto ministrov. Glavni predmet njegovih razgovorov je ponovna združitev zagrebške Trgovske in Industrijske zbornice v skupno zbornico. Z ministrom trgovine dr. Andresom je razpravljaj dr. Krasnik tudi o ustanovitvi samostojnega urada za zunanjo trgovino, ki bi imel svoj sedež v Zagrebu ter bil pod vodstvom hrvatskega bana.

Nacionalni socialisti in vojaška služba

»Völkischer Beobachter« objavlja v svoji dunajski izdaji beležko z naslovom »Kako to, da ste vi še tukaj?« V beležki pravi, da je čuti zadnje dni to vprašanje ne prestanto po dunajskih in ulicah drugih avstrijskih mest, nato pa nadaljuje: »Naslovljeno je to vprašanje predvsem na pristaše narodno socialistične stranke, ki nosijo strankni znak v gumbnici. Mnogim je nadvse neprijetno. Zato se oglašajo ponovno na vojaškem uradu, ali so že poklicani v vojaško službo. Mnogi med njimi žele vstopiti prostovoljno v vojsko. Zal njihovim prošnjam ni mogoče ustreči. Zato naročamo vsem tovarišem, ki nosijo strankni znak in ki jih nadlegujejo ljudje s sličnimi ironičnimi vprašanji naj jim odgovore: »V dolgih letih borbe smo nacionalni socialisti dovolj dokazali svojo pripravljenost žrtvovati se za nemško stvar. Mnogi so šli v terbi celo pod vislice, drugi v ječe. Danes jih domovina potrebuje tudi pri drugem poslu in ne samo pod orožjem. Oni poslušajo samo svojega vodjo Adolfa Hitlerja, ki že ve, zakaj še ne pokliče pod orožje svojih najboljših in najzvestejših.«

Vojaški strokovnjak o poljski vojski

Beograjsko »Vreme« objavlja razgovor svojega dopisnika Gluzdovskega z nekim nevtralnimi vojnimi atašejem, ki je med poslednjimi zapustil poljsko ozemlje ter prešel v Rumunijo. Po mnenju tega vojaškega strokovnjaka so napravili Poljaki največje pogrške, ker so poskušali z deli aktivne vojske braniti poljski teritorij iz državnih meja, namesto da bi se takoj, čim so izbruhnile sovražnosti umaknili na črto Bug-Narev-Viela-San. Drugi veliki nedostatek je bil v skrajno slabih zvezah med posameznimi poljskimi arma-

dami in vrhovnim poveljstvom poljske vojske. Tako se je zgodilo, da so se morali boriti posamezni oddelki in poveljniki sami na lastno pest, ne da bi točno vedeli, kaj se godi okoli njih in za njihovimi hrbti. V nadaljnjem razgovoru je vojni ataše med drugim dejal:

»Poljski oficirji in vojski se borijo izredno hrabro. Poljake so premagale nemške oklopne divizije in nemško letalstvo. Nemcem se je posrečilo preprečiti izvedbo poljske splošne mobilizacije. Takoj prvi dan sovražnosti so sistematično bombardirali vse točke, ki so bile določene za koncentracijo mobilizirane poljske vojske, ter razrušili najvažnejše železniške proge mostove in cestna križišča. Videli sem tudi nekaj letalskih borb, pri katerih so pokazali poljski letalci izredno hrabrost. Bili so primeri, ko se je spustil en sam poljski letalec v boj z desetimi nemškimi letali. Borba poljske vojske se bliža tragičnemu koncu. Trenutno šteje poljska vojska še kak poldrug milijon mož. Tvorijo jo v ogromni meri samo Poljaki, ker so bili mobilizirani samo Poljaki. Ukrajincev skoraj ni bilo nič pozvanih za orožje. Zato se lahko reče, da se bijejo za Poljsko samo poljski vojaki.«

Iz državne službe

Beograd, 21. sept. p. Na pravni fakulteti v Ljubljani je napredoval za rednega profesorja v 2-1 dr. Rudolf Sajovic.

Napredovali so v 6. pol. skupino učitelji in učiteljice: Marija Zdošek pri Sv. Juriju ob južni železnici, Marija. Flego in Helena Likar v Ljubljani, Josipina Erker v Livoldu, Elizabeta Bertonec v Kovorju, Fran Lasič v Kranju, Elvira Dolinar v Veliki Dolini, Alojzij Vuk na Vrhniki, Marija Cirman v Preski, Rozalija Sfiligov v Dol. Logatcu, Josipina Ivančič pri Mariji Snežni, Franc Kramer v Velenju, Marija Pečnik v Celju, Alfonz Mazelj v Ptuj, Leopold Furlan v Velenju. Premesena je učiteljica Marija Ribič iz Strigove v Krapinske Toplice.

Upokojena sta pisarniški oficijal Josip Nabergor pri sreskem sodišču v Logatcu in tehnični uradnik Fran Milavec pri okrožnem sodišču v Ljubljani.

Za pisarniškega uradnika IX. pol. skupine je napredoval uradniški pripravnik Stefan Gorišek pri sreskem sodišču v Murski Soboti, za kancelista X. pol. skupine zvanik Cyril Kopušar pri sreskem sodišču v Radovljici ter uradniški pripravnik Franc Čuk pri sreskem sodišču v Ljutomeru; uradniški pripravnik Mihael Robek pri sreskem sodišču v Brežicah je imenovan za kancelista X. pol. skupine pri sreskem sodišču v Cerknici.

Premeseni je k okrožnemu sodišču v Mariboru kancelist Anton Videčnik v Murski Soboti. K sreskemu sodišču v Dolnji Lendavi kancelist Janez Apatič v M. Soboti, k okrožnemu sodišču v Murski Soboti kancelist Aleksander Šimonček v Ljutomeru, k sreskemu sodišču v Marenbergu kancelistka Marija Jezernik v Radovljici k sreskemu sodišču v Brežicah kancelist Vincenc Ivanec v Cerknici.

Beograd, 21. sept. p. Reaktiviran je bil tehniški viši pristav pri inspekciji dela v Skoplju inž. Josip Kankelj.

Pri trgovskem oddelku banske uprave v Ljubljani je napredoval Hrvoj Maister za višjega pristava v 7. pol. skupini.

Odlikovana ministra

Beograd, 21. septembra. AA. S kraljevim ukazom sta odlikovana z redom sv. Save 1. stopnje Jevrem Tomić, minister za telesno vzgojo, z redom Belega orla 3. stopnje pa dr. Džafer Kulenović, minister za gozdove in rudnike.

Sprejemni izpiti za šolo za telesno vzgojo

Beograd, 21. septembra. AA. Z odlokom ministra za ljudsko telesno vzgojo bodo sprejemni izpiti za šolo za telesno vzgojo od 5. do 8. oktobra v Beogradu, Sokolski dom Beograd matica, Deligradska ulica 1927. Pouk se bo začel 9. oktobra 1939. K sprejemnemu izpitu so med drugim poklicani tudi sledeči: Ana Papež iz Novoga mesta, Helena Vazzaz iz Trebelna, Ivan Jošt iz Ljubljane, Helena Vizjak iz Ljubljane, Zora Oset iz Polzele, Majda Zorko iz Celja, Marija Krivec iz Krškega, Slavica Pogacar iz Predtrga, Vladimir Germeck iz Ježice, Milena Lešnik iz Maribora, Magda Gostiša iz Murske Sobotice, Danica Vičić iz Pristine, Stana Gregoretić iz Sv. Lenarta, Darinka Kosi iz Kočevja, Ida Rižnar iz Maribora, Hilda Kum iz Kranja, Drago Rebernik iz Vojnika, Edvard Šerban iz Trebnja, Herman Stožer iz Ptuja, Marjan Jerin iz Sv. Lovrenca, Karel Jub iz Štor, Marjan Košar iz Kranja, Janko Krčmar iz Kranja, Adolf Klančnik iz Maribora, Edvard Uratnik iz Litije, Ivan Lovpovek iz Frama pri Mariboru, Miran Cizelj iz Maribora, Anton Sitek iz Kroke, Alojzij Kokot iz Celja, Božidar Rupnik iz Ljubljane, Janko Bergant iz Ljubljane, Friderik Mihelić iz Maribora, Janko Kliner iz Slov. Javornika.

Podrobna navodila za prihod v Beograd bodo dostavljena vsem kandidatom v najkrajšem času.

Železniška nesreča pri Virovitici

Virovitica, 21. sept. o. Davi ob 3. se je pripetila huda nesreča pred virovitiško postajo. Tovorni vlak iz Osijeka je zavozil v drugega, ki je manevriral na progi. Nesreča se je pripetila zaradi goste megle. Pri trčenju vlakov se je razbilo več vagonov. Vlakovodja Peter Vojnović je bil ubit, drugi vlakovodja pa hudo ranjen. Proga je bila zastavljena za razbitimi vagoni tri ure.

Iz življenja na deželi Z Jesenic

A black and white photograph showing a group of soldiers in a field. Some soldiers are standing in a line, while others are kneeling or crouching. They appear to be in a training exercise or a battle scene. The background is dark and indistinct.

Dve trdnjavski verigi

A black and white photograph showing a marching band or military unit. The members are wearing uniforms and hats, and are carrying rifles. They are marching in a line, moving from left to right across the frame. In the background, there is a large, ornate building with a prominent archway. The scene appears to be outdoors, possibly in a park or a public square.

Zadnji dnevi Poljske

Tri delitve Poljske

A black and white photograph showing a group of soldiers in combat gear moving through a field of rubble and debris. The soldiers are wearing helmets and carrying equipment. In the background, there are some structures, possibly damaged buildings or fortifications. The scene appears to be a battlefield or a recently occupied area.

A cartoon illustration of a doctor in a white coat and cap, looking surprised or concerned, standing next to a large medical scale. A nurse in a white uniform and cap is running towards a door labeled 'INFERMERA' (Nurse's Office). The scene is set in a hospital room with a tiled floor and a window in the background.

»Dovolite, da pogledam! To je torej zob,
ki vas boli? ...« (»Marc Aurelio«)

Šest zlatih angelov

Roman

M. BRAND

34

»Gotovo da ne«, je odvrnil, »le tega ne vem, kar vi veste — namreč, koga je imel stric na misli.«
 Čutil je, da je zadel v živo. Čeprav ni prebledela in čeprav se je mojstrski obvladala — način, kako je dvignila brado in pogoltnila slino, mu je izdal resnico.
 »Kaj ne, da veste?« je nadaljeval.
 »Jaz? — Nikakor ne.«
 »Prav za prav bi bilo pravilneje, če bi prišli z besedo na dan, kajti to, da se stric ni sam ustrelil, vam je menda jasno? — Umrili so ga.«
 Na to besedo je bila sicer pripravljena, a vendar je poskočila ob nji.
 »Umrili?« je šepnila in vsa prepadena zasmehovala v zmehnjavo streh in dimnikov pred oknom. Tudi on je vstal.
 »Nič drugega ni treba, kakor da izgovorite ime, je pritiskal.
 »Ne morem!« je signala Marlena Sutherland.
 »Torej hočete, da pokličem policijo?«
 »Tega ne boste storili!« je vzkliknila.
 »Mislite, da ne? — Ker mi gre za to, da brez-pogojno zve ime, se na žalost niti na dāmo ne bom mogel ozirati.«

»A imenovat ga vendar ne morem!«

»Zakaj ne?«

»Razen tega mi niti ne bi verjeli.«

»Treba je poizkusiti.«

Še vedno se je obotavljala — nazadnje je vprašala poparjeno, skoraj kakor šolarica, ki stoji pred strogim učiteljem:

»Res moram povedati ime?«

»Vaša dolžnost je.«

»Saj sem vedela«, je rekla kakor sama pri sebi. »A počakajte, najprej moram zapreti stanovanjska vrata.«

S temi besedami je planila iz sobe, preden ji je mogel odvrniti, da se mu zdi tolikšna opreznost zelo odveč. Nekaj časa je čakal, zamišljeno ogledoval zlatega angela, ki se mu je na perotnicah, posutih z dragimi kamni, še vedno iskri solnce — Marlene ni bilo nazaj. Stopil je v dnevno sobo in se ozrl — tudi tu je ni bilo. Odprl je vrata na mostovž in zaklical:

»Gospodična Sutherland!«

Nič odgovora.

Planil je k stanovanjskim vratom, da bi jih vtril, če bi bilo treba, a vrata so bila odklenjena. Stopnišče je bilo prazno, daleč na okrog ni bilo slišati glasu.

Zdaj ga je vendarle obšla tesnoba. Pogledal je v kopalnico, spalnico — nikjer ničesar. Tretja vrata na mostovžu so bila vrata stenske omare, in v tej je visel samo moški plašč, ki je plehko zaudarjal po tobaku.

Mar je bila pobežniva skozi okno? Hitel je nazaj v dnevno sobo, kajti povsod drugod so bila

okna čvrsto zaprta, o čemer se je bil že prepričal. Tik pri oknu, na pol zakrito od dolgih zelenih zaves, na pol od nizke zofe, je našel Marleno Sutherland, zlekajeno po tleh. Njene oči so bile odprte — široke od strahu, se mu je zdelo — in njen obraz čudno spačen.

Vzdignil jo je — vse telo je bilo trdo in negibno, kakor iz lesa. Ko se zave, bo jela kričati, je pomislil, in že ob misli na to kričanje ga je izpreletela znoja.

Položil jo je na zofo, stekel v kopalnico, hitro smel brisačo z držala in jo namočil v mrzlo vodo. Marlena Sutherland je še vedno ležala, kakor jo je bil pustil, toda ko ji je hotel položiti mokro brisačo na čelo, mu jo je mahoma iztrgala iz roke.

»Za Boga, kaj se vam je zgodilo?« je vprašal.

Vrgla je brisačo vanj. Usta so ji mukoma drgetala in videti je bilo, kakor da bi ji povzročalo govorjenje neznošno bolečino.

»Idite!« je nazadnje hripavo zastokala. »Spravite se mi izpred oči!«

»Ali — saj vam hočem samo pomagati, jo je tolažil.

Odprla je ustnice, kakor da hoče na ves glas zavpiti, a potem je le tiho siknila:

»Pogled na vas me ubija — rešite me ga.«

V teh besedah je zvenela tako nujna prošnja in hkratu so bile tako grozeče, da mu nazadnje ni ostalo drugega kakor odnehati, če se ni hotel postaviti novemu histeričnemu napadu — zvedeti od nje danes tako ni mogel ničesar več. — Od vrat se je še enkrat ozrl: Marlena se še vedno ni bila premaknila, slej ko prej je strmela naravnost predse.

Ko je stopil iz hiše pod milo nebo, je Ryderja vzlic toploti izpreletaval mrz — navdajal ga je občutek, da je ušel veliki nevarnosti.

Pravkaršnji dogodek si je razlagal takole: ko je stopala proti stanovanjskim vratom, ki jih je res hotela zakleniti, je bila Marlena Sutherland skozi okno videla nekaj, kar jo je prestrašilo ali kar je morala smatrati za svarilo. Ali je bil to kak obraz, kak gib ali kakšno znamenje z one strani ceste —?

Toliko je bilo gotovo: Marlena Sutherland je vedela važne stvari! Če bi hotela izpregovoriti le deset besed, bi bila tema, ki je odevala stričevo smrt, povsem razjasnjena. Charles Ryder se je trdno namenil, da ji razveže jezik, naj bo treba v to še toliko truda in žrtev.

Ko se je Ryder, nekoliko utrujen od nenavadne vročine prvih popoldanskih ur, vrnil domov, ga je Frank Woodley že pričakoval. Martin je bil prinesel detektivu steklenko mozelskega vina in sodavico.

»Po obrazu vam ni videti, da bi prinašali dobre novice, gospod Ryder«, je rekel zasebni detektiv, ko je bil vstal in ga pozdravil.

»Obiskal sem Marleno Sutherland«, je odvrnil Charles. »Svojega zlatega angela še ima, drugače sem pa prišel do prepričanja, da pozna morilca. Gre torej zato, da zveemo njeno skrivnost — bodi si od nje, bodi si od katere druge izmed žensk; potem bo naš cilj dosežen.«

»Odpečatiti lepe ustnice gospodične Sutherland pač ne more biti pretežno.«

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopolni in ženske se računajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se računajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Službe dobi

Krojaškega pomočnika za veliko delo, sprejme Rešet, Masarykova cesta 14-IL. 26007-1

Pekovski pomočnik

(predpečnik) zanesljiv, soleden, starost 30—40 let, dobi stalno službo v Ljubljani. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod 26006-1

Natakarico

začetnico, spretno, pošteno sprejme za takoj gostilna na dečeli. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod značko »Zanesljiva 1939«. 26004-1

Pisarniško moč

sprejmemo, eventualno tudi začetnico, z znanjem stroje-pisja, stenografije in knjigovodstva. Lastnoročno pisane ponudbe z navedbo zahtevkov poslati na ogl. odd. Jutra pod »Spretna«. 25973-1

Raznašalec

za dostavljanje blaga, s tridolico, dobi mesto. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vesten raznašalec«. 25988-1

Postrežnico

iščem za 3 dni tedensko. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25976-1

Čevljarskega pomočnika

takoj sprejmemo. Celovška cesta 41, Ljubljana. Povz Stanko. 25998-1

Natakarico

pridno in pošteno, s karcijo do 3.000 din za prevoz blaga, potrebujem. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25980-1

Izjigalce in brizgalce

(Brenner und Spritzer) za enaj, iščemo za takoj. — Ponudbe z zahtevno plače in let starosti poslati na Zepbir d. d., Beograd, poštni predal 750. 25990-1

Viničarja

žolaneza, zanesljivega, z rodbino najmanj 4 delovnih sil, ki zna samostojno voditi posev v vinogradu in sadovnjaku z živino, sprejmemo. Ponudbe s prispil spričeval na Interkrām, Zagreb, Masarykova 28 pod šifro »Slavonija K-4820«. 25979-1

Službe išče

Absolvent

trg. tečaja in nižje gimnazije, z malo maturo, vešč stroje-pisja in stenografije, išče kakšno-koli zaposlitev. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »18 letnika«. 26002-2

Absolvent

trg. tečaja išče primerno službo v pisarni ali trgovini. Cenjene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Tečaja«. 25985-2

Dekle

mlado, pridno in pošteno, z dveletno prakso, išče mesto prikojvalke v mestu samem ali izven njega. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25982-2

INSERIRAJ V »JUTRO«

Zasluge

Vsako prepisovanje na stroj prevzamem na dom. Naslov pustiti v ogl. odd. Jutra. 25933-3

Dragocenost

Vsakovrstno zlato drage kamne, srebrno, vsakovrstne, zlatenice, kupuje po najvišji ceni. A. Božič Ljubljana, Franciškanska 3. 294-36

Filatelija

Stare znamke kompletne serije, napredaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25984-39

Sadje

Slive trešene za žganje dobri vsako množično po 45 para franco vagon in avto Kolarič Franc Brežice. 26003-34

Kupim

Blagajno mali format, rabljeno, kupimo. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod značko »Blagajna 59«. 25992-7

Kupim

dobro ohranjen kavarniški, restavracijski in hotelski inventar. Lutz peči, preproge, zavese in stroji za ekspres kavo. Ponudbe na Zupan, Bleiweisova 46. 26010-7

Posest

Hišo dograjeno v surovem stanju na periferiji Ljubljane, — ugodno prodam. Poizve se v gostilni Tone Huč, Ljubljana, Vegova ul. 10. 26001-20

Malo hišico

z nekoliko zemljišča kupi upokojenec. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Upokojenec«. 25959-20

INSERIRAJ V »JUTRO«

Živali

Čistokrvne

jazbečarje mladiče, 3 mesece stare, ugodno prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26016-43

Dopisi

Dvignite v oglasnem oddelku došle ponudbe!

Akademik, Cvetka Marica, Dugoročni zajam, Delavna poštena. Dober plačnik. Dober vozač. En tisoč nagrade. Gotovina 33333, Gotovina 25491, Harmonija 815, Hiša, Harmonika, Jugočarapa, Jevčbana uradnica, Krasna lega, Konfekcija, Krasno zemljišče, Kuharica, Kranj, Lepa lega 21, Lepa razgledna točka, Lepa, Mehanik, Mlajša moč, Mlado dekle, Minna, Nastop takoj 551, Nastop takoj, Oktobar ali november, 1. oktober, Prolet, Pridna 513, Pri Ljubljani, Poštena 684, Priden, Profesor, Prijazna, Priden in vreden 789, Prvo nadstropje, Resen reflektant, Renomiran, Realna, Soles, Strogi center, Sorodni duši, Sočno, Soferji prednost, Telefon v sobi, Točen plačnik, Trajno, Točno 500, Trije odrasli brez otrok, Takoj 435, Uteha 277, Urede, Ugodno naložen denar, Vrtinar, Zanesljiva 794, Zanesljiv plačnik, Zakonca, Za malo odškodnino, 200 500, 300.000.

Razno

Stavbeniki! Arno v kosi vagonice pošiljke, dobavim za vloge Hranilnic članic Zadrudne zveze z dobroimjetjem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25977-37

INSERIRAJTE V »JUTRO«

Od Vas je odvisno, da imate obliko vedno kot nove

sato jo pustite sedne kemični čistilci ali barvati v tovarni

JOS. REICH

Ljubljana Potjanje nasip 4-6 tel. 101 — Svetolikar

Sobe išče

Sobo iščeta dva gospoda za Bežigradom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Praznec«. 26000-23a

Iščem sobo

s posebnim vzhodom, po možnosti s kopalnico v sredini mesta. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Kopalnica«. 25996-23a

INSERIRAJTE V »JUTRO«

Iz Ljubljanskega šahovskega kluba

Ljubljanski šahovski klub je otvoril redno igralno sezono. Svoj letošnji program je v marsičem razširil. Potrebna novost bo ciklus teoretičnih predavanj, katerim bo dalo posebno višino sodelovanje naših vlemojstrov dr. Milana Vidmarja in Vasje Pirca. Izvedeni bodo nadalje tradicionalni splošni, ožji in glavni turnir in mesečni prvenstveni brzoturnirji. V kratkem se bo že moral L&K najbrže pripraviti za finale

tekme državnega klubskega prvenstva, kjer sme letos gojiti najlepše nade.

Posebne važnosti je ustanovitev srednješolske sekcije pod vodstvom profesorjev po odobritvi odločujočih oblasti. V tem oziru smo nekoliko zaostali za Zagrebom in še posebno za Beogradom, kar sta jasno pokazala lanski in zlasti letošnji nac. amaterski turnir. Upati pa je, da bo ta možnost organiziranega udejstvovanja in strokovnega vodstva zamujeno popravila, saj je zanimanje za šah med srednješolci kljub temu zelo veliko. Mlado generacijo čaka častna naloga — vzdrževati slavno tradicijo slovenskega in s tem vsega jugoslovenskega šaha.

V sredo je bila ta mladinska sekcija odprta. Ze začetni odziv obeta popoln uspeh. Odigrali so že prvi brzoturnir in je zmagal Ostrelj s I. drž. r. gimnazije. Sledila bodo teoretična predavanja in prvenstveni turnir. Po možnosti bi se izvedlo tudi prvenstvo zavodov. Seveda se bodo smeli udeleževati srednješolci tudi njim primernih klubskih prireditvev. Članarina je samo en din mesečno. Vabljeni so vsi srednješolci in srednjetehniki. Vpis in informacije ob sredah popoldne.

Na klubskem brzoturnirju za prvenstvo septembra je sigurno zmagal Iskra z 8 in pol pred Gerziničem (7 t.), Sikoškom, Vladoom Slokanom in Cirilom Vidmarjem (6 in pol) itd.

V petek 22. t. m. bo igral nacionalni mojster Preinfalk simultanko. Prijavnine ni. Šaha prinesite po možnosti s seboj! Začetek ob 20. uri.

Igralni večeri so ob sredah in petkih ob 20. uri, za srednješolce pa v sredah ob 14. uri in po odgovoru v sobotah popoldne. Vsi ti redni sestanki in prireditve so v posebnih sobi Kazine, pritiče desno.

L&K pričakuje nadalje vse moralne in gnotne podpore prijateljev šaha in vabi k pristupu v svoje vrste. Le tako bo mogel v polni meri izvršiti svoje velike naloge za napredek lepe in vzgojne kraljevske igre.

Oblastni odbor UJNZB, Ljubljana

Umril je naš zaslužni predsednik Udruženja narodnih železničarjev in brodarjev, gospod

inž. Vladimir Žakić

načelnik oddelka za gradnjo železnic pri ministrstvu prometa

Pogreb bo danes, v petek, v Beogradu.

Oblastni odbor UJNZB, Ljubljana

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dragega soproga, očeta, brata, tasta in starega očeta, gospoda

Bogumila Kaizelia

podravnatelja Ljubljanske kreditne banke v pokoju

izrekamo srčno zahvalo g. šef-primariju docentu dr. Božidarju Lavriču, gosp. docentu dr. Josipu Cholewi ter gosp. asistentu dr. Venčeslavu Arku za nadvse požrtvovalno zdravniško pomoč ter rodbini gospoda univ. prof. dr. ing. Alojzija Horvata, ki nam je v času pokojnikovove bolezni stala zvesto ob strani. Zahvaljujemo se častiti duhovščini za izvršene verske obrede, sokolskim organizacijam, zlasti Ljubljanskemu Sokolu za tako častno spremstvo, zastopnikom SPD, mestne občine Ljubljanske, Ljubljanske kreditne banke, zdravniške, notarske in zbornice TOI, higijskega zavoda, Bratovske skladnice, Zveze bančnih zavodov, TPD., Združenih papirnic, Narodne galerije, ZKD, CMD, Hubadove pevске župe, društva »Pravnik«, IBL in drugih organizacij, ter vsem prijateljem in znancem, ki so spremili pokojnika na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala vsem gospodom govornikom za globoko zajete besede slovesa, gospodom pevcem in godbi »Sloge« za prelepe, v srce segajoče žalostinke ter vsem darovalcem vencev in cvetja.

LJUBLJANA, dne 21. septembra 1939.

ZALUJOČI OSTALI

Sv. maša zadušnica za pokojnim Bogumilom Kajzeljem se bo brala v ponedeljek, dne 25. t. m. ob pol 8. uri v farni cerkvi v Trnovem.

Sokol

Ljubljanski Sokol javlja svojemu članstvu in naraščaju, da se vrši redna telodavba po sledečem urniku: Člani: torek in petek od 20.15 do 21.30, moški naraščaj: srede in sobota od 18.30 do 19.30, moška deca: torek in petek od 18. do 19., starejši člani: torek in petek od 19. do 20., članice: ponedeljek in četrtek od 19.45 do 20., ženski naraščaj: ponedeljek in četrtek od 18.30 do 19.30. Vpisovanje v telodavnico za člane in članice se zaključuje s 1. novembrom, za moški in ženski naraščaj pa s 1. oktobrom 1939. Načelnstvo.

Naše gledališče

D R A M A

Sobota, 23.: Kacijanar. Premierski abonma. Otvoritvena predstava.

Nedelja, 24.: Neopravičena ura. Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, 25.: zaprto.

Torek, 26.: zaprto (generalna).

Sreda, 27.: Hudičev učence. Premiera. Premiera. Premierski abonma.

V soboto bo v drami otvoritvena predstava nove sezone s premiero Medvedove tragedije »Kacijanar«. Dejanje je zgodovinskega značaja ter se godi na Kacijanarjem in Zrinjskega gradovih. V delu nastopajo zgodovinske osebnosti, ki so bile takrat zapletene v zaroto zoper cesarja Ferdinanda. Delo je zreziral prof. Šest.

Druga noviteta v drami v letošnji sezoni bo Shawova igra »Hudičev učence« v režiji dr. Bratka Krefta. Delo vsebuje vse vrline velikega dramatika Shawa: zanimivo, razgibano dejanje, ostro razčlenjevanje značaje in njihovih napek, rahlo ironijo in ostro kritiko. Kakor v vseh svojih delih, se tudi v tem bori Shaw zoper laž in nepristnost. Premiera bo v sredo 27. t. m.

Opera bo otvorila sezono v soboto 30. t. m., z veliko Goldmarkovo opero »Sabska kraljica«.

R A D I O

Petek 22. septembra

Ljubljana 12: Slovenske pesmi (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Koncert radijskega orkestra. — 14: Napovedi. — 18: Ženska ura: O konserviranju (ga. Ivanka Simončič). — 18.20: Godba grenadirske garde (plošče). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Sedanje stanje društva Rdečega križa v Jugoslaviji (g. Jos. Skalar). — 19.40: Nac. ura: Inspekcija drž. obrambe. — 20: Koncert radijskega orkestra. — 21.10: Orgelski koncert prof. Matije Tomca. — 22: Napovedi poročila.

Beograd 18.20: Komorna glasba. — 20: Kakor Zagreb. — 20.30: Suita »Peer Gynt« 22.15: Ga. Gjurgjenčeva poje italijanske pesmi. — 22.45: Ples. — Zagreb 17.15: Godalni kvartet. — 20: Komorna glasba. — 20.30: Domači skladatelji. — 21.30: Tambaški zbor. — 22.20: Lahka in plesna muzika. — Praga 20: Češke in moravske pesmi. — 21: Orkester. — 22.10: Plošče. — 23: Češka glasba. — Varšava: Program po napovedi. — Sofija 18: Lahka in plesna glasba. — 19.35: Instrumentalna glasba. — Dunaj 12: Orkester. — 16: Lahka glasba. — 20: Simf. koncert. — 23: Nočni koncert. — Berlin 20: Klavirski koncert. — 21.40: Variacije za violino in klavir. — 22: Komorna glasba. — 24: Nočni koncert. — München 20.15: Vse za ljubezen. — 21: Orkester 22: Lahka glasba. — 24: Nočni koncert

Zavetišča proti napadom iz zraka

Vseuč. prof. Kasal predlaga takojšnje ustanovitev posebnega gradbenega odbora

Ljubljana, 21. septembra
Vprašanje zakonov proti napadom iz zraka je v sedanji situaciji postalo izredno pereče, za široko javnost, ki doslej o tej zadevi še ni bila dovolj poučena, pa tudi zelo zanimivo. Zato je urednik našega lista obiskal uglednega strokovnjaka v železobetonu, univ. prof. dr. inž. Miroslava Kasala, in ga naprosil, naj nam pove nekaj svojih misli. Med drugim je univ. prof. dr. inž. Kasal pripovedoval:

— Da je stvar resnično nujna, se najbolj nazorno vidi že iz tega, da so se začele baviti z njo oblasti in strokovni krogi. Mnenja sem, da je treba, če hočemo dobiti sploh nekaj pametnega, delati hitro, delati strokovno in smotno. Zato je treba za reševanje teh problemov zainteresirati vse strokovnjake, ki so voljni sodelovati. Posebno pa je treba pri tem pritegniti k delu vse one strokovnjake, o katerih je znano, da so te probleme študirali ter jih znanstveno ali tudi praktično proučili. Problem zakonov proti napadom iz zraka ni tako enostavna stvar, kakor bi si to kak laik predstavljal. Kakor za reševanje vsakega tehničnega problema, je tudi za problem zakonov potreben vesten strokovni študij. Po mojem mnenju obstoji nevarnost, da bi mogli zgraditi zaklone, ki bi bili praktično brez pomena ali pa celo past za ljudi, ki bi se vanje zatekali v stiski, če bi se zaklone projektirali strokovnjaki, ki se morda niso dovolj poglublili v študij, ker za to niso imeli časa ali možnosti. Za gradbo pravih zakonov je treba poleg gradbenega inženjerja in arhitekta tudi sodelovanja strokovnjaka iz elektrotehnike, kemije in pa vojaških strokovnjakov, ki morajo zgraditi nekatere vrste zakonov stati ob strani z nasvetom, za kakšne kalibre avionskih bomb ali artiljerijskih granat pride kakšen zakon v poštev.

Ni vseeno, ali gradim zaklon, ki naj bi služil prebivalcem vile ali stanovanjske hiše, ali zaklon, v katerega bi se lahko zatekel cel večji urad, ali pa celo javen zaklon za večjo množico prebivalstva. Prav tako ni vseeno, ali naj bo zaklon situiran nekeje pod Rožnikom ali pa v središču mesta, recimo, v Zvezdi. Naposled je pričakovana možnost bombardiranja odvisna od lokalne razporedbe protivojskih obrambnih baterij. Za smotno, pravilno projektiranje zakonov mora biti torej na razpolago večje število strokovnjakov raznih strok. O stvari sem premišljeval in prišel sem do zaključka, da stavi pred strokovno javnostjo naslednji predlog:

— Takoj, brez birokratičnega odlašanja naj se ustanovi poseben gradbeni odbor iz sredstev mestne občine, banke uprave, Rdečega križa in vojske, ki naj bi bil na razpolago vsakemu hišnemu posestniku ali stanovanju, ki ima namen, zgraditi zaklone. Ta gradbeni odbor bi v vsakem posameznem primeru proučil situacijo ter dal strokovne nasvete in načrte zainteresiranim, ali morda proti povrnitvi efektivnih stroškov. V ta odbor bi moralo mesto in banka uprava določiti večje število sposobnih mlajših moških, ki bi predložene načrte z vso naglico izvrševali. V primeru potrebe naj bi se pritegnile nove moči iz kadra zaposlenih, a morda tudi nezaposlenih inženjerskih, arhitektskih, gradbenih tehnikov, elektrotehnikov, kemikov itd. Za vodstvo tega urada naj bi se določilo primerno število starejših oziroma izkušenih strokovnjakov, ki bi gotovo rade volje brezplačno sodelovali kot eksperti in svetovalci. Na vsak način bi bilo treba kot svetovalca pri-

tegniti tudi kakšnega častnika, ki je specialist v artiljerijski obrambi mest in ki bi ga vojaška oblast poverila s tem. Kakor za vsako zgradbo, je treba tudi za zaklone komisijskega ogleda in gradbenega dovoljenja. Uradno poslovanje ob gradnji zakonov bi bilo treba pospešiti tako, da bi gradbena dovoljenja izstavljal ta tehnični oddelek sam brez nepotrebnih formalnosti, prošelj in komisij. Tudi administrativno oddelka bi bilo treba urediti tako, kakor zahteva sedanji čas.

— Uverjen sem, gospod urednik, da je to samo nagla skica zamisli, ki ji bi treba še korekture, zlasti v vprašanju, kako naj se ta oddelek organizira, vendar mislim, da je ustanovitev oddelka mogoča v nekaj dneh.

Vrste bomb in njihov učinek Iz predavanja inž. Stanka Dimnika ljubljanskim strokovnjakom

Ljubljana, 21. septembra
V predavalnici mineraloškega instituta na univerzi je bilo pod okriljem mestnega poglavarstva v sredo zvečer predavanje o gradnji zakonov proti zračnim napadom, ki je privabilo veliko število strokovnjakov pa tudi širokega občinstva, da je bila dvorana nabito polna. Poslušalce je pozdravil zastopnik mestnega poglavarstva inž. Mačkovec, predaval pa je prof. inž. Stanko Dimnik, ki je v izčrpnih izjavah poljudno osvetlil probleme pasivne obrambe proti napadom iz zraka.

Kadar hočemo graditi zaklone moramo poznati predvsem vrsto orožja, proti kateremu se hočemo braniti, in njegove učinke. Do nedavna smo v pasivni obrambi računali predvsem na napade s plinskimi bombami. Izkušnje najnovejšega časa pa so nas poučile, da se je treba pripraviti predvsem na ostale vrste bomb. Pri letalskih napadih uporablja napadalec predvsem štiri vrste bomb, pred katerimi je v največji nevarnosti zlasti civilno prebivalstvo. Rušilne, brzantne ali eksplozivne bombe so napolnjene z eksplozivno snovjo ter obdane z debelim jeklenim plaščem, ki povečuje njihovo probojnost. Rušilne bombe so različne teže po 10, 100, 300 kg, a Američani jih izdelujejo celo v teži do 1800 kg. Rušilne bombe delimo v takšne, ki se razpočijo takoj pri udarcu na objekt, ali pa tempirane, ki se razpočijo šele potem, ko so prodrle že več nadstropij sopleja. Učinek teh zadnjih je mnogo silnejši. Bombe ne padajo na zemljo pravokotno, temveč v večjem ali manjšem loku, ki je

odvisen od višine in brzine letala, vetra itd. Razstreljivo, s katerim so rušilne bombe napolnjene, je silno drago, zato armada z njimi štedljivo gospodari, če noče denarja razmetavati v nič. Angleški opazovalci so izračunali, da so morali Japonci žrtvovati 100.000 din, da so z bombardiranjem iz zraka prizadejali Kitajcem za 50 din gmotne škode.

Izkušnje v novejših vojnah so pokazale, da se plinske bombe ne obnesejo, pač pa so zelo učinkovite zažigalne bombe. Te so zelo lahke — že od 20 dkg dalje — in jih lahko hitro natovori veliko število. Polnjenje so s snovjo, ki pri eksploziji razvije več tisoč stopenj vročine. Če padejo iz večje višine, predrejo streho in eksplozivno na podstrešju. Med izgoritvami mečejo gorke na vse strani, da lahko povzročijo velike požare. Gasiti jih ne smemo z vodo, temveč s suhim peskom ali raznimi kemičnimi sredstvi. Proti zažigalnemu bombam se zavarujemo na ta način da odstranimo s podstrešij vso navlako ter lesenjo prepletkano s snovmi, ki zmanjšujejo vnetljivost, ali pa ga ovijemo s pločevino. Mnogo se je pisalo tudi o bakterijskih bombah, ki pa jih doslej še v nobeni vojni niso uporabljali. Na koncu je predavalnik podrobno obravnaval na ta način da odstranimo s podstrešij vso navlako ter lesenjo prepletkano s snovmi, ki zmanjšujejo vnetljivost, ali pa ga ovijemo s pločevino. Mnogo se je pisalo tudi o bakterijskih bombah, ki pa jih doslej še v nobeni vojni niso uporabljali. Na koncu je inž. Mačkovec sporočil, da bo inženjerska zbornica priredila posebno tečaj, na katerih bodo strokovnjaki skušali ugotoviti smernice za gradnjo zakonov v Ljubljani.

Velik požar v Duplici Družba „Jugofile“ oškodovana za 300.000 din

Kamnik, 21. septembra
Na Duplici je danes dopoldne okoli pol 11. ure nastal velik požar. Ogenj se je pojavil v hiši, katere lastnica je družba »Jugofile« iz Mengša. Sodi, da je pri stroju, ki je trgal in čistil bombaž, padla iskra v bombaž in je takoj začelo goriti. Stavba je bila naglo v plamenih. Preden so dohiteli gasilci, je bila že vsa streha v ognju, čemur se ni čuditi, ker je bilo v po-

sloju precej gorljive snovi. Družba je iz svojega skladišča v Mengšu, ki je bilo vlažno, nedavno prepeljala znaten del klobučevine na Duplico, kjer je imela v prvem nadstropju suha skladišča. Družba ima prav občno škodo, cenijo jo nad 300.000 din, vendar bo kriva za zavarovalnico. Predvsem velja zahvala gasilski četi v Duplici, ki je s požrtvovalnim nastopom požar omejila in končno zadušila.

V eni noči trije vlomi v Stražišču Policija v Kranju je že prišla oba vlomilca

Kranj, 21. septembra
Davi so iz Stražišča obvestili kranjsko policijo, da je bil ponoči izvršen drzen vlom v stražniško občinsko pisarno. Na srečo so bili vlomilci pravočasno prepoznani in je blagajna ostala nedotaknjena. Hiša, v kateri je občinska pisarna, stoji 50 m od glavne ceste za šmartninsko cerkvijo. Davi okrog pol 1. ure je organist Plevel, ki stanuje v hiši, slišal korake. Pogledal je skozi okno, toda v temi ni mogel nikogar razpoznati. Čudno pa se mu je videlo, zakaj ne gori svetilka, ki je pritrjena na vogalu hiše. Previdno se je splozil iz stanovanja in je pod oknom občinske pisarne zasledil dva neznanca, ki sta se ravno hotela splaziti skozi okno. Na njegov klic sta mu odgovorila s strelom iz samokresov, nato sta izginila v temi. Plevel si jih ni upal zasledovati, ker sta bila oboje rojena, pač pa je dobro zapomnil njuno zunanost.

Vlomilca sta bila najprej razbila javno obcestno svetilko na vogalu hiše, da bi v temi lažje izvršila vlom. Nato sta z lastno odtrgala omrežje pri oknu ter razbila zunanjo šipo, nakaž sta okno odprla. Daje pa nista prišla, ker sta bila prepredena,

pač pa sta si nato privoščila dva manjša vloma v drugem koncu vasi.

Ponoči je bilo namreč vlomljeno še v shrambo upokojenega železničarja Franca Bajžlija. Vlomilca sta prišla v shrambo skozi okno in sta od tod skušala s ponorenim ključem odpreti vrata v trgovino, ki je takoj poleg. To se jima pa ni posrečilo, ker je ključ obdržal v vratih. Iz shrambe sta odnesla 15 kg masti, 8 kg masla, 3 pare čevljev, nekaj spodnjega perila in steklenico vina v skupni vrednosti za 1000 din. Drugi vlom pa se jima je posrečil v stanovanju tovarniškega delavca Kovarčiča, kateremu sta odnesla več parov moških in ženskih čevljev, novo aktovko in nahrbtnik v skupni vrednosti 800 din.

Policija sodi, da sta tudi ta dva vloma izvršila vlomilca, ki sta bila preganjena iz občinske pisarne. Danes dopoldne se je policija posrečilo oba vlomilca prejeti in sicer na podlagi organistovega opisa. Prvi izmed njih je bil dobro znan kot nevaren, kriminalni tip: to je bil prenosilni strojni kurjač Franc Čerin, doma iz Borovnice, drugi pa je neki brezposelni delavec Anton Merzelj, z Iga.

Številne prijave v bolničarski tečaj Vedno večje zanimanje za Rdeči križ

Ljubljana, 21. septembra
Brez velikih besed in brez vsakršnega sijaja se dan za dnem zbira armada dobrovoljcev, ki hočejo biti pripravljeno za vsak primer. Iz vseh slojev, poklicev in krajev pristopajo ljudje v vrste Rdečega križa.

V pisarni Rdečega križa na Gosposvetski cesti 2-II. potrpežljivo čakajo uradnice, dijakinje, zasebnice, kuharice, delavke, konservatoristke, da pridejo na vrsto in zapišejo svoje ime na polo za bolničarski tečaj. Počasi se pomika ta vrsta, malo be sed je izgovorjenih, mnoge prosijo, naj se njihovim prošnjam na vsak način ugodijo, in prilagajo priporočila. Do večerja je bilo prijavih za bolničarski tečaj 130 kandidat in še zmerom prihajajo nove. Prihajajo iz oddaljenih krajev, pripravljene, peš ali s kolezi obiskovat tečaje. Prihajajo odlične ljubljanske dame in zapisi svoja imena na prijave pole. Prijavilo se je tudi nekaj študentov in invalidov. Tečaj se bo vršil v začetku oktobra.

Vsa pojasnila daje pisarna RK (telefon 40—31).

Nabiralni dan Rdečega križa, ki je bil preteklo nedeljo, se je sijajno obnesel. Že dolgo vrsto let niso ljubljanci s takšno verno darovalci za RK. Letos skoraj ni bilo človeka, ki ne bi dal vsaj dinarja, in še drugi in tretji dan so ljudje nosili bele cvetove z rdečim križem. Zaključek tedna RK bo v soboto, spet z vojaškim koncertom v Zvezdi. Najlepše pa bi pokazali ljubljanci svojo naklonjenost Rdečemu križu s tem, da se vpišejo med njegove redne ali vsaj pomožne člane. Nekaj jih je v tem tednu že pomnožilo vrste Rdečega križa, vendar ne bi smelo biti zavednega domoljuba in človekoljuba, ki bi v današnjih težkih časih stal izven organizacije Rdečega križa. V trafikah in v pisarni RK tudi še zmerom lahko dobite karto za tombolo RK. Čisti dobiček tombole je namenjen za fond doma Rdečega križa, ki je za uspešno delovanje organizacije neobhodno potreben.

Fran Breskvar †

Ljubljana, 21. septembra
Menda ni ljubljancu, zlasti ne med starejšimi, ki bi ne poznal vitkega, visokega Franca Breskvarja, najstarejšega bivšega knjigovodnega mojstra. Pokojnik je izvrševal to obit približno šestdeset let v Ljubljani, kjer se je tudi rodil pred 75 leti. Knjigovodniške obitve se je bil izučil v nekdanji Švrljgovi knjigovodnici, ki je imela svoje prostore na vogalu Pred škofijo in Vodnikovem trga. Tamkaj je bil nekaj let poslovodja. Zaradi hude konkurence se je nato osamosvojil in drugje odprl novo delavnico. Na glasu je bil kot dober in vesten knjigovod, zate je imel širok krog odjemalcev med uradnikom in meščanstvom. Pred leti pa je njegova knjigovodnica prešla v druge roke.

Pokojni Franca Breskvar se je pred desetletji mnogo pečal z obrtniškim vprašanjem in nastopal na številnih shodih kot svetovnik. Udeleževal se je živahno tudi političnega in javnega življenja v Ljubljani in tudi po deželi ter bil kot vzoren Jugosloven neustrašen agitator za narodno in napredno misel v Ljubljani. V mlajših letih je bil navdušen pevec in soustanovitelj pevskega društva »Slavca«. V zadnjem času se je umaknil iz javnega življenja in smogo se pred kratkim videli v ljubljanski Zvezdi med našimi upokojenci. Pogreb blagega pokojnika bo v petek ob 14. uri iz mrtvašnice splošne bolnišnice. Naj mu bo ohranjen lep spomin, žalujočim izrekamo iskreno sožalje!

Spominu dobrega profesorja Lapajnet

Nepričakovano nas je pretresla žalostna novica: umrl je naš nekdanji dobri profesor Lapajne.

Sončne jeseni, ko listje polagoma odmirava, ko se narava trudna odpravlja počivat, — ne bo več učil jeseni naš vedno nasmejani profesor z drobno palico. Vsi smo ga ljubili, vsi, vsi: od prvega tam v prednji klopi, pa tja doli do zadnjih klopi, kjer je delal »šunder« cvet prvih petletnikov, ki jih je naš ljubeznivi profesor tisočkrat z besedo vrgel skozi vrata. Njegovo umetniško dušo smo čutili; njegovo dobro serce nam je bilo v vzpodbudo za delo v risalnici. Za pobude, očetovske nasvete, prijazne spomine ostanemo hvaležni. Živo se spominjamo dogodka na učiteljski šoli ki smo si ga globoko vtisnili v spomin. Z južnih krajev naše pestre domovine nam je profesor Lapajne prinesel toliko spominov: akvarelov, slik pa tudi žive besede. Bosna, Dalmacija, Srbija in tudi daljni Egipt so njegovim delom vtisnili svoj pečat. In tisti dogodek? Židane volje je profesor Lapajne vstopil nekoč v risalnik.

Dolfinu onkraj groba

Odšel prijatelj si v neznane svate skrivnostne žene, ki je v svate poslana, da z gibom svojim kakor kljun gavranu zaseka rane med sestrin in brate.

Kaj niso voč zelene naše trate? Ili njihov cvet je vzela zgodnja slana? Kje bratec dom je, kje je sanj poljana, ki bo na vek združila vse penate?

Molčiš mi, dragec, ker si svoje tajne v srce zaklenil, ko je od lepote neskončnosti popljo zarje bajne.

Ko v hramu božjem, ki dell dobroto, obliče gledaš matere že rajne, ne bo težak Ti sen miru tihote.

Joža J. Prinz

Dnevi vojne v Lwovu

Doživljaji in zapiski medicinea Ivana Matka

Četrtek, 7. septembra.

Ko sem bil danes v mestu, se mi je ravno glede pokreta proti diversantom in saboterjem pripetil zanimiv dogodek. S prijateljem Poljakom sva se peljala v tramvaju in on je ponudil vojakom, ki so stali poleg nas, cigarete. Vojaki so se zahvalili in jih spravili v žep. Ko pa sva hotela izstopiti, so nas pridržali s pojasnilom, da nas »popeljuje nekoliko do komisarijata«, ker so cigarete morda zastrupljene. Na komisarijatu smo nato doživeli prav natanko preiskavo in križno zaslihanje, in končno je moral moj prijatelj pokaditi cigarete, ki jih je bil daroval vojakom. Seveda so vojaki in komisar potem proslili, naj mu oprostimo, češ vojna je in je skrajna previdnost pač umestna.

Nemška letala so preletavala mesto čisto ravno v času, ko so se v bolnišnici vršile operacije. Bilo je prav neprijetno, ko so letala letela prav nad nami, topovi in streljane so jih besno obstreljevali, mi pa smo morali ostati na mestu v tretjem nadstropju skoraj čisto pod streho, ker se delo ni smelo prekiniti.

Odkar je vojna, je za nekatere predmete nastala silovita konkurenca, na katero producenti sploh niso računali. Tako so n. pr. baterije v Lwovu povsem razprodane in danes sem si šele po dolgem iskanju lahko kupil novo Plačal sem zanj morda štirikratno ceno. Če bi trgovca naznanil, bi ga gotovo poslali v »Berezov«.

In ta je šel v Berezov, ker je navijal cene. (Bereza pomeni jugoslovansko Sremsko Mitrovico). Teh napisov srečujemo čedalje več. Policija dobro deluje.

Po mestu povsod prodajajo zemljevide Poljske, Nemčije in Francije. Ljudje se trgajo zanje in jih zadnje dni že primanjkuje. Sedaj ima vsaka družina svoj generalštab in na karti zasledujejo operacije. Tudi v bolnišnici imamo velik zemljevid in fronte označujemo z bučkami. Toda bučke se iz dneva v dan fatalno pomikajo v poljsko ozemlje, bučke na francoskih frontah pa stoji. Pogovarjati se o operacijah na fronti nam je postalo že mučno. Rajši tiho čakamo in upamo. Ljudje ne morejo razumeti tega, kar se dogaja. Sprašujemo se, kdo je kriv. Godrnjajo, zakaj vlada ni dovolila prehoda ruskih čet. Pravijo: Rajši boljše, samo Nemcev ne! Ljudje nadgledujejo mobilizacijske urade. Kmetje, delavci, študentje, gimnazijci in uradniki se javljajo kot prostovoljci. Toda mobilizacija se je pričela pozno, in zdaj, ko Nemci že sistematično uničujejo prometne zveze in središča, je zaostala.

Zvečer poslušamo radio. Nemci zmagovalijo. Poljaki se branijo. Anglija bombardira z letaki, medtem ko Poljska krvavi na vseh krajih in nima dovolj letalstva. Francija vrši »previdne in premišljene operacije«, medtem ko se poljska armada lomi pod pritiskom nemških oklopnih divizij. Sovjeti kritizirajo. Sedaj se uresničuje Churchillova trditve, da je pomoč Anglije in Francije Poljski brez Sovjetske Rusije brez učinka.

Petek, 8. septembra

Poljska čaka dežja. Zenske v cerkvah molijo zanj. Dnevi pa so jasni, sončni, drug lepši od drugega in Nemcem v veliko korist. Z jutrnjim komunikacijem generalnega štaba se je položaj na fronti povsem spremenil. Poljska vojska, ki se je do sedaj umikala brez velikih bitk in prispela do toliko obravnavane linije San—Visla—Bug, je dobila povelje: »Niti koraka nazaj več — držati pozicije za vsako ceno!« Prebivalstvo predelov, koder teče fronta, je bilo pozvano, da komaga dovažati gradivo. Tudi Varšava se mrzlično utrjuje. Tramvaj v predmestjih so prevrnjeni povprek čez ulice, hiše razstreljujejo, da zasujejo ulice, vse prebivalstvo mora kopati rove in pomagati pri obrambi. Z vsemi sredstvi je treba Nemcem preprečiti zavzetje Varšave. Varšava mora postati »naš Madrid«, — tako pravijo ljudje, tudi tisti ki so prej bili za Franca in Hitlerja, in teh ni malo. Poljaki se sprašujejo, zakaj niso bile utrdbe narejene že meseca prej, zakaj jih grade šele zdaj v ognju topov in bomb.

Pripravljam se za odhod in nakupujem v mestu. Lwow je preplavljen od beguncev. Vseposvobod stoji avtomobil z evakuiranci, ki ne dobe stanovanj in ne vedo ne kod ne kam. Videl sem tudi od letalskih streljane obstreljevalne avtomobile, preluknjene in okrvavljene. Begunci pripovedujejo strahote. Nemško letalstvo dominira nad poljskim nebotom, straži nad železnico in cestami. Bombardira in s strojnimi obstrreljuje. Zadele so bile tudi črede konj po poljih in njihovi pastirji.

Poljski listi pišejo o silnih uspeših angleškega letalstva. 600 angleških bombnikov bombardira nemška industrijska središča in Berlin. Slegriedova linija se lomi. Zmagovita francoska vojska jo je prebila na sedmih mestih in zasedla velike predele Nemčije. Toda inozemske radijske

postaje poročajo drugače in ljudje so razdvojeni in ne vedo, komu bi verjeli. Nemška polzvedovalna letala neprestano krožijo nad mestom. Kaj neki počenja? Morda fotografirajo, da bodo potem laže bombardirali. — Danes so se končno spet začeli vpoklicati. Po mestu so se spet pojavili rezervisti v novih uniformah.

Popoldne sem nekemu prijatelju ponudil bonbone. Preden je kaj vzel, me je previdno vprašal, če jih morda nisem našel. Ljudje se zelo boje »darov«, ki jih zadnje čase spuščajo nemški letalci.

Protisocialistične demonstracije Ilovskih študentov so bile letos odpovedane. Preganjani in šikanirani židovski in socialistični študentje so si odahnil. In to s pravico. Silna politična razdvojenost je slaba stran Poljske. To se sicer sedaj ublažuje, vendar nezaupanje strank do strank, narodov do narodov, opozicije do vlade in narobe je veliko. In to je v današnjih časih velik minus.

Sobota, 9. septembra.

Danes je prebivalstvo Lwova začelo svoj krvavi križev pot, takšen, kakor ga hodi prebivalstvo Varšave. Naša bojzena, da bodo Nemci začeli s sistematičnim bombardiranjem, se je uresničila.

Prvi alarm je bil ob pol 7. uri, vendar so se nad mestom prikazala le polzvedovalna letala, ki pa so kmalu nato izginila. Mesto se je nekoliko pomirilo. Toda ob devetih znova alarm, takoj nato je že bila nad mestom eskadra devetih nemških bombnikov. Kljub srditemu streljanju topov in streljane so poleteli v smeri proti tovarni kolodvoru in velik tovarni državnega spiritusovega monopola. Stekli smo v klet. Bombe že udarjajo. Enakomerno grmijo detonacije, druga za drugo. Zidovje velike močne zgradbe drhti kakor ob potresu.

Stiskamo se ob vlažne stene kleti in strmino v oboko, če bodo vzdržali. Bolniki, ki lahko hodijo, prihajajo v klet, dru-

gi, ki so priklenjeni na posteljo, pa so predani na milost in nemilost. Ko je napad minil, so že pridrveli avtomobili z ranjenimi. Nemci so uspešno bombardirali. Tovorni kolodvor je poškodovan, več tovarov je razbitih in seveda tudi zasebne hiše.

Poslovil sem se od zdravnikov v bolnici. Želel mi srečno pot, jaz pa jim želim, da bi ostali živi. Poslavljam se brez smeha, obrazi vseh so resni zaskrbljeni.

Tekam po mestu. Opravke imam še na jugoslovanskem in rumunskem konzulatu in posloviti se moram še od znanec, ki so bili z mano tako prijazni. V mestu so ljudje silno vznemirjeni. Pripovedujejo o strahotnem učenju v predelih, ki so bili bombardirani. Razen tega prihajajo s fronte še vedno vznemirljiva poročila. Nemci napredujejo.

V poljski narodni banki me je ob pol 12. uri znova doletel alarm in takoj nato so že bila nad mestom nemška letala.

Sedimo v zaklonišču Narodne banke, ki je odlično. Strop je močno podprt z bruni, vrata se zapirajo hermetično, tako da smo varni tudi pred plini in električne sesalke po ceveh dovajajo filtriran zrak.

V zaklonišču sem moral čakati dobre tri ure. Med tem sta bili zopet dve bombardiranja. Zaznali smo jih le po bobnenju, ki je prdiralo skozi stene in po drhtenju zemlje. Ljudje sedé tih, so resni in zaskrbljeni. Preje so se v zakloniščih zbijale šale in so ljudje debatirali o bojih na fronti. Toda danes je že tretje bombardiranje in fronta se bliža Lwovu.

Po prestani nevarnosti mrgoli mesto kakor mravjišče. Ljudje hite vsak spet po svojih opravkih, da bi jih ne zalotil nov napad. Vojaki avtomobil Rdečega križa drve z veliko naglico po ulicah. Iz porušeni hiš odvažajo ranjence. Velika tovarna spiritusovega monopola, več drugih tovarnic ter del tovarne kolodvora — vse je v plamenih. Ogromni stebri dima se dvigajo proti nebu. Tudi glavni kolodvor

Domače vesti

* Ban dravske banovine dr. Marko Načič danes, v petek 22. t. m., ne bo sprejemal strank, kjer bo uradno odsoten.

* Inž. Vladimir Zakic t. V Beogradu je večeraj jutraj nenadno preminil predsednik centralne uprave UINŽB g. inž. Vladimir Zakic, nekdanji direktor železnice pri ministru prometa, Ljubljani. Članom ni bil neznani, posebno ne članom gradbene službe. Nekaj časa je načeloval gradbenemu oddelku pri naši železniški direkciji, kjer si je zaradi sposobnosti, objektivnosti in tudi zaradi socialnega čustvovanja kmalu pridobil simpatije gradbenega osebja. Ko je dospel v Ljubljano na službovanje, je bil docela nepoznan, ko je odhajal, pa splošno in priljubljen. Zadnji dve leti je načeloval veliki stanovski organizaciji narodnih železničarjev in brodarjev. Bil je vzoren Slovan. Pokopali ga bodo danes. Naj mu bo ohranjen časten spomin!

* V visoki starosti 88 let je umrl v Mirni na Dolenskem g. Martin Kolenc, posestnik in gostilničar. Ugledega pokojnika bodo danes ob desetih spremenili k večnemu počitku pri Sv. Heleni. — V Mariboru je umrl v starosti 80 let g. Franc Majer, upokojeni železničar in posestnik. Blagega moža bodo pokopali jutri ob 16. na Pobrežju. — Pokojnika blag spomin, žalujotni naše iskreno sožalje!

Zajesen

pariška in angleška moda!

Velika izbira barv in vzorcev:

MANUFAKTURA

F. KS **SOUVAN**

MESTNI TRG 24

* Novi Sad dobil železniško ravnateljstvo, tako je zagotovil prometni minister Beslic prejšnji ponedeljek na svojem obisku v Novem Sadu. Novosadski župan in podžupan sta zdaj obiskala prometnega ministra v Beogradu, da se pogovorita z njim o tem, kje bo železniško ravnateljstvo nameščen. Za prvo silo bodo prevzeli palačo mestnega poglavarstva, kjer je zdaj banska uprava. V začetku oktobra se banska uprava preseli v svojo novo palačo in bo rotovž prost. Ker pa ne bo zadostoval za železniško ravnateljstvo, bodo na razpolago še številni prostori Hipotekarne banke, v katerih je zdaj gospodarski oddelk dunavske banovine. To je v ostalem le začasna rešitev, kajti novosadska občina je pripravljena zgraditi novo palačo za železniško ravnateljstvo in bo tudi pripravevala k zgradbi uradniških stanovanj. Minister je zagotovil, da se bo o tem odločilo že v kratkih dneh. V Novem Sadu bo tudi razširjeno pristanišče na Dunavu, za kar bo najprej treba 3 in pol milijona kredita. V dveh letih bodo tudi ta dela gotova.

* Vseučilišče v Zagrebu se hoče modernizirati in izpopolniti. Rektor je pismeno zaprosil prometno ministrstva za pooblastilo, da bi lahko razpisal s posojilom, sklenjenjem pri Državni hipotekarni banki, da se bo končno vendar lahko pričelo delo za zidavo novih potrebnih fakultetskih zgradb, za dovršitev že započetih stavb in za popravilo starih poslopj. Zdjaj na jesen naj bi se izvršile vsaj priprave za vsa ta dela, ki se bodo potem takoj pomladni nadaljevala.

— Vsi, ki mnogo jedo in stalno sede in trpe zaradi tega prav pogosto na trdi stoli, naj pijejo vsak dan čašo naravnega »Franz-Josefove« grenke vode, ki se mora poprej segreti. Davno preizkušena in priznana »Franz-Josefova« voda se odlikuje po svojem sigurnem učinku in prijetni porabi.

Reg. no. min. soc. ool. in n. zdr. S-br. 15.485 25 V 35

je bil bombardiran in skladišča na tovarnem delu kolodvora goré.

Spet nas prepode v kleti novi alarmi. Novo bombardiranje — četrti v tem dnevu, še strašnejše od ostalih. Napad me je zalotil dobrih 500 m od tovarnega kolodvora. V kleti stene silovito drhtijo in tu je polno ljudi, zelo so preplašeni. Ženske jočejo in stiskajo k sebi deca, moški nemo strme predse. Eksplozije bomb se razlegajo kakor grmenje.

Bombardiranje je nehalo, nemška letala so se oddaljila. Oddahnil sem se. — Za danes je najbrž konec. Hitim ogledati požar na kraju bombardiranja. Tovarne gore z ogromnimi plameni — ena sama velika spiritusova bakla. Vode za gašenje ni, ker je vodovod poškodovan.

Zvečer se peljem s tramvajem na kolodvor. Mesto je zatemnjeno, toda požar razsvetljuje nebo in rdečkasti soj se odbija na hišo. Nekaj 100 korakov od kolodvora je proga razbita. Tramvaj ne more dalje. Nadaljujem peš do kolodvora, vendar mi policist pojasni, da je kolodvor močno poškodovan in da bodo vlaki odhajali iz predmestja, kjer bodo stali na odprti progi. Peljem se v predmestje. Spotoma stopi v tramvaj kmet in nam pripoveduje. Sedem dni je hodil peš od Karpato, da se je prišel prijaviti v Lwow za prostovoljca. In moč je šestdesetletnik!

Izven mesta na progi je čakal vlak. Ujel sem ga prav zadnjo minuto. Do njega sem se v temi skoraj da pripiral mimo množice vagonov na stranskih tirih, na katere so vojaški mrlični nakladali vojni material. Tu in tam so se v temi odražali obrisi topov in trenskih voz. Konji so pohrzavali v vagonih.

Ko se je vlak premaknil z mesta, me je objel nepopisen občutek —: še nekaj ur in bom na mirni zemlji. Vlak drda enakomerno v noč. Vozimo se že dobre pol ure. V daljavi pa še vedno si je rdeča zarja odsevala po Lwowu.

Konec

* Huda obsodba zdravnika. Iz Petrovgrada poročajo, da se je moral v terek do polne zagovarjati pred sodiščem okrajni zdravnik dr. Petar Marmatov iz Alibunarja. Bil je obtožen, da je pacientom brez preiskave izstavil zdravniška izpovedila. Leta 1935. je v Jasu—Tomču izdal nekemu kmetovalcu in njegovim štirim otrokom spravevalo za izselitev v Ameriko in je za to zahteval od siromašne družine 800 din honorarja. Nadalje je navajala obtožnica, da je dr. Marmatov od 13 oseb zahteval po 60 din honorarja za spravevalo, potrebna za pridobitev gostilničarske licence, ki so sicer brezplačna. Zdravnik je tajil vsako krivdo, vendar je bil obsojen na 2000 din kazni.

* Strahovića toča v Hrvatskem Zagorju je povzročila kmetovalcem milijonsko škodo. Neurje se je razbesnelo v terek popoldne, zlasti nad okolico Ivanca. Najprej je močno deževalo, kmalu pa so začela padati debela zrna toče in to v pasu od Krapine proti Golubovcu in Očurji. Toča je popolnoma uničila vinograde, močno sta prizadela tudi turščica in ajda, okleščena so tudi sadna drevesa. Toča je padala tako na goste, da so jo naslednje jutro lahko grabili kar z lopatami. Škoda je tem večja, ker je prizadel najsiromašnejši predel Hrvatskega Zagorja. Tudi s Hrvatskega Podravja poročajo o velikem neurju. V Križevcu in okolici je silovita toča uničevala vinograde. Najbolj je prizadela vas Miholjevac, kjer ni ostalo niti listje na trsu.

* S hčerko se je vrgla v vodo, nedavno v Dravogradu in potem v Zagrebu, so preteklo nedeljo tudi prebivalci Kule v Vojvodini bili priče pretresljive žaloigre. Zena Ivana Farkaša se je podala s šestletno hčerko na most, ki vodi čez kanal. Naenkrat je vrgla hčerko v vodo in je takoj še sama skočila za njo. Ob sta se začeli nogo potapljati. K sreči pa je delavec Miha Szilcz takoj skočil v čoln in je rešil mater in hčer. Premražen in prestrašen dekletce je na kopnem v grozi zbežalo od matere, katero so odvedli na policijo, kjer je izpovedala, da je hotela sebi in otroku končati življenje, ker ne more dalje prenašati večnih preprirov z možem.

Iz Ljubljane

u— Občni zbor Umetnostnozgodovinskega društva bo v terek, 26. t. m. ob 17. v knjižnici Narodnega muzeja v Ljubljani (vhod z Bleiweisove ceste) s sledečim dnevnim redom: nagovor predsednika, čitanje zapisnika XV. obnove zbornice, poročila predsednika, tajnika, blagajnika, knjižničarja in revizorjev ter volitve novega odbora in slučajnosti. Člani in prijatelji društva vljudo vabljeni.

u— Namesto venca na grob pokojnega generala Adolfa Kilarja je poklonila rodbina g. dr. Vinka Vrhunca, ravnatelja Trboveljske premoškega družbe, znesek 300 din Rdečemu križu v Ljubljani. Naj bi našla v tednu Rdečega križa obilo posnemalec!

u— Odlični nemški umetnik, profesor Ludovik Jungnickel, ki slovi po svetu za enega najboljših živečih nemških slikarjev, se mudi te dni v Ljubljani. Že dolga leta zahaja v južne pokrajine Jugoslavije, ki mu s svojim pestrim življenjem nudi vedno nove snovi za umetniško ustvarjanje. Kljub izrednim razmeram so mu nemške oblasti tudi letos dovolile, da obišče jeni za več časa našo Dalmacijo. Lansko jesen je priredil razstavo svojih del v Zagrebu, misel na razstavi v Beogradu in Ljubljani pa je moral odgoditi zaradi nastale mednarodne napetosti. Veliki umetnik bo iz Ljubljane danes ali jutri odpotoval v Split.

u— Rotarski klub je imel na svojem rednem tedenskem sestanku v sredo zvečer v dvorani hotela Bellevue za gosta letošnjega guvernerja (predsednika) vseh jugoslovanskih rotarcev g. inž. Radovana Alaupovića iz Zagreba. Pozdravil ga je klubov predsednik g. ravnatelj Ljubici ter mu v spomin izročil dragoceno vezano zvezko »Spomenikov slovenske umetnosti«. Inž. Alaupović, ki je prejšnja dneva obiskal tudi kluba v Mariboru in Kranju je v svojem zahvalnem nagovoru na kratko poučaril pomen in cilje po vsem svetu razpredenega rotarskega pokreta, katerega načelo medsebojnega razumevanja in spoštovanja je sedaj še bolj aktualno kakor kdaj prej.

u— Sveta maša za dušalca za pokojnim g. Bogumilom Kajzeljem bo v ponedeljek 25. t. m. ob pol 8. v farni cerkvi v Trnovem.

u— JNAD »Jugoslavija«. Drevi ob 20. seja centralnega odbora. Tajnik I.

u— »Oskrunjena krič« v kinu »Slogi«. Od danes naprej predvaja kino Sloga zanimiv in poučen film, ki bo enako kakor v Beogradu in Zagrebu vzbudil ogromno zanimanje v najširših krogih. Film »Oskrunjena krič« pa tudi dejansko zasluži pozornost občinstva, ker bo ogled tega filma imel nedvomno koristne posledice za vsakega gledalca. Film obravnava namreč eno izmed zelo važnih vprašanj v človeškem življenju — temo seksualnega življenja. Brez vsakega prikrivanja lahko mirno trdimo, da človek v tem poglavju mnogo greši in da so posledice teh grehov strašnejše in večje od posledic vojnih strahot. Te posledice so tem večje, ker je povprečni človek o spolnih boleznih in njihovih posledicah najmanj poučen, ker se v primeru bolezni ne zateče k zdravniku, temveč svoje obolenje iz razlogov lažne in napačne sramežljivosti zakriva ter išče pomoči pri

OTVORITEV!

kleti „ZVEZDA“

Po zaključku poletne sezone na vrtu — bo v soboto, dne 23. septembra t. l.

ponovno odprta prijazna in udobno urejena

Klavirski koncert

bo izvajal vsak večer svetovno znani klavirist gosp. JANNI KAPANNY.

Vsak teden bomo dobivali direktne pošiljke vseh vrst **MORSKIH RIB**, ki bodo pripravljene na najokusnejši način.

Z otvoritvijo kleti se bodo točila na novo dospela

izbrana dalmatinska in domača vina najboljših vrst.

Za solidno in točno postrežbo bo skrbel

Marijan šilović

NAJNAPETJESE SENZACIJE V NAJAKTUALNEJSEM SPIONAŽNEM FILMU IZ ČASOV SVETOVNE VOJNE!

Delovanje franc. vohunškega urada »deuxieme bureau«-a. Njegova voditeljica je najlepša Francozinja Edwige Feuillere. Neizprosna borba s protivnikom, šefom nemške protišpijonaže. Vsa sredstva katerih se poslužuje hladnokrvna žena špijanka, da doseže cilj in pogubi nasprotnika!

ZAKAJ SEM POSTALA VOHUNKA?

Predvaja RDEČI KRIŽ ob 16., 19. in 21. uri v KINU UNIONU, tel. 22-21 — Errich v. Stroheim in Jean Galland!

PREMIERA preplepe orientalske drame po romanu Anri Bordoa Čarobna orientalska muzika.

Ob 16., 19. in 21. uri.

Film je bil v Parizu dva meseca nepretrgoma na sporedu.

Hči bogatega šejka obsojena na smrt — vsled bega.

JAMILA

CHARLES VANEL in DENISE BOSCH, katera je s svojo lepoto osvojila ves Pariz.

KINO MATICA, tel. 21-24

POZOR!

Najdelikatnejša tema! — Prvi ameriški zvočni film, ki obravnava seksualno snov!

OSKRUNJENA KRI

Hujše in ogromnejše od vojnih žrtev — so posledice spolnih bolezni!

Dovolj je torej lažne sramežljivosti

Vsak naj bo poučen o opasnostih nedopustne ljubezni!

Vsak zakonski in zaročni par, vsak mladenič, vsako dekle naj si ogleda poučni in zanimiv film »Oskrunjena krič« — Predvaja RDEČI KRIŽ ob 16., 19. in 20. uri

Preskrbite si vstopnice v predprodaji!

Film priporočamo zgolj resnim, odraslim ljudem!

Mladini izpod 16 let — ogled filma ni dovoljen!

v KINU SLOGI

Tel. 27-30

Naša poročila po polnoči

Rumunija je dobila generalsko vlado

Atentat na Calinesca je delo »železne garde«, v zaroto pa so zapleteni tudi bukovinski Nemci

Bukarešta, 21. sept. a. (Havas.) Atentat, ki je bil izvršen na predsednika rumunske vlade Calinesca, je bil zelo skrbno pripravljen. Atentatorji so uporabili tri avtomobile in en kmečki voz, poleg tega pa so bili soudeleženi tudi delavci, ki so popravljali tlak. Eden izmed avtomobilov se je namenoma zaletel v avtomobil, v katerem se je vozil predsednik vlade. Prav tedaj je kmečki voz prečezal pot predsednikovega avtomobila. Istočasno sta se v leve pojavila dva avtomobila, ki sta obkolila avtomobil predsednika vlade Calinesca. Iz teh avtomobilov je stopilo nekaj mladih ljudi, oboroženih s samokresli. Začeli so takoj streljati. Orožnik, ki je spremljal predsednika vlade Calinesca, je bil takoj ubit, sofer pa hudo ranjen. Calinesca je zadel 11 strelcev, trije v obraz. Ko so se odprla vrata avtomobila, je na pločnik padlo truplo predsednika vlade, ki je bil že mrtev. Mimoidoče občinstvo se je razbegnilo in ko je prispela policija, je mogla prijeti samo enega izmed atentatorjev. Nekaj minut po izvršenem atentatu so atentatorji prispeli z avtomobili pred zgradbo bukarškega radia, obvladali čuvaja zgradbe, stopili v sobo, kjer se nahaja mikrofoni in po radiu objavili sledeče: Predsednik vlade je ubit. Ubila gaje skupina članov železne garde. Celih 10 minut je bilo potrebnih, da so obvladali atentatorje. Nato je napovedovalec objavil, da je bila oddaja prekinjena zaradi nesrečnega incidenta ter je nadaljeval z redno oddajo.

Takoj so bili v Bukarešti izdani najstrožji ukrepi in vse telefonske zveze so bile ustavljene za več ko 20 minut. Vsaka zveza s tujino je bila prekinjena. Ravnateljstvo javne varnosti je izdalo vse potrebne ukrepe, da se ohrani varnost in aretirajo člani bivše »železne garde« ter nekatere sumljive osebe. V Bukarešti vlada popoln red in mir.

Bukarešta, 21. sept. p. Merodajni krogi nocoj naglašajo, da je preiskava dognala, da je umor ministrskega predsednika Calinesca, ki so ga izvršili člani »železne garde«, povsem notranje-političnega značaja. Atentat, ki so ga izvršili zadnji ostanki »železne garde«, da bi se osvetili nad državljnikom, ki je z vso odločnostjo zatrl njihovo organizacijo, da bi obnovil red in mir v državi, je bilo dejanje obupanec, ki se zavedajo svoje nemoci in propasti.

Generalska vlada

Bukarešta, 21. sept. p. Rumunski uradni list je nocoj v posebni izdaji objavil naslednji kraljev dekret: Zaradi umora ministrskega predsednika Armanda Calinesca, ki je bil hkratu notranji minister ter minister za narodno obrambo, imenujem generala Jurija Argesana (Argetiana), poveljnika II. armijskega zbora v Bukarešti, za predsednika vlade, generala Joana Ilcusa za ministra narodne obrambe in generala Gabrijela Marinesca, dosedanjega državnega podtajnika v notranjem ministrstvu, za notranjega ministra. Vsi ostali člani vlade ohranijo dosedanje resore.

Zarota bukovinskih Nemcev

Bukarešta, 21. sept. j. Policijske oblasti so aretirale v Bukovini večje število tankaj prebivajočih Nemcev, ki so pripravljali zaroto proti rumunski državi. Aretirani Nemci so pripadali nemški manjšini v Rumuniji. Zarotniki so nameravali priključiti Bukovino k Nemčiji za primer, da bi bile nemške čete pri svojem prodiranju v vzhodno Galicijo prispale do rumunske meje.

Bukarešta, 21. sept. j. Zarota nemške manjšine v bivši Bukovini je rumunska policija odkrila tekem hišne preiskave pri nekaterih Nemcih. Pri njih je našla tiskane letake z navodili za primer prihoda nemške vojske na rumunsko mejo.

Budimpešta, 21. sept. br. V krogih rumunskega diplomatskega zastopstva v Budimpešti smatrajo, da je politični umor, ki se je zgodil danes v Bukarešti, zelo opasnega značaja posebno zaradi tega, ker sta v bližini rumunske meje nemška in ruska vojska ter je onkraj rumunskih meja razen tega množica agitatorjev, ki

čakajo ugodne prilike, da prično z delom na rumunskih tleh. Rumunska vlada je iz previdnosti takoj zaprla vse svoje meje.

Težavna trgovinska pogajanja z Nemčijo

London, 21. sept. z. United Press poroča, da skuša Nemčija po zmagi nad Poljsko doseči sedaj gospodarsko nadmoč v Rumuniji. Ta načrt pa je že preprečila Rusija in tudi Rumunija ne kaže nobene volje, da bi ugodila tej nemški želji. Nemška delegacija, ki se mudi v Bukarešti, je predlagala znatno povišanje medsebojne izmenjave blaga, pri čemer je ponudila plačilo za dobavo žita in raznih surovin deloma v markah, deloma pa v dobavi vojaških potrebščin. Rumunska vlada je odklonila plačilo v markah in zahtevala plačilo v zlatu. Vrh tega odklanja tudi neomejeno dobavo vojnih potrebščin s strani Nemčije.

Borba za petrolejske vrele v Galiciji

Berlin, 21. sept. p. O misli nemške vojaške delegacije, ki je odpotovala v Moskvo, sodijo tukajšnji politični krogi, da je v glavnem tehničnega značaja. Konkretne so bo pogajala le glede petrolejskega revirja okrog Drohobiča. Kar se tiče nove ruske meje na zapadu, pravijo, da je zares že definitivno določena. Šla bo približno od madžarsko-slovaško-poljske tromeže po sredi med Lvovom in Premislom proti severovzhodu na Bug in po njem do Bresta. Tam se bo ločila od reke in šla v smeri proti severu do Bialistoka in od tam preko Osoveja do vzhodnorumske meje. Na ozemlju vzhodno od te črte se bo obnovila poljska država, ki bo bržkone pod protektoratom ene ali druge velike sosedice. Glede nemške vzhodne meje podrobnosti še niso znane. Naglašajo pa, da v Nemčiji ne bodo vključeni kraji z izključno poljskim življenjem.

Richthoffnov sin padel na zapadni fronti

London, 21. sept. j. Na zapadni fronti je te dni padel nemški letalec von Richthoffen, sin slavnega letalca v svetovni vojni, ki je tedaj zaslovel s svojimi številnimi zračnimi dvoboji in zmagami nad prvimi francoskimi in angleškimi letalci. V tedanji Richthoffnovi letalski jati je služil tudi maršal Goering.

Rusko poslaništvo v Varšavi zgorelo

Varšava, 21. sept. j. Nemško topništvo je obstreljevalo poljsko prestolnico vso prošlo noč in ves današnji dan. Nemške bombe so razdejale več cerkva in drugih zgodovinsko važnih poslopj, med njimi razne muzeje. Zasedo je bilo tudi poslopje ruskega poslaništva, ki ga je koj nato objel plamen. Gasilci niso mogli ognja pogasiti in je palača postala plen plamenov. Ruski poslanik je o dogodku brzojavno obvestil svojo vlado v Moskvi.

Nemčija in Balkan

Beograd, 21. sept. p. Pooblašeni faktorji v Berlinu so danes izjavili jugoslovanskim novinarjem, da Nemčija v jugovzhodni Evropi nima nikakih inspiracij. Po zadnjem Hitlerjevem govoru je v berlinskih novinarskih krogih, posebno pa med novinarji iz srednje in jugovzhodne Evrope, nastala živahna razprava o onl Hitlerjevi izjavi, v kateri je poudaril, da so nemške namere zelo omejene. Do kam gredo te omejitve, ni bilo popolnoma jasno. Da pa bi se ta izjava iz Hitlerjevega govora ne tolmačila napačno, je bilo danes z avtoritativnega mesta zastopnikom jugoslovanskega tiska izjavljeno, da se omejitve nemške namere, ki se realizirajo sporazumno in skupno z Rusijo, nanašajo izključno na prilike v vzhodni Evropi. Kar se tiče srednje in jugovzhodne Evrope, je bilo posebej naglašeno, da smatra Nemčija sedanje stanje za definitivno in da v tem delu Evrope absolutno nima nikakih inspiracij. Na ta način je bila še enkrat potrjena Hitlerjeva izjava, v kateri je dejal, da so nemške meje na zapadu in jugu definitivne in da se za take tudi smatrajo.